

WIADOMOŚCI HANDLU ZAGRANICZNEGO

*informacje
polityczno-
gospodarcze*

ROK IV

12 8 BRUN

1953

Nr. 46 / 12 9/

I. POLITYKA GOSPODARCZA

Związek Socjalistycznych Republik Rad	Kompleksowa mechanizacja produkcji rolniczej	1
Bułgarska Republika Ludowa	Postępy elektryfikacji	6
Chińska Republika Ludowa	Wzrost sił Chińskiej Republiki Ludowej	13
	Rozwój transportu kolejowego	13
Czechosłowacja	Wytyczne planu gospodarki narodowej na 1954 r.	15
Niemiecka Republika Demokratyczna	Wykonanie planu w III kwartale 1953 r.	18
Europejska Unia Płatnicza	Rozliczenie za październik	21
	Osma sesja G.A.T.T.	25
Finlandia	Sytuacja gospodarcza	31
Szwajcaria	Sytuacja gospodarcza	37
Algier	Sytuacja gospodarcza	45
Egipt	Sytuacja gospodarcza	56
Kanada	Sytuacja gospodarcza	66
Maroko	Sytuacja gospodarcza	77
Meksyk	Sytuacja gospodarcza	82
Peru	Sytuacja gospodarcza	

II. UMOWY HANDLOWE I PIATNICZE

Argentyna - Włochy	85
Australia - Indonezja	88
Australia - Niemcy zachodnie	90
Austria - Grecja	90
Austria - Jugosławia	90
Austria - Kolumbia	90
Belgia - Szwecja	90
Czechosłowacja - Holandia	91
Czechosłowacja - Indie	91
Czechosłowacja - Norwegia	91
Egipt - Japonia	91
Finlandia - Turcja	91
Finlandia - Włochy	91
Francja - Szwecja	91
Grecja - Turcja	91
Szwecja - Węgierska Republika Ludowa	91
Włochy - Wietnam	

POLITYKA GOSPODARCZA KRAJE OBOZU POKOJU

WIAZEK SOCJALISTYCZNYCH REPUBLIK RAD

Kompleksowa mechanizacja produkcji rolniczej

Naród radziecki pod przewodnictwem Partii Komunistycznej stworzył w ZSRR potężny przemysł ciężki. Wspaniałe wyniki osiągnięte w rozwoju hutnictwa, budowy maszyn, przemysłu chemicznego i innych gałęzi przemysłu dają możliwość uzyskania po okresie wzrostu produkcji przedmiotów powszechnego użytku i w najbliższych 2 - 3 lat zapewnią zwiększenie zaopatrzenia ludności w artykuły spożywcze i przemysłowe. Aby sprostać temu zadaniu, niezbędne jest zwiększenie tempa wytwórczości rolniczej, dostarczającej produkty spożywcze dla ludności i surowiec dla przemysłu.

Zasadniczym środkiem do zwiększenia produkcji rolniczej jest mechanizacja procesów produkcyjnych. Zgodnie z uchwałą Złotego Plenum KC KPZR techniczne wyposażenie gospodarstw rolnych będzie znacznie zwiększone. Przewidziane jest dostarczenie wsi w okresie 1954 - 1957 co najmniej 500 tys. traktorów powszechnego użytku w przeliczeniu na 15 KM i 250 tys. płuc traktorowych, a także duże ilości maszyn rolniczych, samochodów, ruchomych warsztatów, tankowców i innego rodzaju wyposażenia. Celem zmechanizowania prac związanych z hodowlą bydła i zbiorom pasz, ilość maszyn w roku 1954 wzrośnie dwukrotnie, zaś w roku 1955 trzykrotnie w stosunku do planu na rok 1954. Ilość maszyn do uprawy ziemniaków i warzyw wzrośnie w roku 1954 - 4,3 razy, zaś w roku 1955 - 7,2 razy w stosunku do planu bieżącego. W celu zmechanizowania sianokosów przewidziane jest wyprodukowanie 50 tys. grabiarek, 85 kultywatorów taśmowych i 101 tys. bron traktorowych. W tymże czasie przewidziane jest wyprodukowanie: 45 tys. czterorzędowych kombajnów do sadzenia ziemniaków systemem gniazdkowym, 30 tys. kultywatorów traktorowych, 17 tys. maszyn pomocniczych przy wysadzaniu jarzynowej rozsady, 22 tys. kultywatorów specjalnego typu. W stosunku do pierwotnego planu wzrośnie siedmiokrotnie produkcja siewników do wysiewu nasion warzywnych, maszyn dla wysadzania flanców, jak również produkcja innych agregatów.

W okresie 1953 - 55 mają być opracowane i przygotowane do produkcji dziesiątki konstrukcji nowych maszyn rolniczych. Znacznie rozszerzy się praca nad konstrukcją agregatów i napędzających przy kompleksowej mechanizacji uprawy pasz, nawadniania łąk i pastwisk oraz mechanizacja prac przy siewnikach i jarzynach.

Pod nazwą kompleksowa mechanizacja należy rozumieć wyższy stopień mechanizacji procesów produkcyjnych, kiedy wszystkie prace produkcji wykonywane są za pomocą maszyn i zsynchroni-

zowane są ze sobą. Każda maszyna dokładnie spełnia określone funkcje i produkt w procesie obróbki przechodzi z jednej maszyny do drugiej mechanicznie, bez udziału rąk człowieka. Człowiek musi tylko regulować i korygować pracę maszyn.

Kompleksowa mechanizacja uprawy kultur rolnych przewidywa duże potokowe metody prowadzenia prac i przyczynia się do przekształcenia pracy rolniczej na uprzemysłowioną.

Oto schemat potokowego zbioru zbóż: kombajn kosi żyto, grabi pozostałe na ściernisku kłosa, młoci, nasycą odpowiednią wilgocią, oczyszcza i ładuje na samochody, które odwożą zbiorów elewatorów. Inne maszyny postępujące w ślad za kombajnami zbierają słomę i plewy, orzą rolę pod oziminy i nie dokonują orki zimowej i orzą ugory.

Szybko i terminowo przeprowadzony zbiór zbóż sprzyja otrzymaniu większej ilości chleba, ponieważ mechaniczna obróbka ziarna i sprawny transport zabezpieczają przed powstaniem zahań na klepisku, przed psuciem ziarna i przed innymi stratami. Jednocześnie ten system zbioru i transportu sprzyja wyłuskiwaniu ziarna w kombajnie lub agregacie i ułatwia utrzymanie wilgotności gleby, niezbędnej dla równomiernych wschodów i rozwoju roślin. Ułatwia to także walkę z chwastami i zmniejsza opór gleby przy następnych pracach polnych.

Niektóre elementy kompleksowej mechanizacji zbioru zbóż zostały już wprowadzone w Azowskim Państwowym Ośrodku Maszynowym okręgu Rostowskiego. Tam ziarno, plewy i słomę uprząta się z pola jednocześnie. Pole jest całkowicie oczyszczone. Ani słoma, ani plewy nie podają na ziemię, lecz natychmiast stają wywożone na klepisko, dzięki czemu pozostają w stanie suchym i zachowują swoje wartości odżywcze. Takie sposoby sprzętu zbóż mają wyjątkowo ważne znaczenie w walce z chwastami. Nasiona chwastów znajdujące się w słomie i plewach natychmiast zostają usunięte z pola. Bezpośrednio po uprzątnięciu pól następuje podorywka.

Hodowla roślin pastewnych i warzyw przewiduje ściśle współdziałanie siewników i maszyn, z agregatami wykonującymi mechaniczną obróbkę kultur, a także z rzędowymi koparkami. Wiele z tych maszyn zostało już wyprodukowanych. Będą one wykorzystane w następujący sposób: specjalny agregat, przyczepiony do traktora, poruszający się po zeranym polu, sadzi rośliny pod znacznik w kwadrat systemem gniazdkowym. Ten sposób sadzenia pozwala na okopywanie ziemniaków w dwóch kierunkach - wzdłuż i w poprzek. W odpowiednim czasie specjalna maszyna - kultywator, połączona z rozpylaczem, spulchnia glebę, piele i zasila ją nawozami. Na jesieni kombajn do uprzątniania ziemniaków zbiera kartofle i ładuje do samochodu.

Duże zainteresowanie wzbudziły próby kompleksowej mechanizacji uprawy buraka cukrowego, przeprowadzone w państwowych gospodarstwach rolnych im. Kirowa i "Kollektywist" w okręgu Kurskim. Tutaj na szeroką skalę stosowane są maszyny dla gniazdkowego wysiewu, kultywatory dla międzyrzędowej uprawy, trzyczędowe kombajny do sprzętu buraka i ładowacze. Gniazdkowe sposoby wysiewu i potokowe metody sprzętu buraka cukrowego, zaoszczędzają 25 - 30 roboczodniówek na 1 ha, znacznie zwiększając wydajność z 1 ha o 10 q. Ręczne przerywanie trwa 10 - 12 dni, pod-

gdy przy mechanicznym systemie przerywkowym i przy słowie gniazdkowym, czas ten został kilkakrotnie skrócony.

Proces młócenia, orki, przygotowania do akcji siewnej; siewu i opielania buraka w tych gospodarstwach rolnych jest całkowicie zmechanizowany. Przy zastosowaniu kultywatora trakcyjnego, wystarczy obsługa 1 człowieka dla dokonania szarówki gleby i spulchnienia gleby/ na obszarze 5-ciu ha - w ciągu 1 dnia, co skraca 5 - 6 krotnie pracę ręczną. W państwowym gospodarstwie rolnym im. Stalina okręgu Tambowskiego, przeprowadzona została kompleksowa mechanizacja, zużywa się prawie 1 ha buraka - 40 roboczodniówek przy średniej urodzaju 279 q.

Wrześnieńskie Plenum KC KPZR wskazało na konieczność znacznego podwyższenia poziomu mechanizacji w hodowli. Przewidziane zastosowanie przy sianokosach systemu agregatów, które wykonująby koszenie, kopicowanie i układanie w stogi. Produkcja już są motorowe kosiarki, grabiarki, urządzenia do przerzucania kopic siana na stogi i kombajny silosowe. Rozpoczęto też budowę specjalnych wozów do zwózki siana. Wszystkie te maszyny będą pracować systemem potokowym, Kosiarka, zastępująca kosiarki kosiarzy, ścina trawę pozostawiając za sobą pokosy. Grabiarki grabią siano w kopice, skąd specjalne urządzenia do przerzucania siana uprzętają te kopice, układając je w oznaczonych miejscach w stogi. Następnie specjalne wozy zawożą siano do miejsca zabezpieczonego.

Równocześnie z tymi agregatami, w szerokim zakresie zastosowane zostaną kombajny silosowe przy zbiorach kukurydzy, pszenicy i innych kultur. Maszyny te koszą, tną, ładują na wagony i zawożą do silosów. Cała praca związana z przygotowywaniem pasz będzie wykonywana szybko, gdyż długotrwały okres koszenia, grabienia i zbierania siana znacznie obniża wartość odżywczość plonów. W spółdzielniach produkcyjnych i państwowych gospodarstwach rolnych stosowany będzie zmechanizowany system przygotowywania pasz. Proces produkcyjny prowadzony będzie systemem potokowym. Buraki, rzepa i inne okopowe zostaną obmyte, pokrojone, zaparzone, wymieszane i po zważeniu zostaną odstawione do specjalnych koszar zwierzętom gospodarskim. W spółdzielni produkcyjnej im. Mołotowa okręgu moskiewskiego taki zmechanizowany system żywienia czterokrotnie podwyższył wydajność pracy. Wydatek paszy zmniejszył się o 5% oraz zaoszczędzono 30% paliwa. Koszarki poniesione na wyposażenie, zamortyzowały się w ciągu 2 miesięcy.

W przeprowadzaniu kompleksowej mechanizacji produkcji rolniczej współpracują największe instytucje naukowo-badawcze, Instytut Mechanizacji Rolnictwa. Dzięki pracownikom tego instytutu skonstruowane zostały zmechanizowane urządzenia do przygotowywania pasz, pomieszczenia dla udoju zwierząt, automatyczne pompy wodne, parowe urządzenia do zaparzania pasz, oświetlenie i ogrzewanie na fermach hodowlanych.

Wszzechzwiązkowy Naukowo-Badawczy Instytut Elektryfikacji Rolnictwa, ścisłej współpracy z innymi instytucjami naukowymi kraju i rolnikami - praktykami, realizował szereg prac, umożliwiając szersze wykorzystanie energii elektrycznej w produk-

cji rolniczej. Instytut opracował m.in. konstrukcję traktora elektrycznego, używanego już od kilku lat na polach kołchozowych z doskonałym wynikiem.

Zastosowanie traktora elektrycznego w rolnictwie znacznie ułatwia pracę i podnosi jej wydajność, obniża koszty robót, przeprowadzanych przy pomocy traktorów. Traktory elektryczne wykonują około 20 rodzajów prac polowych: orkę wiosenną, jednocześnie bronowaniem, wczesną orkę zielonych ugorów, przedorówkę ściernisk, orkę pod oziminy, siew ozimin, orkę przedmową, karczowanie pni, oborywanie krzewów, młóckę zbóż i łąk. Dwie właściwości traktora elektrycznego - większa siła pociągowa i możliwość zachowania stałej szybkości ruchu - zapewniają wysoką jakość wykonywanych robót. W rezultacie z pól, uprawianych traktorami elektrycznymi, otrzymuje się wyższe plony. Tak, np. w kołchozach obsługiwanych przez kursantów-szawczukowski ośrodek maszynowo-traktorowy /Ukraina/, który ma w swej parku maszynowym 10 traktorów elektrycznych i 5 kombajnów elektrycznych, otrzymano z działek zaoranych traktorem elektrycznym o 2,5 q zbóż i o 25 - 30 q buraka cukrowego z hektara więcej, aniżeli z pól, na których pracowały maszyny z silnikiem spalinowym.

Instytut opracował nową konstrukcję elektrycznego kombajnu zbożowego SE-4, który wkrótce poddany będzie próbom w różnych ośrodkach elektromaszynowo-traktorowych ZSRR. Instytut opracował również konstrukcję zelektryfikowanego klepiska, co pozwoliło na znaczne zmniejszenie nakładu pracy, przede wszystkim przy młóccie. Na takim klepisku - przy minimalnym zużyciu energii elektrycznej - zboże podawane jest do maszyny przesłaniem powietrznym, oczyszczane, a następnie automatycznie ważone. Zelektryfikowane klepisko urządzone już w wielu kołchozach w różnych rejonach kraju.

Poważne prace przeprowadził Instytut w dziedzinie elektryfikacji hodowli. Jeszcze przed wojną opracowano tu konstrukcję trzytaktowej dojarki mechanicznej, które, w odróżnieniu od zagranicznych maszyn dwutaktowych tego typu, zapewnia jak najkorzystniejsze dla zwierząt warunki dojenia. Dojenie maszynami elektrycznymi, które szeroko rozpowszechniło się już w kołchozach, sprzyja zwiększeniu udojów. Zapewnia ono przy tym idealną czystość mleka: nie trafiają do niego bakterie ani brud.

Zastosowanie nowoczesnej techniki w państwowych gospodarstwach rolnych i kompleksowa mechanizacja wszystkich rodzajów prac, znacznie zwiększają wydajność w rolnictwie i hodowli, pozwalając w stosunkowo krótkim czasie na wyprodukowanie znacznej ilości artykułów spożywczych dla ludności i surowców dla przemysłu.

BULGARSKA REPUBLIKA LUDOWA

Postępy elektryfikacji

Rzeki i rezerwy węgla stanowią w Bułgarii główne źródło energii. Rezerwy węgla znajdują się wyłącznie na południu kraju w Zagłębiach Dymitrowa, Sofii i Maricy. Węgiel z Zagłębia Dymitrowa

5
jest wysoko-energetyczny /4.500 Kal/, ale niestety wydobyć jego
nie jest zbyt wielkie. W zagłębiu Sofii i Maricy, gdzie wydoby-
nie jest znacznie większe, uzyskuje się jednak węgiel młody o
dużej zawartości popiołu i wilgoci oraz o małej wydajności
ciepłowej /1.300 do 1.800 Kal/.

Sieć rzek bułgarskich jest gęsta. Ponieważ jednak rzeki
w przeważającej części są krótkie i poziom ich wód jest zmien-
liwy, mogą być wykorzystane do wytwarzania energii lub do nawodnie-
nia tylko przy zastosowaniu tam wodnych. W ten sposób stało się
możliwym wybudowanie w Bułgarii elektrowni wodnych o łącznej mocy
około 3 mln KW i przeciętnej rocznej produkcji około 11 mili-
ardów kilowato-godzin oraz nawodnienie blisko 2 milionów hektarów
ziemi.

W korzystanie tych źródeł energii wykazało jednak dopiero
ostatnich czasach znaczniejsze postępy.

W roku 1944 cała bułgarska gospodarka energetyczna dys-
ponowała zdolnością produkcyjną około 100.000 kilowatów. Naj-
większą elektrownia posiadała zdolność produkcyjną 16 tys. KW.
Jednakże nawet ten potencjał nie został w pełni wykorzystany,
gdyż w tym samym roku Bułgaria wyprodukowała zaledwie 300 milio-
nów kilowato-godzin, co oznacza 50 kilowato-godzin na jednego
mieszkańca.

Rząd ludowy położył dlatego główny nacisk na budowę elek-
trowni. W ostatnich 3 - 4 latach powstały następujące elektrow-
nie: im. Stalina /zaopatrująca w prąd Sofię i wielką część prze-
wazu tego miasta/, elektrownia im. Wyłko Czerwenkowa /zaopatr-
wająca w prąd miasto Dymitrowgrad, kombinat chemiczny im. Stalina
i inne fabryki tego okręgu/ i elektrownia "Republika" - naj-
większa w Bułgarii. Ta ostatnia nie tylko przyczyniła się do
elektryfikacji południowo-zachodniej części kraju, ale wraz z
elektrownią im. Stalina poprzez dalekonośną linię o mocy 110.000
kW zasilą energią elektryczną liczne zakłady przemysłowe Buł-
garii Zachodniej. Zdolność produkcyjna tych trzech elektrowni
przekroczy z końcem drugiego planu pięcioletniego dwukrotnie
roczny poziom produkcji wszystkich elektrowni wodnych i ciepł-
owniczych Bułgarii, które istniały przed wyzwoleniem.

Powstały również liczne mniejsze siłownie, jak np. im.
Dimitrowa, Vasil Kolarowa, Vulkan oraz im. Stefana Kiradziewa.

Szybkie postępy czyni wykorzystanie rezerw energii wodnej.
W ubiegłym roku podjęto budowę tamy rzecznej im. "Vasilij Kolarow"
w górach Rodopskich. Założone tam na wysokości 1.500 m. nad po-
dobno-morza sztuczne jezioro wysokogórskie stanowi pierwszy człon
wielko-wydajnego hydroenergetycznego systemu w Bułgarii.

Drugim projektem, który zostanie zrealizowany jeszcze
w bieżącym roku jest sztuczne jezioro im. Aleksandra Stambolis-
kiego z elektrownią "Rositca". Coraz większego znaczenia nabiera
także basen i tama im. Dimitrowa ze swymi dwoma elektrowniami /o
rocznej wydajności 28.000 kilowatów/. Nagromadzone tu wody mają
być doprowadzone rurociągami i kanałami o długości około 46 km.
do tylnego okręgu Staro-Saorsk.

Produkcja energii elektrycznej w Bułgarii wzrasta w bar-
dzo szybkim tempie. W tym roku osiągnęła ona 1,6 miliard kilo-
wato-godzin, co odpowiada produkcji 270 kilowato-godzin na miesz-
kańca, czyli pięć razy więcej aniżeli w roku 1944.
Rozwój ten ma doniosłe znaczenie dla elektryfikacji bułgar-
skiego rolnictwa. W początku bieżącego roku 2.640 wsi, czyli prze-
szło połowę miała już prąd, podczas gdy w roku 1944 zelektryfiko-
wanych było tylko 708 wsi.

CHINSKA REPUBLIKA LUDOWA

Wzrost sił Chińskiej Republiki Ludowej

Chińska Republika Ludowa, utworzona w 1949 roku weszła niedawno w piąty rok swego istnienia. Naród chiński pod przywództwem swej Partii Komunistycznej pochłonięty jest obecnie wykonywaniem planu uprzemysłowienia kraju, rozwoju rolnictwa, podniesienia dobrobytu szerokich mas, dalszym wzmacnianiem ustroju demokratycznego.

Zwycięstwo chińskiej rewolucji było możliwe dzięki temu, że imperializm światowy został zachwiany przez Wielką Październikową Rewolucję Socjalistyczną, przez zwycięstwo socjalizmu w ZSRR, przez klęskę hitlerowskiego faszystwu i japońskiego imperializmu w wyniku drugiej wojny światowej. Rewolucja w Chinach rozgromiła zjednoczony front chińskiej reakcji i amerykańskiego imperializmu. Po rozgromieniu dyktatury burżuazji kompradorskiej i właścicieli ziemskich władza przeszła w ręce ludu. Antyimperialistyczna, antyfeudalna rewolucja ludowa zwyciężyła pod sztandarem marksizmu-leninizmu, pod kierownictwem Komunistycznej Partii Chin - jedynej siły, która mogła poprowadzić i poprowadziła naród chiński ku wolności i niepodległości.

Znaczenie międzynarodowe zwycięstwa chińskiej rewolucji jest ogromne. Po triumfie Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej i po zwycięstwie Związku Radzieckiego nad hitlerowskim faszystwem i japońskim imperializmem, chińska rewolucja ludowa była najbardziej doniosłym wydarzeniem w historii świata, największym zwycięstwem socjalizmu i demokracji.

Wyzwolenie największego w Azji kraju od jarzma kolonialnego oznacza dalszy rozkład kolonialnego systemu imperializmu, osłabienie światowego frontu kapitalizmu i kolosalne wzmocnienie międzynarodowego obozu socjalizmu. Od systemu kapitalizmu odpadł gigantyczny kraj, który na przestrzeni długiego okresu czasu bezlitośnie był eksploatowany i ograbiany przez amerykańskich, japońskich i zachodnio-europejskich imperialistów.

Zwycięstwo chińskiej rewolucji ludowej jeszcze bardziej zmieniło stosunek sił kapitalizmu i socjalizmu - na korzyść socjalizmu i z tego zwycięstwa uciemiężone ludy czerpią natchnienie do walki o wolność. Narodziny Nowych Chin udowodniły, że nadszedł koniec starej Azji, ujarzmionej przez imperialistów, zacofanej i pozbawionej praw. Proces odrodzenia narodów rozwinął swe siły na Wschodzie. Jest to jedno z najdonioślejszych zjawisk naszych czasów, które otwiera najszerze perspektywy dla rozwoju cywilizacji całej ludzkości.

Chiny Ludowe nieugięcie kroczą naprzód po drodze realizacji rewolucyjnych przemian w dziedzinie organizacji państwa, gospodarki i kultury. Te przemiany zmieniają oblicze kraju. Chiny z kraju zacofanego, pozbawionego praw, zależnego od imperialistów - przemieniły się w potężne, niezależne państwo ludowe, -prowadzące swą własną politykę wewnętrzną i zagraniczną, w kraj nadzwyczajnej przyszłości.

Co jest źródłem tej potężnej siły rewolucyjnych Chin, która pomogła przewyciężyć powojenny chaos i uzyskać wielkie osiągnięcia w budowie nowego życia? Co jest ręką nowych osiągnięć w przyszłości, gwarancją że wszystkie trudności patrzące się na drodze będą pokonane?

Siła nowych Chin leży przede wszystkim w tym, że nie izolują się one w osamotnieniu, lecz w jednolitym potężnym obozie socjalistycznym, na czele którego stoi wielkie państwo socjalistyczne - Związek Radziecki - i z tego powodu Chiny korzystają z wszechstronnego poparcia i pomocy tego obozu.

W przeciwieństwie do świata kapitalistycznego, gdzie stosunki wzajemnej wrogości i piętrzą się nierozwiązalne przeciwieństwa - w obozie socjalistycznych państw ustaliły się stosunki przyjaźni, wzajemnej pomocy, braterskiej współpracy, stosunki utrwalone przez wspólność interesów narodów Związku Radzieckiego i krajów demokracji ludowej Europy i Azji. Siła obozu krajów socjalistycznych jest zcementowana przyjaźnią radzieckiego i chińskiego narodu.

Pod wpływem Komunistycznej Partii Chin idee internacjonalizmu coraz głębiej przenikają do świadomości szerokich mas chińskich. Partia wychowuje masy w duchu proletariackiego internacjonalizmu, uczy wiązać codzienne sprawy chińskiego ludu z ogólnymi zadaniami jednolitego obozu socjalistycznego. Partia wskazuje na to, że osiągnięcia każdego kraju tego obozu współdziałają w walce chińskiego narodu o lepsze jutro.

Siła nowych Chin leży w coraz bardziej wzrastającej jedności narodu, coraz ściślej zrzeszającego się wokół swojej Partii Komunistycznej i swego rządu, w umocnieniu sojuszu klasy robotniczej i chłopstwa. Nigdy jeszcze Chiny nie były tak silnie zjednoczone w jednym państwie jak teraz, nigdy Chiny nie miały tak silnego, tak popularnego rządu, jak obecnie.

Dzięki wzmocnieniu się narodowej jedności, Chiny potrafiły odparć staki imperialistycznych agresorów na swoje granice, przełamać opór klasy posiadaczy ziemskich i ich agentur, przetrwać do załamania rewolucyjnych przeobrażeń wsi. Dalsze utrwalenie się demokratycznego, narodowego frontu w Chinach jest gwarancją tego, że naród chiński przewycięży trudności gospodarczego budownictwa i przełamie wszystkie machinacje wrogów wewnętrznych i zewnętrznych próbujących zahamować marsz narodu chińskiego w kierunku podniesienia dobrobytu.

Masy pracujące w ciągu ubiegłych czterech lat nie raz demonstrowały swój patriotyzm i jedność. Na wezwanie Komunistycznej Partii Chin miliony ludzi z entuzjazmem przystąpiły do odbudowy życia gospodarczego, prowadziły i prowadzą walkę z monopolistami kontrrewolucyjnych hand i szpiegów. Tysiące ochotników bohatercko walczyło na frontach Korei w obronie niepodległości Chin Ludowych i Koreańskiej Republiki Ludowo-demokratycznej. Cały naród chiński pomagał ochotnikom w ich patriotycznej walce. Miliony robotników i chłopów uczestniczy w wieloletnim współzawodnictwie pracy.

Rosną szeregi Komunistycznej Partii Chin i rozszerzają podległość Partii. Partia Komunistyczna jednoczy obecnie ponad milionów komunistów. Komuniści chińscy są przywódcami w fabrykach, w zakładach przemysłowych, w gospodarstwach

wiejskich, na uczelniach. Osobistym przykładem w pracy i w nauce pociągają za sobą miliony ludzi. Partia Komunistyczna - uznany wódz chińskiego narodu - wzmacnia swoje szeregi przez krytykę i samokrytykę, przez ścisłą więź z masami pracującymi przez podnoszenie swego ideowego poziomu.

Komunistyczna Partia Chin, zbrojna w niezwyciężoną naukę marksizmu - leninizmu, bogata w doświadczenie kierowania masami ludowymi - mobilizuje naród chiński do wykonania wielkich i skomplikowanych zadań gospodarczego budownictwa.

Podstawą jednolitego ludowo-demokratycznego frontu, epoką ustroju ludowego w Chinach jest bojowy sojusz robotników i chłopów, sojusz, który powstał w okresie antyimperialistycznej antyfeudalnej rewolucji. Ten sojusz odegrał decydującą rolę w rewolucji i jest dzisiaj główną siłą ludowo-demokratycznego budownictwa Chin.

Klasa robotnicza, pod przewodnictwem Partii Komunistycznej w sojuszu z pracującym chłopstwem realizuje rewolucyjne przemiany w Chinach. Chłopstwo łącznie z klasą robotniczą umacnia władzę ludową, która przyniosła masom ludowym wyzwolenie od ucisku imperialistów, kompradorskiej burżuazji i właścicieli ziemskich, która dała chłopom ziemię i która stara się wszystkimi środkami podnieść poziom gospodarki rolnej i dobrobytu wsi.

Likwidacja ekonomicznego i politycznego panowania właścicieli ziemskich pociągnęła za sobą likwidację feudalnej eksploatacji chłopów i przejście w ręce chłopstwa 47 milionów ziemi razem z inwentarzem, zabudowaniami i bydłem. Ponad 100 milionów chłopów otrzymało tę ziemię. Dobroczynne wyniki tej reformy są coraz bardziej widoczne. W końcu 1952 roku, kiedy reforma rolna była już w stadium końcowym, chłopci chińscy nie produkowali o 16,9% więcej zbóż i innych roślin jadalnych niż w najlepszych latach przedwojennych i o 52% więcej bawełny. W 1952 roku Chiny wyprodukowały 163,7 miliony ton zbóż i innych roślin jadalnych. W 1953 roku przewiduje się zwiększenie zbiorów zbóż i bawełny o ponad 7% w porównaniu z 1952 rokiem.

Wzrosła także produkcja herbaty, surowego jedwabiu, lnu, konopi i innych roślin technicznych i innych roślin technicznych i oleistych.

Wzrost produkcji rolniczej pozwolił rządowi chińskiemu na znaczną poprawę zaopatrzenia miast i na stworzenie wielkich rezerw.

Rozszerzenie wymiany pomiędzy miastem i wsią, zaopatrzenie wsi w maszyny rolnicze, nawozy sztuczne, towary przemysłowe, wzrost towarowości gospodarstw rolnych - wszystko to utrwaliło gospodarczą bazę sojuszu klasy robotniczej z chłopstwem Chin.

Pod przewodnictwem klasy robotniczej rewolucja przyniosła wsi chińskiej wyzwolenie od wiecznej nędzy i głodu. Znacznie zmniejszyła się ilość gospodarstw biedoty wiejskiej, które przed wojną stanowiły 70% wszystkich gospodarstw, a wzrosła ilość gospodarstw średnich.

Wyniki reformy rolnej i ogólna poprawa warunków bytu na wsi przekonały chłopów chińskich, że Partia Komunistyczna i rząd ludowy są wyrazicielami interesów świata pracy i że

tylko przy pomocy klasy robotniczej chłopstwo może zbudować nowe życie. W odpowiedzi na apel Partii Komunistycznej chłopi chińscy w ciągu 4 lat zwiększyli produkcję środków żywności, szeroko rozwinięli ruch pomocy wzajemnej - tej najprostszej formy spółdzielczości produkcyjnej - ruch obejmujący już 35 milionów gospodarstw na ogólną liczbę 90 milionów.

Siła nowych Chin leży dalej w tym, że ustrój ludowo-demokratyczny usunął imperialistyczny i feudalny ucisk i otworzył szerokie horyzonty dla rozwoju sił produkcyjnych, dla materialnego rozkwitu gospodarki narodowej, kultury, dla znacznego wzrostu dobrobytu mas pracujących.

W ciągu bardzo krótkiego czasu, w ciężkich warunkach wojennego rozkładu i amerykańskiej agresji przeciwko Korei i Chinom - naród chiński potrafił odbudować swoją gospodarkę narodową doprowadzoną do zupełnego upadku przez sprzedawczyków imperializmu i przez cudzoziemskich zaborców. Komunistyczna Partia Chin mobilizowała masy ludowe w kierunku odbudowy i dalszego rozwoju gospodarki i kultury. W okresie czasu krótszym niż trzy lata odbudowano przemysł i transport, ustabilizowano budżet, po raz pierwszy w historii Chin zrównoważono budżet państwa, znacznie zwiększono produkcję artykułów żywnościowych i surowców.

Wspaniałe są osiągnięcia wolnego chińskiego narodu w dziedzinie rozwoju przemysłu. Już w końcu 1952 roku produkcja stali, surowki, obrabiarek, narzędzi, jak również wielu wyrobów przemysłu lekkiego przekroczyła najwyższy przedwojenny poziom. O tym jak wielkie są osiągnięcia Chin Ludowych w ciągu trzech lat - świadczą cyfry: produkcja surowki, która w 1949 roku spadła do 11% najwyższego przedwojennego poziomu, wzrosła w 1952 roku do 105%, produkcja stali w tym czasie wzrosła z 44,5% do 170% poziomu przedwojennego, wydobyte węgiel - z 72,6% do 165%, produkcja tekstylii - z 89,5% do 212%, wydobyte ropy naftowej wzrosło trzy razy, produkcja cementu - czterokrotnie. Ten wzrost produkcji przemysłowej stworzył warunki dla ogólnego rozwoju gospodarki narodowej.

Wzrósł ciężar gatunkowy ciężkiego przemysłu: z 32,5% w 1949 roku udział tego przemysłu w globalnej produkcji przemysłowej osiągnął 43,8% w 1952 roku. Równocześnie z tym wzrósł udział socjalistycznego sektora w przemyśle z 56,2% w 1949 roku do 60% w 1952 roku.

Odbudowując gospodarkę kraju, naród chiński w tym samym czasie rozpoczął budowę nowych przedsiębiorstw i zorganizował produkcję nowych wyrobów przemysłowych. W 1953 roku opanowano produkcję licznych wyrobów, które dawniej wcale nie produkowano. W tej liczbie: szyn, maszyn górniczych, Diesli, różnego rodzaju obrabiarek, generatorów, transformatorów, maszyn włókienniczych. Wyprodukowano pierwsze lokomotywy, trolleybusy, motocykle itp. Do końca 1952 roku zbudowano 1.200 km nowych kolei.

Od stycznia 1953 roku Chińska Republika Ludowa przystąpiła do realizacji swojego pierwszego pięcioletniego planu gospodarczego. W tej pierwszej pięcioletnicy główne wysiłki będą skierowane na rozwój ciężkiego przemysłu w celu stworzenia podstawy przemysłowania kraju, wzmocnienia jego obronności, rozszerzenia transportu, lekkiego przemysłu, rolnictwa, rozszerzenia i stworzenia warunków dla stopniowego wprowadzenia

spółdzielczości w gospodarstwach chłopskich. Wszystko to pozwoli już w czasie pierwszej pięciolatki poprawić materialne położenie mas pracujących i stworzy warunki dla dalszego wzrostu stopy życiowej.

Pięcioletni plan rozwoju gospodarczego Chin, oparty na doświadczeniach radzieckiego narodu, przewiduje szybki rozwój w pierwszej linii przemysłu budowy maszyn, przemysłu metalurgicznego, chemicznego, energetycznego, transportu i budowy maszyn rolniczych.

Już w bieżącym 1953 roku kapitalne budownictwo wzrosło o ponad 40% w porównaniu z 1952 rokiem. W 1953 roku produkcja wzrosła o 23% w porównaniu z 1952 rokiem, przy czym produkcja przemysłu państwowego winna wzrosnąć o 32%. Obecnie w budowie i rekonstrukcji znajduje się 130 zakładów przemysłowych i kopalni, 9 linii kolejowych, szereg szybów naftowych, 5000 km. szos, cały szereg wielkich melioracyjnych urządzeń, ogromny nowy port Sinhan w Północnych Chinach oraz szereg wielkich elektro-stacji.

Naród chiński jest dumny ze swoich budów. Cały kraj uczestniczy w budowie gigantycznego kombinatu budowy ciężkich maszyn w Tai-ju-an /prowincja Szansi/. Przebudowuje się ogromny kombinat metalurgiczny w An-Szan /północno-wschodnie Chiny/, gdzie powstaje cały szereg nowych wielkich pieców i cechów. Posuwa się budowa fabryki lokomotyw, wielkich zakładów produkcji potężnych generatorów i elektromotorów. Całe Chiny entuzjastycznie śledzą postępy budowniczych nowej, największej w Chinach kolei żelaznej o długości 3000 km., która połączy Południowe i Wschodnie Chiny z Północno-Zachodnią prowincją - Sintianem. W roku bieżącym - pierwszym roku pięciolatki - realizuje się przebudowa i budowa dwudziestu jeden przedsiębiorstw metalurgicznego i chemicznego przemysłu, 24 zakładów budowy maszyn, 24 elektro-stacji, budowa 600 km. nowych dróg żelaznych. W najbliższych latach będą stworzone nowe gałęzie produkcji, których przed tym w ogóle w Chinach nie było, jak: traktorów, samochodów, łożysk kulkowych, maszyn elektrycznych. Energicznie prowadzone poszukiwania geologiczne powiększyły wielokrotnie znane pokłady węgla, rudy żelaznej, ropy naftowej, metali kolorowych i w wyniku tego planuje się ogromne zwiększenie produkcji przemysłu górniczego.

Nowe zadania pierwszego planu 5-cio letniego budowy gospodarki narodowej Chin są z powodzeniem realizowane. Jak donoszą z Chin, wszystkie gałęzie przemysłu państwowego wykonały planowe zadania pierwszego półrocza 1953 roku w 101%.

Naród chiński z wdzięcznością korzysta z wielkiej pomocy Związku Radzieckiego w budowie przemysłu. Zgodnie z ostatnimi radziecko-chińskimi umowami Związek Radziecki udziela Chinom technicznej i gospodarczej pomocy przy budowie i rekonstrukcji 141 wielkich przedsiębiorstw przemysłowych.

Na podstawie umowy o Przyjaźni, Sojuszu i Wzajemnej Pomocy, podpisanej w lutym 1950 roku pomiędzy Związkiem Radzieckim i Chinami, nawiązane zostały ścisłe więzy ekonomiczne i kulturalne, więzy które są wspaniałym przykładem socjalistycznej współpracy. Z korzyścią dla obu stron, i Związku Radzieckiego i Chińskiej Republiki Ludowej, między obu krajami roz-
woj

stała się szeroka wymiana towarowa, powstał ścisły kontakt w dziedzinie rozwoju gospodarki narodowej, nauki i kultury. Rządziecki udzielił Chinom znacznych kredytów na dogódnym warunkach, pomocy naukowo-technicznej, współdziała w wykształceniu kadr specjalistów dla przemysłu, transportu i rolnictwa. Radziecko-chińskie umowy podpisane w 1953 roku przewidują Związku Radzieckiego w budowie przedsiębiorstw przemysłowych i stacji elektrycznych w Chinach i mają wielkie znaczenie dla rozwoju chińskiej gospodarki narodowej i dla wzmocnienia przyjaźni pomiędzy obu narodami.

Silą Chin Ludowych, gwarancją ich rozkwitu jest powstanie i wzrost nowego przodującego socjalistycznego sektora w gospodarce narodowej. Sektor socjalistyczny w Chinach powstał w wyniku nacjonalizacji przedsiębiorstw cudzoziemskich i kompradorskiej burżuazji oraz dzięki budowie przedsiębiorstw państwowych. Własność państwa stanowi podstawę przedsiębiorstw przemysłowych, fabryk, kopalń, kolei żelaznych, zakładów handlowych przedsiębiorstw, przedsiębiorstw żeglugowych, przedsiębiorstw rolniczych i stacji maszynowych.

W przemyśle sektor socjalistyczny zajmuje już czołowe miejsce: jego udział wynosi już ponad 60% globalnej produkcji przemysłowej /w ciężkim przemyśle - 80%/. Stały wzrost socjalistycznego sektora staje się podstawową cechą charakterystyczną gospodarczego rozwoju Chin. Działalność chińskiego państwa w dziedzinie tworzenia nowych gałęzi przemysłu, rozpowszechnienia budowy setek przedsiębiorstw przemysłowych, powoduje powiększanie udziału przemysłu w całej gospodarce i stały wzrost udziału socjalistycznego sektora.

Ustrój demokracji ludowej zapewnia stały wzrost dobrobytu mas. Zarówno w przemyśle jak i w transporcie wprowadzono ubezpieczenia społeczne. Średni poziom płacy zarobkowej w 1952 roku o 60% wyższy od poziomu 1949 r. Na początku roku realna płaca zarobkowa robotników pracujących w przedsiębiorstwach przemysłowych wzrosła o 75% w porównaniu z 1949 rokiem. Umowy zbiorowe chronią prawa pracowników. Stabilizacja waluty i zniżki cen przeprowadzone w 1952 roku podniosły znacznie zdolność nabywczą ludności.

Osiągnięcia budownictwa gospodarczego stworzyły założeń dla rozszerzenia walki z analfabetyzmem i dla upowszechnienia oświaty. Ilość szkół, bibliotek, klubów i różnych urządzeń kulturalnych wzrosła kilkakrotnie. Stworzono fakultety robotnicze, szkoły dla młodzieży robotniczej i chłopskiej, koła i kursy dla podwyższenia kwalifikacji zawodowych i dla samokształcenia na miejscu. Dziesiątki milionów dorosłych uczy się czytać i pisać, dziesiątki milionów dorosłych uczy się w dalszym ciągu. W 1952/53 roku do szkół uczęszczało 58 milionów dzieci. Otwarto nowe wyższych zakładów naukowych. Około trzech milionów robotników i urzędników uczęszcza do szkół wieczorowych.

Narody krajów kolonialnych widzą na przykładzie Chińskiej Republiki Ludowej, co może osiągnąć naród wyzwolony, i stworzył swoje własne państwo Ludowe. Osiągnięcia nowych państw współdziałają w pogłębieniu się ruchów wyzwoleniczych na całym świecie.

Chińska Republika Ludowa stała się potężną opoką woli nacji nych narodów Wschodu, walczących o wolność i niepodległość. Rozwój wypadków na Dalekim Wschodzie świadczy o bezwzględnej woli narodów Azji wywalczenia sobie narodowej niepodległości, nie dopuszczenia do imperialistycznej agresji na Dalekim Wschodzie. Chińska Republika Ludowa, współpracująca w ogólnym froncie krajów pokojowych jest tą międzynarodową siłą, która nie pozwala imperialistom bezkarnie wyzyskiwać narody Azji i rozpalać ognisko nowej światowej wojny w Azji.

Na Korei chińscy ochotnicy ludowi, działający ramie przy ramieniu z koreańskimi bojownikami swoją krwią, swoim nieśmiertelnym bohaterstwem na polu walki scementowali więź przyjaźni dwóch bratnich narodów, walczących w jednolitym międzynarodowym obozie bojowników o pokój, o bezpieczeństwo i o postęp całej ludzkości.

Już czwarty rok większość amerykańska w ONZ przeprowadza politykę bojkotu w stosunku do Chińskiej Republiki Ludowej, nie dopuszcza aby Chiny Ludowe zajęły należne im miejsce w Organizacji Narodów Zjednoczonych, gdzie z woli Stanów Zjednoczonych ciągle jeszcze uczestniczą marionetki Czang Kaj-szaka.

Nie dopuszczenie Chin do międzynarodowych organizacji, które są częścią ogólnej akcji amerykańskich sfer rządzących, które chcą odprężenia w stosunkach międzynarodowych i prowadzą politykę skierowaną przeciwko pokojowi i bezpieczeństwu narodów.

Agresorzy, oślepieni nienawiścią nie chcą liczyć się z tym, że nie ma już starych kolonialnych Chin i nigdy już takich nie będzie. Jest to potężne zjednoczone państwo, z silną, samodzielną polityką, państwo, które pozostaje w nienaruszalnej przyjaźni z innymi krajami socjalistycznego obozu. A to oznacza, że jakiegokolwiek próby izolowania Chin z ich ludnością 500 milionów ludzi, próby bojkotu Chin-skazane są na całkowitą klęskę i są niczym innym jak reakcyjną utopią. Jest ogólnie wiadomym, że blokada gospodarcza Związku Radzieckiego, Chin i Europejskich krajów demokracji ludowej nie dała jej inicjatorom żadnej korzyści i przyczyniła się do tego, że kraje te zawarły się i zorganizowały wzajemną gospodarczą współpracę i pomoc. Potężny wzrost handlowych obrotów i ściśnięcie więzi kulturalnych Chin z ZSRR i innymi krajami obozu socjalistycznego wskazuje na to, że próby izolowania Chin spaliły na panewce.

Obecnie Chiny Ludowe stanowią potężny czynnik stabilizujący stosunki w Azji, w całym basenie Oceanu Spokojnego. W chwili obecnej nie można bez Chin Ludowych rozstrzygać ważnych zagadnień odnoszących się do zabezpieczenia pokoju między narodami. Czyż mogą mieć wartość postanowienia jakiejkolwiek międzynarodowej organizacji, jeżeli nie wzięte zostały pod uwagę interesy jednej czwartej ludności świata, jeśli przedstawiciele największego w świecie kraju są pozbawieni należnego im miejsca w Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Żądanie rządu Chińskiej Republiki Ludowej przeprowadzenia agentów Kuomintangu z Organizacji Narodów Zjednoczonych i przyjęcie do tej organizacji Chin Ludowych jest całkowicie uzasadnione. To żądanie chińskiego rządu całkowicie i nieustannie popiera Związek Radziecki - wierny przyjaciel chińskiego

To sprawiedliwe żądanie rządu Chińskiej Republiki Ludowej również popierają w ślad za Związkiem Radzieckim i krajami demokracji ludowej i inne kraje, jak Indie, państwa Arabskie, niektóre kraje kapitalistyczne Europy oraz miliony ludzi na całym świecie.

Rozwój transportu kolejowego

Gazeta "Żenmińzibao" zamieściła ostatnio referat Ministerstwa Kolejnictwa Chin Ludowych Ten-Daj-Junia o chińskim transportie kolejowym, wygłoszony na 191-szym posiedzeniu państwowej rady administracyjnej. W referacie tym wykazano, iż dzięki wysiłkom wszystkich pracowników transportu i pomocy radzieckich specjalistów jak również dzięki przyswojeniu przez chińskie koleje przodujących doświadczeń czančuńskiej linii kolejowej wzrosła poważnie sprawność chińskiego transportu kolejowego.

Po wyzwoleniu kraju odbudowano 9.900 km linii kolejowych, uruchomiono wszystkie najważniejsze linie oraz zbudowano 1.473 km. nowych linii włącznie z linią Baotzi-Tjańszuj o długości 153 km.

Ogólna długość wszystkich czynnych linii kolejowych w Chinach wynosi obecnie 24.232 km. Objętość przewozów towarowych wzrosła w 1952 r. w porównaniu z 1950 r. o 32,2%. W okresie styczeń-wrzesień 1953 r. objętość przewozów towarowych stanowiła w porównaniu z analogicznym okresem 1950 r. 114,9%. Poważnie wzrosła także objętość przewozów osobowych. W ciągu pierwszej połowy 1953 r. koszty własne przewozów osobowych zmniejszyły się w porównaniu z 1952 r. o 17,7%.

W ciągu ostatnich 4-ech lat pojawiło się w Chinach wielu znakomitych nowatorów, których inicjatywie zawdzięcza się nowe metody pracy. Do takich metod należy np. nowy system załadunku przeprowadzony przez maszynistę Czszeń-Si-Kuna. Bazując na udoskonalonej pracy transportu kolejowego, podniósł się także materialny i kulturalny poziom chińskich pracowników kolejowych. Obecnie 620 tys. tych pracowników bierze już udział we współzawodnictwie pracy.

/z/

C Z E C H O S Ł O W A C J A

Wytyczne planu gospodarki narodowej na 1954 r.

1954 r. Państwowy plan gospodarki narodowej Czechosłowacji na pracujących. przewiduje znaczne podniesienie stopy życiowej mas pracujących. Osiągnięte to ma być przez zwiększenie udziału w dochodzie narodowym na podstawie dalszego wzrostu produkcji i wydajności pracy oraz obniżenie kosztów własnych produkcji przy stosowaniu daleko idącego systemu gospodarki. Równocześnie mają być utworzone dostateczne zapasy surowców i materiałów, posiadających ważne znaczenie dla zapewnienia systematycznego wzrostu poziomu życiowego mas pracujących oraz planowego, nie znającego zakłóceń, rozwoju całej gospodarki narodowej.

W dziedzinie produkcji przemysłowej i budownictwa inwestycyjnego uchwalono podnieść globalną produkcję przemysłową o 5,8% w porównaniu z poziomem ustalonym poprzednio w zrewidowanym planie na 1953 r. Ponadto przewiduje się wzrost produkcji środków produkcji nie więcej niż o 6% oraz wzrost produkcji artykułów powszechnego użytku o 5,3%. Rozmiary budownictwa inwestycyjnego w 1954 r. ustalono w wysokości 23 mln koron, zaś rozmiary budownictwa mieszkaniowego mają wzrosnąć w 1954 r., w porównaniu z 1953 r., przynajmniej o 15%. W 1954 r. ma być oddane do użytku co najmniej 40 tys. mieszkań, a ludność pracująca otrzyma kredyt państwowy na budowę dalszych 10.000 indywidualnych domków. Oprócz tego zwiększone będą fundusze przeznaczone na remont domów mieszkalnych. Przewiduje się również zwiększenie w 1954 r. globalnej produkcji maszyn o 7,9% w porównaniu ze zrewidowanym planem na 1953 r., w tym zwiększenie o 15% produkcji zmechanizowanych wyrobów powszechnego użytku. Następnie zwiększony ma być eksport maszyn i sprzętu technicznego o 27,3%, w porównaniu z 1953 r., stwarzając w ten sposób podstawy dla dalszego zwiększenia importu surowców niezbędnych dla przemysłu oraz importu towarów powszechnego użytku. Zdecydowano poza tym przyspieszyć budowę nowych kopalń i osiągnąć poważne zwiększenie mechanizacji wydobywania węgla, rozwinąć i zintensyfikować prace poszukiwawcze, zarówno geologiczne, jak i geofizyczne, zwiększyć produkcję nawozów azotowych w porównaniu ze zrewidowanym planem na 1953 rok o 19% i włókien sztucznych - o 15,4%, zwiększyć produkcję odzieży, papieru, celulozy i spirytusu oraz dążyć do podniesienia jakości produkcji i rozszerzenia asortymentu towarów w przemyśle lekkim i spożywczym.

W dziedzinie gospodarki rolnej postanowiono wzmocnić pod względem gospodarczym i organizacyjnym spółdzielnie produkcyjne /ESHK/, okazywać należytą pomoc chłopom małorolnym i średniorolnym, m.in. drogą udzielania im kredytów, zwiększyć stopień zmechanizowania pracochłonnych procesów w rolnictwie, podnieść, w porównaniu z 1953 r., kredyty dla budownictwa inwestycyjnego, stawiane do dyspozycji spółdzielni produkcyjnych - o 38,8%, zwiększyć przywóz ciężkich traktorów o 158% oraz podnieść poziom produkcji rolniczej w nadgranicznych okręgach Republiki i poprawić warunki bytowe, a w szczególności mieszkaniowe ludności.

W dziedzinie zaopatrzenia ludności i podniesienia standardu życiowego postanowiono zwiększyć, w porównaniu z 1953 r., obroty towarowe na odcinku handlu detalicznego, zapewnić niezbędne środki obrotowe dla handlu detalicznego, przygotować dalszą obniżkę państwowych cen detalicznych, zapewnić dostateczne zaopatrzenie miast w produkty rolnicze oraz zwiększyć troskę o stan zdrowotności i poziom kulturalny ludzi pracy.

/sł/

Wykonanie planu w III kw.1953 r.

Państwowy Centralny Urząd Statystyczny przy Państwowej Komisji Planowania wydał następujący komunikat o wykonaniu planu gospodarki narodowej na III kwartał 1953 r.

Plan globalnej produkcji przemysłowej brutto wykonany w III kwartale b.r. w 99,7%. W porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego oznacza to wzrost produkcji o 14%. Połączone przedsiębiorstwa przemysłowe wykonały plan produkcji na III kwartał 1953 r. w 100,7%, zwiększając w ten sposób swą produkcję, w porównaniu z III kwartałem 1952 r., o 7%.

Prywatne przedsiębiorstwa przemysłowe powiększyły swą produkcję w III kwartale roku bieżącego, w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego, o 10,3%.

Poniżej podana tabela ilustruje znaczny wzrost produkcji następujących wyrobów:

	III kwartał 1952 = 100
węgiel	107
brykiety z węgla brunatnego	109
ruda żelaza	163
ruda miedzi	127
surówka	164
stal surowa	117
stal walcowana	104
urządzenia hutnicze	124
maszyny rolnicze	147
wyposażenia dla przemysłu lekkiego	126
motocykle	149
rowery	143
ciągniki kołowe	143
wyroby metalowe powszechnego użytku	107
kwasy siarkowy	125
soda kalcynowana	149
nawozy fosforowe	179
cement	112
cegły	107
meble	144
jedwab sztuczny	109
tkaniny	147
trykotaż	120
obuwie skórzane	121
wyroby konfekcyjne i krawieckie	117
wytkuły spożywcze	123
wyroby mięsne i wędliny	121
margaryna	127
sery tłuste	120
połowy ryb	136
papierosy	149

Przy wprowadzeniu nowego kursu nastąpił wzrost produkcji artykułów masowego spożycia. Tak na przykład we wrześniu 1953 r. osiągnięto następujące wyniki w zestawieniu z czerwca b.r.:

/czerwiec 1953 = 100/

rowery	116
opony rowerowe	124
aparaty fotograficzne	165
jedwab sztuczny	107
tkaniny z przędzy zgrzebnej ..	108
obuwie skórzane	110
mięso /waga rzeźna/	106
olej roślinny surowy	127
mięso i wędliny	167
margaryna	193
artykuły spożywcze	113
wyroby piekarniane	109
połowy ryb	132
ryby	124
ryby konserwowane /wędzone, solone, itd./	113
ryby puszkowane	146
napoje wysokokowe	136
papierosy	129

Wzrost wydajności pracy robotników, pracujących, w uspołecznionym i kierowanym centralnie przemyśle, wyniósł w III kwartale 1953 r., w porównaniu z analogicznym okresem r.ub. - 9,7%.

Ilość zatrudnionych zwiększyła się ogółem o 2,6%, obciążenie zaś robotników pracujących w produkcji - o 3,3%. Procentowe podwyższenie płac wzrosło w tym samym okresie dla robotników zatrudnionych w produkcji - o 9,4%. W znacznym stopniu przyczyniła się do tego powzięta przez rząd decyzja podniesienia płac w grupach zarobkowych I - IV.

Dostawy obowiązkowe rolnictwa odbywają się w 1953 r. w formie zorganizowanej i w krótszych terminach niż w r. 1952. Zbiory zbóż były zadawalające; obficie obrodziły ziemniaki, owoce i jarzyny. Siewy zbóż ozimych były dobrze zorganizowane. Plan zasiewów ozimych roślin oleistych i jęczmienia został zasadniczo wykonany. Wysiew pszenicy jest na ukończeniu.

Według obliczeń z 3-go września 1953 r., stan pogłowia zwierząt domowych wzrósł, w porównaniu ze stanem z 3-go września 1952 r. odnośnie bydła rogatego - o 99,3%, w tym krów o 104%; odnośnie nierogacizny - o 99% i owiec - o 112%.

Spółdzielnie produkcyjne, utworzone w roku 1952 i w pierwszej połowie roku 1953, umocniły się znacznie pod względem organizacyjnym i gospodarczym i wykonały pomyślnie wszystkie roboty rolne. W roku 1953 zebrano obfite plony kultur rolniczych. Jesienna uprawa roli przebiegała równie pomyślnie.

Obecnie przeprowadza się rozdział dochodów w naturze i pieniądzu. W wielu spółdzielniach dochody członków z gospodarki kolektywnej i gospodarstw przyzagrodowych były znacznie większe od zysków osiąganych uprzednio przez gospodarzy indywidualnych. Zredukowany rządowy plan dostaw obowiązkowych, dotyczący głównych artykułów rolniczych przeprowadzany jest w przewidzianych terminach.

Produkcja i zakup ziemniaków wzrosły, w porównaniu z rokiem ubiegłym, o 23%, warzyw - o 26%, mięsa - o 13% i jaj - o 19%.

Państwowe ośrodki maszynowe wykonały w roku bieżącym o 82% więcej robót w spółdzielniach produkcyjnych i gospodarstwach chłopskich, aniżeli w analogicznym okresie 1952 r. Państwowe ośrodki maszynowe, państwowe gospodarstwa rolne, spółdzielnie produkcyjne i indywidualne gospodarstwa chłopskie otrzymały w 1953 r. znacznie więcej traktorów i skompletowanych maszyn rolniczych niż w 1952 r. Na polach N.R.D. zastosowano w roku bieżącym po raz pierwszy dużą ilość kombajnów dla sprzętu buraków i ziemniaków.

Remanent maszyn i narzędzi w państwowych ośrodkach maszynowych zwiększył się w porównaniu z rokiem ubiegłym: odnośnie traktorów /w przeliczeniu na 30 KM/ - o 13%, kultywatorów traktorowych - o 60%, młockarń traktorowych - o 71%, sнопowiązałek traktorowych - o 55% i odnośnie ciężarówek - o 64%.

Nadal wzrasta liczba chłopów powracających z Niemiec zachodnich.

Zgodnie z nowym kursem przeprowadza się zmiany planu inwestycyjnego. W III kwartale b.r. inwestycje wzrosły w porównaniu z II kwartałem b.r. - o 12%, odnośnie budownictwa mieszkaniowego - o 55%, a w przemyśle lekkim - o 107%.

Globalne inwestycje, przeprowadzone w ciągu trzech pierwszych kwartałów b.r., wzrosły, w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego, o 23%, w tym inwestycje Ministerstwa Energetyki - o 93%, Ministerstwa Przemysłu Lekkiego - o 49% i Ministerstwa Zdrowia Publicznego - o 50%.

Plan przemysłu budowlanego wykonany został w 104%. W porównaniu z analogicznym okresem 1952 r., uspołeczniony przemysł budowlany zwiększył swoje usługi o 19%.

W wyniku wolnej sprzedaży i znacznego obniżenia cen najważniejszych materiałów budowlanych wzrasta znacznie aktywność budownictwa małych obiektów dla prywatnej inicjatywy oraz rzemiosła.

Globalne obroty handlu zagranicznego i wewnętrzno-gospodarskiego wzrosły w III kwartale 1953 r., w porównaniu z III kwartałem 1952 r. - o 29%.

Zwiększenie importu umożliwiła wielkoduszna pomoc Związku Radzieckiego i zapewnienie kredytu dla N.R.D. w wysokości 485 mln rubli.

Globalne obroty handlowe z ZSRR i krajami demokracji ludowej wzrosły w III kwartale b.r., w porównaniu z analogicznym okresem r.ub., o 36%; handel z Niemcami zachodnimi zwiększył się o 97%.

EUROPEJSKIE KRAJE KAPITALISTYCZNE

EUROPEJSKA UNIA PŁATNICZA

Rozliczenie za październik

Zgodnie z danymi opublikowanymi w "Neue Zürcher Zeitung" bilansu rozrachunku październikowego wierzycielami Europejskiej Unii Płatniczej były: Szwajcaria, Niemcy zachodnie, Austria, Szwajcaria oraz Belgia. Szwajcarskie saldo dodatnie wyniosło w październiku $\text{§ } 8,6 \text{ mln}$ /we wrześniu $\text{§ } 10,3 \text{ mln}$ /. Niemcy zachodnie miały nadwyżkę w wysokości $\text{§ } 44,4 \text{ mln}$, a więc znacznie więcej w porównaniu z nadwyżką wrześniową $\text{§ } 26,8$. Kumulatywne saldo dodatnie Niemiec zachodnich, które na koniec września wyniosło $\text{§ } 660,7 \text{ mln}$ osiągnęło przy końcu października $\text{§ } 705,3 \text{ mln}$. Ten sposób przekroczenia została zarówno kwota początkowa Niemiec zachodnich w wysokości $\text{§ } 500 \text{ mln}$ oraz dwukrotnie przyznana temu krajowi "rallonge" na łączną sumę $\text{§ } 200 \text{ mln}$.

Również na rzecz Austrii powstała nadwyżka, wynosząca $\text{§ } 10,1 \text{ mln}$ /we wrześniu $\text{§ } 12,7 \text{ mln}$ /. Kumulatywne austriackie saldo dodatnie, które wyniosło na koniec września $\text{§ } 74,1 \text{ mln}$, osiągnęło więc przy końcu października do $\text{§ } 84,2 \text{ mln}$, przekraczając kwotę początkową $\text{§ } 70 \text{ mln}$ o $\text{§ } 14,2 \text{ mln}$. Przekroczenie kwoty zostaje zresztą w ramach uzgodnionego z tym krajem niedawno "rallonge" /kwota dodatkowa/ w wysokości $\text{§ } 25 \text{ mln}$. Szwecja miała w październiku nadwyżkę w wysokości $\text{§ } 8,1 \text{ mln}$ wobec $\text{§ } 9,5 \text{ mln}$ w miesiącu poprzednim. Belgia, która we wrześniu miała $\text{§ } 13 \text{ mln}$, osiągnęła w następnym miesiącu nadwyżkę

Sytuacja płatnicza Wielkiej Brytanii kształtowała się następująco: w miejsce wrześniowej nadwyżki w wysokości $\text{§ } 13,2 \text{ mln}$ Wielka Brytania miała w październiku deficyt $\text{§ } 30,1 \text{ mln}$. Wynik ten należy, że nadwyżka wrześniowa powstała wyłącznie z tytułu spłaty długów przez Francję, tak, że z bieżących rozrachunków Wielka Brytania miała w miesiącu poprzednim podobnie jak w sierpniu niedobory wobec EPU. Również Holandia wykazała w październiku nieznaczny deficyt $\text{§ } 1,5 \text{ mln}$, podczas gdy we wrześniu miała one saldo dodatnie w wysokości $\text{§ } 2,6 \text{ mln}$. Szwecja miała deficyt $\text{§ } 8,9 \text{ mln}$, chociaż według obliczeń szacunkowych spodziewano się deficytu w wysokości $\text{§ } 12 \text{ mln}$. Deficyt wrześniowy Francji $\text{§ } 24,8 \text{ mln}$ był w przeważającej mierze spowodowany wspomnianą wyżej spłatą długu na rzecz Wielkiej Brytanii.

Wszystkie pozostałe kraje członkowskie EPU miały w październiku również salda deficytowe. Tak więc deficyt Danii wyniósł $\text{§ } 5,5 \text{ mln}$ / $\text{§ } 1,0 \text{ mln}$ /, Norwegii $\text{§ } 6,2 \text{ mln}$ / $\text{§ } 2,3 \text{ mln}$ /, Portugalii $\text{§ } 1,5 \text{ mln}$ / $\text{§ } 20 \text{ mln}$ /, Portugalii $\text{§ } 1,8 \text{ mln}$ / $\text{§ } 2,7 \text{ mln}$ /, Grecji $\text{§ } 1,5 \text{ mln}$ / $\text{§ } 3,1 \text{ mln}$ /, Grecji $\text{§ } 0,9 \text{ mln}$ / $\text{§ } 1,8 \text{ mln}$ /oraz Irlandii $\text{§ } 0,1 \text{ mln}$ / $\text{§ } 0,5 \text{ mln}$ /.

Obrót rozrachunkowy Europejskiej Unii Płatniczej od 1.VII.1950 do 31.X.1953 wynosił \$ 10.835,4 /wobec \$ 10.670,3 mln przy końcu września/. Kumulatywny stan sald wierzytelności wobec EPU wyniósł na dzień 31 października \$ 2.113,2 mln /\$ 2.039,0 mln/, natomiast stan sald dłużniczych \$ 1.952,5 mln /\$ 1.879,5 mln/.

Poniżej podajemy zestawienie, ilustrujące skumulowane pozycje płatnicze poszczególnych państw członkowskich na dzień 31 października oraz wyrównanie ich złotem względnie w drodze kredytu /w mln \$/:

	deficyt /-/ lub nadwyżka /+/ 8/	Wyrównanie złotem	w drodze kredytu
Austria	+ 84,2	+ 35,1	+ 49,1
Belgia/Luksemburg	+ 377,2	+ 152,6	+ 224,6
Dania	- 64,8	- 11,6	- 53,2
Francja	- 789,1	- 477,1	- 312,0
Niemcy zachodnie	+ 705,1	+ 300,0	+ 405,1
Grecja	- 3,8	- 3,8	- 2,8
Islandia	- 3,1	- 0,3	- 2,1
Włochy	- 61,3	- 10,2	- 51,1
Holandia	+ 376,1	+ 152,6	+ 223,6
Norwegia	- 83,0	- 17,2	- 65,8
Portugalia	+ 52,3	+ 19,2	+ 33,2
Szwecja	+ 209,5	+ 78,8	+ 130,8
Szwajcaria	+ 308,7	+ 129,4	+ 179,4
Turcja	- 125,1	- 95,1	- 30,0
Wielka Brytania	- 822,4	- 262,8	- 559,6
Nadwyżki ogółem	+ 2113,2	+ 867,5	+ 1245,4
Deficyt ogółem	- 1952,5	- 878,1	- 1074,4

- 1/ z tego 46,6 mln poza kwotę
- 2/ z tego 269,1 mln płatności w złocie poza kwotę
- 3/ z tego 205,1 mln poza kwotę
- 4/ z tego 21,1 mln poza kwotę
- 5/ od 1 listopada 1950 r.
- 6/ z tego 75,1 mln płatności w złocie poza kwotę
- 7/ z tego 58,7 mln poza kwotę
- 8/ z tego 14,2 mln poza kwotę

Jak wynika z powyższych danych kraje wierzytelności udzieliły Unii kredytów w wysokości \$ 1.245,6 mln /przy końcu września \$ 1.206,2 mln/, podczas gdy Unia ze swej strony postawiła do dyspozycji krajów - dłużników kredyty w sumie \$ 1.074,4 mln /\$ 1.037 mln/. Równocześnie wypłaty EPU w złocie lub dolarach na rzecz wierzycieli wyniosły \$ 867,5 mln /\$ 833,2 mln/, wpływy zaś od krajów - dłużników \$ 878,1 mln /\$ 842,5 mln/.

Wpływy Unii w złocie wynosiły w miesiącu sprawozdawczym \$ 37,3 mln /\$ 39,5 mln/, podczas gdy wydatki osiągnęły \$ 35,8 mln /\$ 32,8 mln/. Poza tym Unia otrzymała \$ 0,7 mln /\$ 1,3 mln/ jako specjalną dotację amerykańską. Została ona zużyta na pokrycie przeważającej części zadłużenia greckiego wynoszącego \$ 0,9 mln /\$ 1,8 mln/. Rozporządzone rezerwy gotówkowe wzrosły więc o \$ 2,2 mln. /\$ 8,2 mln/ i osiągnęły ogółem

451,8 mln /\$ 449,6 mln/, co stanowi poziom rekordowy. Łączna suma dotacji amerykańskich, księgowanych w rachunkach EPU jako "ressources spéciales" wzrosła o \$ 0,7 mln /\$ 1,3 mln/ i wyniosła na koniec października \$ 353,3 mln.

W miesiącu lipcu roku bieżącego termin działalności Europejskiej Unii Płatniczej przedłużony został jeszcze na okres jednego roku. Poza pewnymi nieznacznymi zmianami, Unia funkcjonuje na poprzednich zasadach.

Prolongata działalności Europejskiej Unii Płatniczej na jeszcze jeden rok nastąpiła oczywiście nie dlatego, że Unia sprzyja polepszeniu sytuacji w zakresie handlu zagranicznego oraz walutowej krajów do Unii należących, lecz wskutek tego, że kraje te nie wiedziały w jaki sposób położyć można kres temu nieudanemu eksperymentowi, tym bardziej, iż o uregulowaniu zadłużenia pomiędzy krajami członkowskimi nie mogło być nawet mowy.

W rzeczy samej, skądże na przykład Francja wziąć miała 112 milionów dolarów, żeby pokryć swe zadłużenie w stosunku do Europejskiej Unii Płatniczej, kiedy całe rezerwy walutowe Narodowego Banku Francji pod koniec lipca roku bieżącego stanowiły tylko 6 milionów dolarów.

/i/

Osmą sesję G.A.T.T.

General Agreement on Tariffs and Trade, czyli ogólne porozumienie w sprawie taryf celnych i handlu, znane pod skrótem GATT, pomyślane początkowo jako etap przejściowy w realizacji postulatów międzynarodowej organizacji handlu /ITO/, zostało zawarte pod auspicjami Narodów Zjednoczonych w październiku 1947 r. i w swej pierwszej postaci zachowało się do chwili obecnej.

Podstawę porozumienia stanowi artykuł I, według którego wszelkie korzyści, przywileje, czy zwolnienia od opłat celnych, przyznawane jednemu krajowi muszą być automatycznie stosowane do innych krajów, będących członkami porozumienia. Artykuł ten przewidywał nie przekreślił istniejących zobowiązań w zakresie opłat celnych na towary importowe, ale wyraźnie zabronił jednostronnego zwiększenia t.zw. marży preferencji tj. różnicy między normalną stawką celną, a taryfą ulgową.

Przy podpisaniu porozumienia wszystkie kraje członkowskie zobowiązały się dokonać przeglądu wszelkich stosowanych przez siebie ograniczeń handlowych pod kątem możliwości zniesienia ich lub przynajmniej złagodzenia. Jednakże USA, jako członek GATT nie tylko, że nie złagodziły swoich ograniczeń, lecz przeciwnie pogłębiły swoją politykę protekcjonizmu, zwiększając znacznie stawki celne, co zaostrzyło sprzeczności w handlu międzynarodowym świata kapitalistycznego.

Od czasu powstania GATT w dniu 30 października 1947r. odbyło się siedem sesji i konferencji tej organizacji w następujących terminach:

28.II. - 24.III.48 r. w Hawanie
18.VII. - 14.IX.48 r. w Genewie
8.IV. - 13.VIII.49 r. - w Annecy
23.II. - 3.IV.50 r. w Genewie
2.IX. - 16.XII.50 r. w Torquay
Marzec i kwiecień 1951 r. - Nadzwyczajna Sesja w Torquay
17.IX. - 29.X.51 r. w Genewie.

Rozpoczęta w dniu 17-go września br. ósma sesja GATT zakończyła się w dniu 24-go października br. po 6 tygodni trwających debatach. Sesji przewodniczył przedstawiciel Norwegii John Melander, wiceprzewodniczącym został wybrany Akhtar Hussaini, przedstawiciel Pakistanu. W obradach uczestniczyli przedstawiciele następujących 33-ch krajów członkowskich: Australii, Austrii, Belgii, Brazylii, Burmy, Cejlonu, Chile, Czechosłowacji, Danii, Dominikańskiej Republiki, Finlandii, Francji, Grecji, Haiti, Holandii, Indii, Indonezji, Kanady, Kuby, Luksemburgu, Nowej Zelandii, Nikaragui, Norwegii, Pakistanu, Peru, Południowej Rodezji, Szwecji, Turcji, Włoch, Unii Południowej Afryki, Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych.

Przedstawiciele wymienionych niżej rządów uczestniczyli w charakterze obserwatorów: Kolumbia, Costa Rica, Japonia, Libia, Meksyk, Filipiny, Portugalia, Szwajcaria, Urugwaj i Jugosławia. Ponadto reprezentowane były następujące organizacje międzynarodowe: Organizacja Narodów Zjednoczonych, Międzynarodowy Fundusz Monetarny, Międzynarodowe Biuro Pracy, F.A.O., OEEC, Rada Europejska, CCC /Customs Cooperation Council/ oraz "Wysoka Władza" Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali.

Porządek dzienny tegorocznej sesji, obejmujący 32 punkty, był dłuższy od poprzednich i wśród omawianych zagadnień znajdowały się problemy decydujące dla dalszego istnienia GATT jak:

- a/ konsultacja w sprawie ograniczeń importowych pod kątem widzenia bilansów płatniczych i rezerw walutowych,
- b/ przyjęcie Japonii na członka GATT,
- c/ żądanie W. Brytanii uchYLENIA pewnych zobowiązań oraz zgody na podwyższenie jej marży preferencji imperialnych,
- d/ zażalenie w związku z restrykcjami importowymi USA,
- e/ Europejska Wspólnota Węgla i Stali i jej stosunek do GATT,
- f/ francuski projekt generalnej redukcji celi,
- g/ sprawę przedłużenia zobowiązań dot. wzajemnych ustępstw celnych,
- h/ rewizja statutu GATT.

Ogólnie można zauważyć, że obrady te nie toczyły się gładko i często miały zaciekle przebieg. Najwięcej oporów wyrażało się w związku z przyjęciem Japonii do GATT oraz upoważnieniem W. Brytanii do podniesienia jej marży preferencji imperialnych.

Forsowany przez Stany Zjednoczone punkt przewidujący przyjęcie Japonii do GATT wywołał burzliwą i przewlekłą dyskusję. Początkowo wypowiedziały się przeciwko temu nie tylko wszystkie państwa szterlingowe z Wielką Brytanią na czele, ale również poważna część krajów zachodnio-europejskich, głównie posiadających kolonie. Przedstawiciele tych państw zastreszeni koniecznością przyznania nowemu członkowi kleuzuli największego uprzywilejowania obawiali się wydatnego zwiększenia konkurencji polskiej na podległych sobie rynkach. Pod naciskiem delegacji

Amerykańskiej stanowisko poszczególnych delegatów uległo w końcu zmianie i ostatecznie Japonia została przyjęta w charakterze członka stowarzyszonego.

Przyjęcie jej ma charakter rozwiązania kompromisowego i Japonia nie jest jeszcze pełno-prawnym członkiem GATT. Tekst końcowej decyzji stwierdza, że w obecnych warunkach nie było możliwe przyjęcie Japonii w myśl art. XXIII statutu GATT t.j. w drodze negocjacji taryfowych między Japonią a stronami umawiającymi się. Strony umawiające się pragną jednak, ażeby rząd japoński mógł brać udział w sesjach i posiedzeniach GATT, jako członek stowarzyszony /associated member/.

Wspomniana decyzja została przyjęta w głosowaniu, przy czym 27 krajów opowiedziało się za przyjęciem jej a 6 wstrzymało się od głosu. Decyzja traci moc w dn. 30.VI.1955 r. o ile strony umawiające się nie przedłużą tego terminu.

Najostrzej występowała przeciwko przyjęciu Japonii do GATT Wielka Brytania, która popierała w tym względzie poszczególne kraje szterlingowe. Wielka Brytania ostatecznie zgodziła się na przyjęcie Japonii, ale w czasie głosowania powstrzymała się od głosu wraz z kilkoma innymi krajami szterlingowymi.

W zamian za to Wielka Brytania wytargowała ustępstwo GATT na podniesienie taryf celnych w przywozie pewnych artykułów rolnych, dostarczanych spoza grupy krajów, należących do Wspólnoty Brytyjskiej.

Na tym jednak nie zakończyła się rozgrywka między Wielką Brytanią, a Stanami Zjednoczonymi i Japonią, Brytyjczycy wykozystali postanowienie GATT, przewidujące, że poszczególny kraj może przyznać Japonii wszelkie prawa handlowe w myśl klauzuli preferencyjnego uprzywilejowania, dopiero z chwilą podjęcia przez ten kraj deklaracji proklamującej przyjęcie GATT.

Delegaci Wielkiej Brytanii, Australii, Nowej Zelandii, Południowej i Rodezji Południowej, oświadczyli, że nie podpiszą, zastrzegając sobie tym samym, że stosować będą wobec dostawców japońskich dotychczasowe przepisy celne utrudniające wejście na rynek towarów japońskich. Spośród krajów szterlingowych deklarację tę podpisała tylko Indie, co jest jeszcze jednym dowodem separowania się od reszty krajów szterlingowych.

Deklarację o przyjęcie Japonii do GATT podpisało 10 krajów, a mianowicie: Stany Zjednoczone, Niemcy zachodnie, Włochy, Austria, Belgia, Dania, Holandia, Finlandia i Szwajcaria.

W związku z decyzją GATT Amerykanie przewidują znaczne ograniczenie eksportu japońskiego. Należy pamiętać, że Stany Zjednoczone zainteresowane są w zwiększeniu wywozu japońskiego, zwłaszcza zaś japońskich tkanin bawełnianych wyrabianych w tej części z amerykańskiej bawełny surowej, przerabianej przez firmy japońskie, opanowane przez monopolistyczny koncern USA. Eksport bawełny surowej z USA spadł w sezonie 1951-52 o 2.530.000 bel w porównaniu z sezonem 1951/52, kiedy wynosił 5.711.000 bel.

- 24 -

Spadek eksportu amerykańskiej bawełny surowej budzi większe zaniepokojenie w USA, że w tym samym czasie eksport goź surowca z innych krajów kapitalistycznych powiększył się 1.800.000 bel.

Stanowisko GATT w sprawie upoważnienia Wielkiej Brytanii do podniesienia stawek celnych w stosunku do krajów z Commonwealthu zostało uzgodnione dopiero w ostatnim dniu obrad.

Dania, Francja, Holandia, Włochy i Czechosłowacja, jak również Burma i Indonezja powstrzymały się od głosu. Uchwała została powzięta tylko na skutek zapewnień Wielkiej Brytanii, że nie zamierza ona wykorzystać przyznanego jej prawa podwyższenia swoich stawek taryfowych dla zwiększenia obrotów z krajami Commonwealthu kosztem handlu z innymi krajami. Wielka Brytania musiała dla otrzymania tego ustępstwa ze strony GATT zgodzić się na kłopotliwą procedurę, która częściowo ochroni innych kontrahentów od dyskryminacji ich handlu. Jeśli Wielka Brytania zechce podnieść taryfy celne to będzie ona musiała przede wszystkim powiadomić o tym generalnego sekretarza GATT oraz te kraje, które bezpośrednio zostaną tym dotknięte. O ile w ciągu 30 dni nie zostanie założony protest, Wielka Brytania będzie miała prawo przeprowadzić podniesienie taryf, w przeciwnym wypadku - sprawa zostanie przedłożona komisji arbitrażowej GATT dla ostatecznej decyzji.

Osobne zagadnienie w czasie obrad GATT stanowił problem Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali. Zostało rozpatrzone pierwsze roczne sprawozdanie sześciu krajów należących do noty. W dyskusji nad sprawozdaniem członkowie GATT przyjęli do wiadomości zapewnienie tych krajów, że pragną one w możliwie najkrótszym czasie omówić z pozostałymi członkami GATT zagadnienia gospodarczo-handlowe odnośnie węgla i stali, i że mają nadzieję zakończyć rokowania w tej sprawie do dnia 1 maja 1958. Następnie przyjęli oni do wiadomości zapewnienie "Wysokiej Władzy" Wspólnoty, że użyje ona wszelkich środków, ażeby ceny na rynkach poza Wspólnotą utrzymały się na umiarkowanym poziomie i ażeby żadne układy pomiędzy producentami nie przekraczały wartości tego zapewnienia. Członkowie GATT wyrazili nadzieję, że "Wysoka Władza" ogłosi wyniki badań, które ona obecnie przeprowadza w sprawie układów pomiędzy producentami.

Odnosna uchwała GATT zobowiązuje "Wysoką Władzę" do podjęcia pertraktacji z innymi członkami GATT, a przede wszystkim ze Szwecją i Austrią, jako specjalnie zainteresowanymi w sprawie ustalenia taryf i ułatwień handlowych w obrocie węglem i stalą. Jak wiadomo postanowienia GATT nie stosują się do 6-ciu państw Wspólnoty w zakresie obrotu węglem, stalą oraz żelazem i rudą żelaza.

Cała dyskusja nad problemami kapitalistycznej Europy, jakie powstały w związku z utworzeniem Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, była jaskrawą ilustracją pogłębiających się tarć w łonie świata kapitalistycznego. Enigmatyczne i wątpliwe nie mówiące rezolucje są dowodem trudności w załatwieniu tych tarć pomiędzy GATT-em a Wspólnotą.

Na porządku dziennym znajdowała się również sprawa podwyższenia zobowiązań dotyczących wzajemnych ustępstw celnych.

Ustępstwa taryfowe zawarte w oryginalnych schematach dołączonych do umowy GATT weszły w życie w 1948 r. z ważnością do końca 1950 r. Po upływie tego czasu każda z układających się stron mogła zmienić lub wycofać którąkolwiek z przyznanych koncesji drogą negocjacji lub układu z rządem, z którym rozpoczęto rokowania. Jeżeli nie można było dojść do porozumienia, zainteresowana strona miała prawo zmienić lub cofnąć uczynione ustępstwa w tym przypadku druga strona mogła ze swej strony wycofać równorzędne ustępstwa.

Obecnie na wniosek delegata USA sesja uchwaliła dalsze przedłużenie ważności istniejących ulg taryfowych, jak również dotychczasowych schematów taryfowych do dnia 30 czerwca 1955r.

Termin następnej 9-tej sesji GATT, na której dotychczasowe porozumienie ma być poddane gruntownej rewizji, wyznaczono na dzień 15.X.1954 r. przy czym ustalono, iż najpóźniej do dnia 1 lipca 1954 r. członkowie mają nadesłać na piśmie swoje propozycje dotyczące rewizji porozumienia.

Osmą sesję zakończyła swe obrady 24.X.53 r. wyborem nowego prezydium w osobach:
 L.D. Wilgress, Kanada - przewodniczący,
 T.G. Oldini, Chile - pierwszy wice-przewodniczący,
 G. Seidenfaden, Dania drugi " "

Obrady sesji nie posunęły wcale naprzód sprawy zniesienia ograniczeń w handlu międzynarodowym, ujawniły one natomiast charakterystyczny sposób pogłębianie się sprzeczności w stosunkach między krajami światowego rynku kapitalistycznego.

/sł/

FINLANDIA

Sytuacja gospodarcza

Handel zagraniczny

Fiński handel zagraniczny kształtował się we wrześniu - według oficjalnych danych statystycznych - następująco: import wyniósł 9.395.293 tys. marek fińskich, eksport natomiast 115 tys.m.fin. W okresie pierwszych dziewięciu miesięcy import wyniósł 89.684.393 tys. m.fin. w porównaniu z 134.114 tys.m.fin. w analogicznym okresie 1952r., eksport natomiast odpowiednio 93.249.650 tys.m.fin. wobec 116.382.401 tys.m.fin. Łącznie obroty fińskiego handlu zagranicznego wyniosły 182,9 mld.m.fin. i były o 76,6 mld m.fin. niższe, niż w analogicznym okresie 1952r.

Poniżej podajemy szczegółowe dane ilustrujące strukturę obrotów fińskiego handlu zagranicznego we wrześniu oraz w okresie pierwszych dziewięciu miesięcy bieżącego roku /w tys.marek fińskich/:

Grupy towarowe	IMPORT /CIF/			EKSPORT /FCB/		
	wzrost	styczeń -	wzrost	wzrost	styczeń -	wzrost
	1953	1953	1952	1953	1953	1952
bydło rżazne	80	2.467	5.536	958	7.587	3.485
niase	3	3.759	2	4.545	70.846	52.012
ryby i przetwory	1.791	163.926	103.926	572	13.058	10.625
mlaka, produkty mle-						
czapaki, jajka, mleko	1.502	401.850	353.277	158.781	1.381.135	2.057.925
surowce pochodzenia						
zwierzęcego	29.025	202.716	217.929	3.120	26.712	28.299
jarzynny	659	90.936	117.654	41	201	-
owocno jadalno	38.025	1.361.853	2.818.913	1.480	3.484	58.327
kawa, herbata, przy-						
prawy	521.601	5.079.384	4.356.892	-	-	277
zboża	566.279	8.794.818	10.610.863	109.564	584.964	158.149
produkty przemiatu,						
miód itp.	93.068	385.016	1.076.747	7.881	107.204	-
masłona, owocowa, realio-						
ny przemysłowe itp.	3.593	543.376	466.590	16.724	303.363	202.805
surowce dla produkcji						
barwników i garbników	7.544	65.187	51.826	404	1.310	698
tluszczu, oleje i						
produkty pochodne	148.139	1.768.701	2.096.540	1.975	37.928	20.908
przetwory mięsne i						
rybne	122.875	270.116	377.307	-	115	2.988
cukier i wyroby						
cukiernicze	322.022	2.937.554	3.522.269	1.983	11.745	13.805
kakao i wyroby						
czekoladowe	54.262	247.080	262.326	1.516	12.326	10.091
przetwory jarzynowe						
i owocowe	7.310	82.352	232.368	-	215	12
napoje	64.227	311.439	551.729	7.725	225.164	26.832
tytan	163.941	1.167.171	1.159.682	-	-	-
sol, minerały itp.	94.571	666.478	1.270.527	64.851	289.307	91.819
rudy	119.142	50.246	261.978	85.744	479.479	427.679
ropa naftowa, paliwa						
itd.	1.581.143	11.613.888	18.122.795	3.995	15.450	5.102
chemikalia i farm-						
aceutyki	371.955	2.591.346	3.398.371	18.242	192.633	189.456
artykuły fotografu-						
ficzne	33.243	238.949	361.761	762	11.204	9.685
ekstrakty barwnikowe						
i garbnikowe	121.547	940.226	1.374.846	469	4.818	5.821
mydło, szufla itp.	27.521	246.012	178.619	428	1.841	278
kazeina, albumina,						
klej itp.	32.544	229.202	327.974	5	23	1.282
skory i skorki	84.584	651.310	709.649	14.720	268.542	372.535
wyroby skorzane	4.326	38.157	67.691	37	368	122
skory futerkowe	69.444	313.834	385.151	1.009	309.244	226.102
kauczuk i wyroby	138.607	1.028.977	1.587.982	2.445	9.709	3.962
drewno i wyroby	13.152	171.347	213.510	5.347.007	38.795.925	51.972.541
kerak i wyroby	16.538	114.613	137.109	179	5.468	3.558
masa papiernicza	4.416	9.544	12.361	2.046.523	16.285.980	29.639.749
tekstura i papier	11.782	80.585	180.762	2.129.577	18.815.187	23.056.709

	I M P O R T /CZF/			E K S P O R T /FDB/		
	wrzesień	styczeń -	wrzesień	wrzesień	styczeń -	wrzesień
	1953	1953	1952	1953	1953	1952
artykuły i naturalny	73.181	679.451	935.684	882	11.692	60.045
produkty kenele itp.	535.696	4.245.314	5.973.948	311	6.989	313.056
produkty kenele itp.	294.356	4.168.518	8.919.794	87.322	659.150	511.734
produkty kenele itp.	30.887	463.011	776.540	2.933	18.551	8.717
produkty kenele itp.	20.395	178.329	395.679	17.253	133.706	115.208
produkty kenele itp.	35.992	254.061	472.253	20.191	155.553	137.218
produkty kenele itp.	15.741	140.635	201.688	2.517	20.996	12.076
produkty kenele itp.	7.130	43.409	142.622	3.144	5.005	40.116
produkty kenele itp.	668.653	7.497.891	19.471.107	97.114	568.529	423.544
produkty kenele itp.	36.223	612.147	1.493.417	131.016	1.087.545	917.896
produkty kenele itp.	5.233	58.295	63.700	563	5.877	750
produkty kenele itp.	69.664	811.068	787.160	2.640	12.040	16.898
produkty kenele itp.	44.894	407.042	545.790	-	666	891
produkty kenele itp.	21.017	244.684	726.865	0	60	1.984
produkty kenele itp.	15.564	110.336	145.252	33	3	4.816
produkty kenele itp.	774.790	8.961.391	12.261.025	475.058	3.617.574	1.899.844
produkty kenele itp.	401.025	3.447.384	5.180.562	90.657	592.668	490.073
produkty kenele itp.	530.882	4.939.666	14.172.179	6.566	39.005	22.590
produkty kenele itp.	203.019	3.333.974	2.082.992	737.183	7.079.071	1.999.599
produkty kenele itp.	44.315	444.873	780.495	5.876	28.482	39.833
produkty kenele itp.	19.584	124.301	162.734	45	1.254	1.921
produkty kenele itp.	2.271	8.949	18.127	7.773	203.410	65.430
produkty kenele itp.	15	526	5.595	2.288	84.477	43.381
	9.395.293	89.684.393	143.134.114	11.815.115	93.249.650	116.382.401

Podajemy poniżej dane ogłoszone przez oficjalną statystykę Finlandii, dotyczące struktury geograficznej fińskiego eksportu zagranicznego w odniesieniu do szeregu państw /w tys. fińskich/:

	I M P O R T		E K S P O R T	
	styczeń -	wrzesień	styczeń -	wrzesień
	1953	1952	1953	1952
Radziecki	20.110.171	14.682.420	23.145.320	16.272.814
	3.885.375	8.268.143	2.908.926	4.653.024
	1.370.358	2.422.342	720.800	1.580.451
	2.663.977	5.706.959	3.325.618	3.900.488
	263.539	190.800	534.937	282.295
Republika	1.553.946	736.409	1.083.512	500.797
	7.386.807	17.884.795	6.737.888	10.842.978
	5.755.855	8.057.091	4.504.240	5.455.043
	2.454.314	5.176.265	2.307.625	2.625.725
	12.958.216	28.743.708	21.697.568	29.929.785
	5.373.647	13.745.614	3.936.841	8.592.226
	846.760	825.650	573.230	542.078
	122.981	57.761	88.064	49.099
	1.105.670	2.079.683	715.632	1.557.456
	1.563.576	1.526.470	181.965	1.839.986

	I M P O R T		E K S P O R T	
	styczeń - 1953	wrzesień 1952	styczeń - 1953	wrzesień 1952
Austria	292.978	547.833	58.996	110.03
Węgry	663.540	245.477	486.494	320.500
Czechosłowacja	2.992.132	1.931.724	665.433	477.500
Rumunia	4.262	9.743	56.650	35.800
Bułgaria	52.961	15.470	153.854	74.000
Jugosławia	103.745	69.074	124.790	8.200
Grecja	771.322	500.974	561.252	508.394
Turcja	574.557	648.648	1.222.609	968.621
Izrael	1.395.330	676.690	420.497	1.257.043
Indie	15.877	139.128	344.410	355.488
Chiny	212.521	37	651.255	176.273
Japonia	375.776	644.728	544.258	164.000
Egipt	215.414	190.325	1.110.743	711.000
Kanada	211.383	430.353	88.074	23.200
Stany Zjednoczone	4.994.569	11.751.093	7.119.773	5.807.365
Meksyk	280.064	11.923	227.993	466.000
Brazylia	1.605.223	2.526.669	1.003.231	2.016.000
Urugwaj	89.686	116.767	199.863	257.000
Argentyna	1.327.087	1.833.813	747.654	7.686.000
Kolumbia	198.304	394.654	223.875	17.000

Jak wynika z powyższego zestawienia obroty Finlandii ze Związkiem Radzieckim wzrosły w pierwszych dziewięciu miesiącach br. w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku po stronie importu o 42,2%, a po stronie eksportu o 43%. Poważny wzrost obserwuje się również w stosunkach Finlandii z innymi krajami demokratycznymi. Na szczególną uwagę zasługuje zwłaszcza trzykrotny wzrost eksportu fińskiego do Chin, oraz bardzo poważne zwiększenie importu fińskiego z tego kraju; w okresie styczeń - wrzesień 1952 r. przywóz z Chin wyniósł zaledwie 37 tys.m.fin., a w tym samym okresie bieżącego roku wyniósł 212.521 tys.m.fin. Jeśli chodzi o inne kraje, to w tym roku, w okresie sprawozdawczym dwukrotnie. W stosunku do Niemieckiej Republiki Demokratycznej jak i import z tego kraju wzrósł w okresie sprawozdawczym dwukrotnie. W stosunku do Węgierskiej Republiki Ludowej eksport fiński zwiększył się o 50%, a import z tego kraju wzrósł więcej niż dwukrotnie. Wywóz Finlandii z Bułgarskiej Republiki Ludowej wzrósł ponad trzykrotnie, wywóz zaś przeszedł dwukrotnie.

W porównaniu z okresem zeszłorocznym, handel Finlandii z ZSRR i krajami demokracji ludowej wzrósł w roku bieżącym o 13,5 mlrd., a z krajami kapitalistycznymi spadł w tym samym czasie o 90,2 mlrd. marek. W roku bieżącym udział krajów obojętnych w fińskim handlu zagranicznym wynosi 32%, podczas gdy w tym samym okresie ubiegłego roku stanowił 17,5%.

Przypuszczać należy, że obroty Finlandii z krajami obojętnymi wzrastały. Świadczy o tym podpisany w dniu 25 listopada 1954 roku, dotyczący dostaw radziecko-fińskich w 1954 roku. Protokół ten zakłada dalsze zwiększenie obrotów przewidzianych na 1954 r.

przez pięcioletnią umowę handlową z 1950 r. i umowę dodatkową z 1952 r. Zgodnie ze wspomnianym protokołem Finlandia dostarczać będzie Związkowi Radzieckiemu wyroby żelazne /50% globalnego eksportu/ statki, dźwigi, wyposażenie dla przemysłu papierniczego, prefabrykowane, tarcicę, papier, tekturę, celulozę, włókno bawełny i szereg innych towarów. W zamian za to Finlandia otrzyma z Związku Radzieckiego produkty naftowe, stal walcowaną, cukier, bawełnę, samochody, wyposażenie przemysłowe, sztuczne, ferrostopy, azbest, chemikalia, barwniki i inne towary. Poza tym osiągnięto porozumienie odnośnie wymiany towarów powszechnego użytku, która ma zwiększyć się w porównaniu z bieżącym rokiem dwukrotnie. Dostawy takich towarów jak statki i prefabrykowane dla ZSRR zapewnią zatrudnienie w odpowiednich gałęziach przemysłu fińskiego.

Podpisanie protokołu pomiędzy ZSRR a Finlandią znalazło szeroki oddźwięk w prasie fińskiej. Gazeta "Helsingin Sanomat" określa, że eksport fiński do ZSRR osiągnie do końca bieżącego roku ponad 30% globalnego wywozu fińskiego i stwierdza, że podpisany 25 listopada protokół jest "wielkim krokiem naprzód na drodze rozwoju handlu zagranicznego pomiędzy obu krajami na równych zasadach". Gazeta "Ilta Sanomat" stwierdza, że protokół ten "jest dla Finlandii niezwykle korzystny". Szereg pism nawołuje do rozszerzenia stosunków handlowych z ZSRR, co wobec malejących ustawicznie obrotów z krajami kapitalistycznymi leży w interesie narodowym, gdyż zapewni pracę w szeregu przedsiębiorstw, które są obecnie zamknięte lub nie wykorzystują pełnej zdolności produkcyjnej.

Należy zaznaczyć, że omówione wyżej przedstawienie kierunków geograficznych fińskiego handlu zagranicznego przyczyniło się do korzystnego dla Finlandii przekształcenia struktury towarowej. Dla krajów kapitalistycznych Finlandia była zaleźna od drewna, celulozy i papieru, co czyniło go bardzo zależnym od wahań cen na kapitalistycznym rynku. Po drugiej wojnie światowej Związek Radziecki przyczynił się do rozwoju nowych przemysłów /przemysł metalowy, stoczniowy itp./, a obecnie w coraz większym stopniu staje się odbiorcą nie tylko tradycyjnych surowców i półfabrykatów fińskich ale także wyrobów przemysłu ciężkiego. Jasnym jest - stwierdza, w związku z tym "Die Wirtschaft" - że sytuacja ta wywołuje niezadowolone Waszyngton. Na przykładzie Finlandii widocznym jest, że w oparciu o zasadę równouprawnienia mogą współpracować z obustronną korzyścią państwa o różnych ustrojach społecznych.

Według danych statystycznych ONZ obieg banknotów w pierwszym ośmiu miesiącach bieżącego roku kształtował się w porównaniu z przeciętnymi miesięcznymi lat poprzednich następująco w mld marek fińskich/:

1938	2,3
1951	45,4
1952	46,8
1953 styczeń	41,7
luty	44,9

marzec	44,7
kwiecień	44,4
maj	46,6
czerwiec	43,9
lipiec	43,3
sierpień	45,7

Rezerwy złota pozostawały w ciągu pierwszych ośmiu miesięcy b.r. na niezmiennym poziomie wynosząc \$ 26,4 mln. Rezerwy dewiz wyniosły w lipcu \$ 150,3 mln wobec \$ 140,9 mln w czerwcu oraz \$ 153,7 mln w lipcu ubiegłego roku.

Produkcja

Wskaźnik ogólnej produkcji przemysłowej w Finlandii kształtował się w okresie od kwietnia do lipca w porównaniu z przeciętnymi miesięcznymi za lata poprzednie następująco /1948 r. = 100/:

O k r e s	przemysł ogółem	produkcja środków produkcji	produkcja dóbr konsumpcyjnych
1951	131	124	137
1952	124	118	129
1952 kwiecień	123	114	131
maj	133	127	139
czerwiec	112	108	116
lipiec	93	90	96
1953 kwiecień	124	113	134
maj	123	110	134
czerwiec	122	111	134
lipiec	101	88	113

Produkcję niektórych gałęzi rolniczych i przemysłowych ilustruje poniższe zestawienie:

O k r e s	mleko tys.hl.	masło tys.ton	s e r tys. ton m.	cement tys.ton metr.	cegły mln ton
1938	-	2,8	0,92	41,7	12,0
1951	1.170	3,3	1,18	69,1	16,4
1952	1.233	3,6	1,52	64,8	15,9
1953 styczeń	1.125	3,0	1,42	36,5	8,0
luty	1.028	2,7	1,26	24,4	5,0
marzec	1.193	3,2	1,47	47,2	4,0
kwiecień	1.377	3,9	1,81	68,8	8,0
maj	1.562	4,6	2,12	100,4	10,0
czerwiec	1.707	5,8	2,07	103,1	21,0
lipiec	-	-	-	129,1	28,0

O k r e s	surówka i ferrost. tys.ton m.	stal tys. ton m.	miedź tys.ton metr.	energia elektr. mln.kWh	gaz przem. mln.m3
1938	3,00	6,38	1,00	259	2,60
1951	8,40	10,56	1,79	369	2,99
1952	8,98	12,56	1,88	375	3,22

okres	surówka i ferrost. tys. ton metr.	stal tys. ton metr.	miedź tys. ton metr.	energia elektr. mln kWh	gaz przem. mln m ³
1953					
styczeń	7,58	12,83	1,69	457	3,50
luty	6,58	12,42	1,78	405	4,44
marzec	7,92	13,51	1,87	441	4,71
kwiecień	8,84	13,35	1,74	409	4,49
maj	8,93	10,88	2,60	437	4,33
czerwiec	9,21	9,06	2,38	370	4,33
lipiec	9,01	8,98	1,30	377	3,73
sierpień	-	-	-	390	3,74

Prasa fińska opublikowała ostatnio dane świadczące o znaczącej bezrobociu w Finlandii. Pismo "Suomen Sosialidemokratia" opublikowało oficjalne dane, z których wynika, że w Finlandii 34.000 zarejestrowanych bezrobotnych. Pismo podkreśla, że jeszcze przed tygodniem cyfra ta wynosiła 39.000.

Według danych gazety "Tiuekensen Sanomat" rzeczywista liczba bezrobotnych jest znacznie wyższa i osiąga 60 - 70 tys. /j/

W A J C A R I A

Sytuacja gospodarcza

Handel zagraniczny

Szwajcarski handel zagraniczny w październiku kształtował się następująco: import wzrósł w porównaniu z wrześniem o 477,7 mln fr. szw. /w październiku 413,5 mln fr. szw. /, eksport natomiast - o 12,7 mln fr. szw. /460,3 mln/.

Rozwój bilansu handlowego Szwajcarii ilustruje poniższe zestawienie:

okres	Import wartość w mln fr.	Eksport wartość w mln fr.	Bilans dodatni/+/ ujemny/-/	wartość eksportu w % wartości importu
październik	413,5	460,3	+ 46,8	111,3
wrzesień	424,8	463,7	+ 38,9	109,2
październik	477,7	476,4	- 1,3	99,7
styczeń-październik	4.355,3	3.849,9	- 505,4	88,4
styczeń-październik	4.140,3	4.216,2	+ 75,9	101,8

Wskaźnik cen handlu zagranicznego /1938 = 100/ w październiku wzrósł jeśli chodzi o import o 1 punkt do 219 /232/, natomiast wskaźnik cen importowych żywności wyniósł 263 /274/. Wskaźnik cen wyrobów gotowych 190 /193/. Wskaźnik cen pozostałych wyrobów 219 /244/. Wszystkie cyfry podane w nawiasach dotyczą analogicznego okresu ub.r.

eksportowych wyniósł w październiku 249 /252/ wobec 249 w wrześniu. W poszczególnych grupach towarowych rozwój był następujący: wskaźnik cen eksportowych wyrobów gotowych osiągnął 259 /260/, artykułów żywnościowych 228 /228/, surowców 196 /210/.

Jak stwierdza "Neue Zürcher Zeitung" znaczny wzrost importu w październiku w porównaniu z wrześniem ma charakter nowy. Również w porównaniu z październikiem ubiegłego roku import jest znacznie wyższy i wykazuje - według wartości - wyższy poziom w 1953 r. Jeśli chodzi o artykuły żywnościowe, używki i pasza to zarówno w porównaniu z wrześniem jak i z październikiem ubiegłego roku wzrósł import pszenicy, kukurydzy, kartofli, wina, owoców południowych, jaj oraz kakao. Spadł natomiast przywóz jęczmienia pastewnego. W stosunku do września 1953 r. zwiększył się - w dziedzinie surowców - przywóz węgla, oleju opałowego i gazowego, benzyny, nawozów, pirytów, surowców dla produkcji papieru, celulozy dla produkcji jedwabiu, bawełny oraz surowców chemicznych. Natomiast spadł import fabrykatów z żelaza i miedzi. Jeśli chodzi o wyroby gotowe to wartościowe znaczny wzrost wykazał import samochodów, instrumentów oraz aparatów i to zarówno w porównaniu z wrześniem br. jak i październikiem 1952r. Przywóz maszyn wzrósł również wartościowo, ale tylko w porównaniu z wrześniem br.

Dokładne kształtowanie się eksportu szwajcarskiego ilustruje poniższe zestawienie /wg "Neue Zürcher Zeitung"/:

Wartość eksportu	Wskaźnik ilości eksportu
w mln fr.	przecięt-
wrzesień	październ.
1953r.	1952r.
	1953r.

/1938 r. = 100/

przędza bawełniana	4,3	5,0	88	87	102
tkaniny bawełniane	11,9	13,8	75	112	130
hafty i koronki	8,7	9,5	93	122	124
odpadki jedw.natural.	0,2	0,4	55	28	49
przędza jedwabiu					266
sztuczni.i natural.	6,3	7,1	203	237	195
tkaniny z jedwabiu					141
sztuczni.i natural.	8,6	8,1	189	222	350
wstążki z jedwabiu					630
sztuczni.i natural.	0,9	1,1	95	128	466
przędza chesankowa	1,0	1,6	249	221	450
tkaniny wełniane	3,8	3,0	311	774	235
wyroby dziane	5,0	5,4	251	422	100
konfekcja	6,0	5,6	267	469	100
kapelusze	3,4	4,0	161	210	100
obuwie: w tys.par.	114,2	114,3	62	94	100
w mln fr.	3,4	3,7		89	100
aluminium	6,2	7,3	63	204	221
maszyny	94,1	86,1	183	201	351
zegarki: w tys.szt.	3517,8	3878,5	189		371
w mln fr.	106,6	116,4			
instrumenty i aparaty	28,8	30,2	201	337	
farmaceutyki	24,8	28,3	311	303	

Wartość eksportu w mln fr. wskaźnik ilościowy eksportu przecięt-
wrzesień październik wrzesień październik
1952r. 1953r.

	1952r.	1953r.	1952r.	1953r.
chemikalia przemysł.	2,7	3,6	144	178
barwy anilinowe i indygo	8,7	8,0	296	321
leko skondensowane	19,3	20,9	124	176
czekolada	12,1	9,8	96	123
	0,5	0,5	60	67
	2,4	2,7	534	848
				951

Normalne tendencje sezonowe spowodowały również i w tym roku wzrost eksportu w październiku w porównaniu z wrześniem, przyczynił się do tego wzrost wartościowo eksport był na najwyższym osiągniętym pod względem wartości jak i ilości osiągnięto cyfry rekordowe. Wzrost eksportu instrumentów i aparatów wykazał wartościowo wzrost, podczas gdy zbyt maszyn zmniejszył się znacznie. Z wyjątkiem chemikaliów dla celów przemysłowych inne artykuły tej grupy wykazywały wzrost eksportu. W grupie artykułów włókienniczych notowano wzrost wywozu prawie we wszystkich pozycjach, a więc głównie eksport przędzy i tkanin bawełnianych, haf- i koronek, przędzy ze sztucznego jedwabiu oraz przędzy czesankowej. W przeciwieństwie do tego obroty tkaninami z jedwabiu naturalnego i sztucznego spadły zarówno w porównaniu z wrześniem b.r. jak i październikiem 1952 r.; spadek eksportu tkanin bawełnianych i konfekcji miał miejsce tylko w porównaniu z wrześniem b.r.

Poniżej podajemy za "Neue Zürcher Zeitung" zestawienie strukturę geograficzną szwajcarskiego handlu za-

	I M P O R T				E K S P O R T			
	wrzesień 1953r.	październik 1953r.	wrzesień 1953r.	październik 1953r.	wrzesień 1953r.	październik 1953r.	wrzesień 1953r.	październik 1953r.
	w mln fr.	w % ogólnego importu	w mln fr.	w % ogólnego importu	w mln fr.	w % ogólnego eksportu	w mln fr.	w % ogólnego eksportu
Włochy zach.	91,0	96,1	20,1	23,2	56,3	61,4	12,9	15,7
Francja	7,1	8,7	1,8	2,1	10,3	10,8	2,3	2,3
Belgia	44,1	56,2	11,8	14,3	35,8	30,4	6,4	9,2
Niemcy	33,3	35,9	7,5	7,3	40,3	46,3	9,7	6,9
Włochy	23,1	20,3	4,2	4,3	21,5	22,1	4,6	3,2
Hiszpania	22,4	23,5	4,9	3,5	15,4	16,6	3,5	4,7
Włochy	29,3	26,9	5,6	5,9	22,0	24,5	5,1	11,2
Włochy	3,5	4,9	1,0	0,3	6,2	11,3	2,4	0,4
Włochy	5,8	5,8	1,2	0,9	7,9	8,5	1,8	1,4
Włochy	12,4	12,0	2,5	1,2	14,7	15,9	3,3	3,1
Włochy	1,3	6,0	1,3	1,6	8,7	5,1	1,1	1,1
Włochy	1,1	8,5	1,8	0,2	4,0	4,1	0,9	1,1
Włochy	1,4	1,3	0,3	1,4	8,3	5,8	1,2	1,8
Włochy	7,8	5,0	1,0	0,5	6,6	9,2	1,9	2,1
Włochy	3,3	3,8	0,8	0,8	4,1	3,8	0,8	2,5
Włochy	20,4	17,1	3,6	1,5	8,3	10,7	2,2	1,1

I M P O R T
 wrze- paź- paź- 1938r.
 sień dzier. dzier.
 1953r. 1953r.
 w mln fr. w ogólnego
 importu

E K S P O R T
 wrze- paź- paź- 1938r.
 sień dzier. dzier.
 1953r. 1953r.
 w mln fr. w ogólnego
 eksportu

St. Zjednoczone	45,8	60,1	12,6	7,8	84,4	81,9	17,2	6,9
Meksyk	4,0	6,0	1,3	0,2	3,7	4,8	1,0	0,6
Brazylia	4,7	5,5	1,2	0,7	12,8	8,2	1,7	1,3
Argentyna	2,4	10,7	2,2	3,6	2,3	3,5	0,7	2,1
Australia	1,5	0,9	0,2	0,6	7,4	7,4	1,6	1,1

Jak wynika z tego zestawienia ożywienie importu, które nastąpiło w październiku w porównaniu z wrześniem przypada głównie na kraje zamorskie, podczas gdy wzrost eksportu przyszedł wszystkim w stosunku do krajów europejskich. Jeśli chodzi o kraje sąsiadujące, to najwięcej wzrósł import z Francji, podczas gdy wywóz do tego kraju znacznie spadł. W obrotach Szwajcarii z Niemcami zachodnimi wzrósł znacznie zarówno import jak i eksport.

Poza tymi krajami import z innych państw europejskich nie wykazał większych wahań. Natomiast po stronie eksportu wystąpił w stosunku do tych krajów prawie wszędzie wzrost. Wzrost importu z krajów zamorskich dotyczył przede wszystkim Stanów Zjednoczonych /samoloty/, węgla/, Argentyny /zboża, ekstrakt mięsny, jaja/, Unii Afrykańskiej /złoto dla celów przemysłowych/, wełna/, Egiptu i Meksyku /bawełna/. Spadek zbytu towarów szwajcarskich w Brazylii, Stanach Zjednoczonych, Indiach i Egipcie nie został wyrównany przez wzrost eksportu do Chin, Kanady, Argentyny i Meksyku.

Warto tu podkreślić, że w stosunku do Stanów Zjednoczonych Szwajcaria miała w październiku - pomimo pewnego spadku eksportu w porównaniu z wrześniem - saldo dodatnie w wysokości 21,8 mln franków szwajcarskich. Szwajcaria miała również saldo dodatnie m.in. w obrotach z Chinami - 4,2 mln fr. szw., z Indiami - 1,5 mln fr. szw., z Brazylią - 2,7 mln fr. szw. i Australią 6,5 mln fr. szw.

Finanse

Według oficjalnych danych Szwajcarskiego Banku Narodowego rezerwy złota na dzień 31 października wyniosły 6.091.000 fr. szw., zapasy dewiz zaś 509.276.478 fr. szw. Obieg banknotów osiągnął 4.942.870.130 fr. szw. w porównaniu z 4.811.845.220 fr. szw. na dzień 15 października.

W październiku Szwajcaria wykazała w stosunku do Europejskiej Unii Płatniczej nadwyżkę w wysokości \$ 8,6 mln /we wrześniu \$ 10,3 mln/. Saldo skumulowane wyniosło na dzień 31 października \$ 308,7 mln przy czym \$ 129,4 należało pokryć złotem, a \$ 179,4 w drodze kredytu.

Jak wynika z artykułu opublikowanego w "Neue Zürcher Zeitung" szwajcarski bilans płatniczy pozostaje w roku bieżącym nadal dodatni. Stan ten przypisać należy nie tylko osiągniętej nadwyżce eksportowej, ale także w znacznym stopniu wysakim

wplywom z turystyki i usług finansowych. Korzystna sytuacja płat-
nicza, którą Szwajcaria zajmuje wobec zagranicy wiąże się nie-
pośrednio z faktem, iż kraj ten stał się po wojnie ośrodkiem
pośrednictwa w nielegalnym ruchu kapitałowym, udzielając jedno-
cześnie azylu dla różnych obcokrajowych lokat. Sądząc po wypo-
wiedzi zamieszczonych w cytowanym wyżej piśmie, istnieją w Szwaj-
carii obawy, czy utrzymując się stale nadwyżka bilansu płatni-
czego nie przyczyni się w dalszych skutkach do zaostrzenia ten-
dencji inflacyjnych i dalszego osłabienia siły nabywczej lud-
ności. Reasumując wszystkie możliwości i sposoby zrównoważenia
bilansu, pismo dochodzi w końcu do wniosku, iż najwłaściwszym
sposobem jest zwiększenie kredytów udzielanych innym krajom.

Produkcja

Szwajcarska produkcja rolnicza w I półroczu bieżącego
roku kształtowała się według danych ONZ następująco:

o k r e s	P r o d u k c j a			
	mięsa tys.t. metr.	mleka tys. hl.	masła tys.t. metr.	sera tys.t. metr.
1938				
1951				
1952				
1953				
styczeń	6,0	1,503	2,37	4,38
luty	5,8	1,454	2,03	4,26
marzec	6,1	1,451	1,81	4,67
kwiecień	6,3	1,195	1,42	2,55
maj	6,0	1,141	1,38	2,58
czerwiec	7,1	1,335	1,64	3,09
	5,8	1,467	2,03	3,85
	5,8	1,904	2,66	6,51
	6,7	1,796	2,42	6,73

Jak wynika z powyższych danych produkcja czterech waż-
nych artykułów spożywczych była w czerwcu bieżącego roku wyższa
w porównaniu z przeciętną miesięczną 1938 r. Biorąc jednak pod
uwagę przyrost naturalny ludności wzrost produkcji jest mie-
dzy innymi i świadczy o pewnej stagnacji szwajcarskiego przemysłu
rolnego i pogorszeniu się sytuacji zaopatrzeniowej ludności.
W porównaniu z poprzednim miesiącem czerwcową produkcja mięsa
i sera była wyższa, natomiast produkcja mleka i masła spadła.

Stopa życiowa

Według danych oficjalnych wskaźnik kosztów utrzymania
Szwajcarii wyniósł przy końcu października b.r. 170,4
w porównaniu z wrześniem /170,2/ na-
stąpił więc wzrost ogólnego wskaźnika o 0,1%. Zwyżkę tę spowo-
dował sezonowy wzrost cen niektórych artykułów spożywczych
jak np. jaj, mięsa wieprzowego i cielęcego oraz węgla. W prze-
ciwnieństwie do tego ceny odzieży były nieco niższe w miesiącu
październiku. Dla sześciu najważniejszych grup wskaźnik cen
kształtował się przy końcu października następująco: artykuły
żywnościowe 186,6, paliwo i opał 142,1, odzież 215,9, utrzyma-
nie czystości 204,5, czynsz 120,8 i różne 154,4.

Wskaźnik cen hurtowych wyniósł przy końcu października 212,3 /sierpień 1939 = 100/, co w porównaniu z wrześniem stało się wzrost o 0,1%. Głównie wzrosły ceny nierogacizny, cieląt, bawełny, ołowiu, miedzi, cyny i cynku, natomiast spadły ceny kartofli, cukru, kawy, chmielu, słoju i kakao.

/j/

ZAMORSKIE KRAJE KAPITALISTYCZNE

Sytuacja gospodarcza

Alger poczynił małe postępy w rozwoju gospodarczym od czasu opowania go przez Francję. Ekonomia kraju nadal zależy od produkcji rolniczej, przemysł przetwórczy niemal nie istnieje, a wymiana towarowa z zagranicą jest zdecydowanie nieekwiwalentna. Ewolucja gospodarcza Algeru zadaje kłam twierdzeniom, jakoby celem polityki kolonialnej wielkich mocarstw było "stopniowe przekształcanie ustroju polityczno-gospodarczego kolonii w kierunku samodzielności i niezależności". Istotnie rzeczy struktura gospodarcza kolonii odpowiada interesom metropolii, a nie prawdziwym interesom kraju. Wystarczy przypomnieć sobie, iż główną gałęzią produkcji rolniczej Algierii jest uprawa winorośli. Produkcja i eksport winy odgrywają zasadniczą rolę w kształtowaniu się dochodu narodowego, przypada zresztą w większości w udziale stosunkowo niewielkiej liczbie farmerów francuskich. Jak wiadomo, muzułmańska ludność kraju ze względów religijnych winy nie pije; z drugiej strony kraj cierpi na brak wielu podstawowych zbóż zwłaszcza pszenicy, jęczmienia czy innych niezbędnych dla utrzymania produkcji. Polityka się z oporem ze strony kół rządzących w interesie kolonizatorów.

W okresie powojennym metropolia przyznając Algerowi pewne koncesje polityczne /w 1947/ chciała przede wszystkim przejąć go jeszcze ściślej od siebie, tym razem pod maską "demokratycznych reform". Fakt, iż Alger, podzielony na trzy departamenty stanowi obecnie integralną część Francji nie zmienia w niczym sytuacji ekonomiczno-politycznej dawnej kolonii. Nadal obszar ten jest stale upośledzony pod względem gospodarczym a skutki recesji, jaka zaznaczyła się w metropolii w ostatnich latach dały się tu odczuć z wielką siłą.

a/ rolnictwo

W porównaniu z Marokkiem gospodarka Algeru wykazuje jeszcze większy stopień zacofania. Produkcja rolnicza odgrywa dominującą rolę w rozwoju gospodarczym kraju, nie dysponującego tak bogatymi złożami minerałów jak Marokko.

Z ogólnej powierzchni 221 mln ha jaką zajmuje Alger 120 mln ha przypada na pustynne Terytorie Południowe, praktycznie nie nadające się do eksploatacji rolnej /poza 50.000 ha ziem uprawnych w oazach/. Zasadnicza produkcja rolna ogranicza się do trzech departamentów nadmorskich Algeru, tj. departamentu

Algeru, Oranu i Konstantyny, obejmujących łącznie 21.000.000 ha więc zaledwie 10% ogólnego obszaru kraju. Z tych 21.000.000 ha na terytoria eksploatowane rolniczo przypada jedynie 12.700.000 ha. Schemat użytków rolnych przedstawia się następująco:

ziemie orne	5.300.000 ha
/z czego 2 mln ha odłogiem/	
winnice	400.000 ha
kultury owocowe	200.000 ha
/daktyle, cytrusy, figi etc./	
łąki	40.000 ha
sztuczne pastwiska, przepędy	6.800.000 ha

Podobnie jak w Marokko produkcja rolnicza uzależniona jest w wielkim stopniu od ilości opadów, występujących regularnie /od 700 mm w Algerze do 500 mm. w Oranie i 1 mm. w pewnych rejonach Konstantyny/. W związku z tym trudne jest naogół określić w jakiej mierze Alger pokryje własną produkcję rolniczą swe zapotrzebowanie z roku na rok.

Struktura ustrojowa rolnictwa algerskiego reprezentuje dwa zasadnicze typy: typ gospodarstwa farmerów europejskich /głównie francuskich/ dość nowoczesnych i dobrze rozwiniętych oraz gospodarstwa fellahów - zacofane i mało wydajne, osiągające np. zaledwie 5 kwintali pszenicy z ha.

Produkcja rolnicza Algeru przedstawiała się w ostatnich latach, według statystyk FAO, następująco:

	Obszar uprawy w tys. ha					Zbiory w tys. ton				
	1934/38	1950	1951	1952	1953	1934/38	1950	1951	1952	1953
pszenica	1689	1545	1767	1776	1777 1/	952	947	873	1132	886 2/
jęczmień	1243	1109	1187	1340	12302 2/	704	804	560	986	770 3/
owoce cytrusowe						91	214	258	260	124 4/
oliwa	185	182	172	181	174 2/	150	142	129	144	18000
winogrona	404	398	410	367		2336	1772	1839	1590	
daktyle						102,5	109,2	94,1	96,6	
figi						70,8	68,6	104,1	63,5 2/	
ziemniaki	16	26	23	22 2/		117	246	218	245 2/	
tyton	23	32	31	28 2/		19,1	19,4	18,6	21,3	

- Uwaga: 1 - dane tymczasowe
2 - dane nieurządzone
3 - wg Marches Coloniaux
4 - w tys. hl wg Marches Coloniaux

Wytyczne czteroletniego programu rozwoju gospodarki Algeru /1948-1952/ przewidywały zwiększenie produkcji zbóż do 22 mln kwintali, winnic do 12 mln hl., oliwek - do 300.000 kwintali, fig suszonych do 500.000 kwintali, cytrusów - do 2.200.000 kwintali, owoców różnych - do 965.000 kwintali.

Wytyczne te nie zostały w pełni zrealizowane. Produkcja zbóż niezbędnych dla wyżywienia szybko rosnącej ludności Algeru nie osiągnęła w 1952 r. przewidywanych 22.000.000 kwintali. Natomiast produkcja winnic, przeznaczona całkowicie na eksport, przekroczyła znacznie poziom wytycznych programu osiągając w 1952 15 mln hl., a w 1953 - 18 mln hl. Produkcja owoców cytrusowych

nowych wyniosła 2.745.000 kwintali w 1951, 2.800.000 kwintali w 1952, a 3.000.000 kwintali w 1953r. przekraczając w ten sposób wytyczne "planu".

b/ przemysł przetwórczy i wydobywczy

Przemysł algerski nie potrafi jeszcze zapewnić zatrudnienia ludności kraju a tym bardziej pokryć zapotrzebowanie na produkty gotowe. 80% ludności tubylczej /muzułmańskiej/ kraju trudni się rolnictwem, a jedynie 4% tj. 130.000 pracuje w przemyśle /48.000/, w przemyśle 30% /98.000/, w transporcie 10% /33.000/, w bankowości 22% /73.000/, w administracji 22% /73.000/. Udział muzułmanów w tych trzech ostatnich gałęziach działalności jest znaczny i wynosi odpowiednio 1,3 i 2% ogólnej liczby ludności zdolnej do pracy.

W grupie "przemysł" tubylcy najliczniej reprezentowani są w budownictwie i robotach publicznych /23.000/, w przemyśle spożywczym /23.000/, w przemyśle tekstylnym /18.000/ oraz w kopalniach i kamieniołomach /10.000/. Europejczycy pracują głównie w przemyśle metalowym /24.000/ oraz w budownictwie i robotach publicznych /26.000/.

Wskaźnik ogólnej produkcji przemysłowej w Algierze przebiegał następująco w ostatnich latach /1948 = 100/ według danych ONZ: /przeciętne miesięczne/:

	1948	1949	1950	1951	1952	1 9 5 2			
						I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
	100	100	112	132	135	140	133	128	138

W cyfrach absolutnych produkcja ważniejszych artykułów kształtowała się w ostatnich latach następująco:

Produkt	jednostka	1951	1952	wzrost lub spadek w %
stal walcowana	t.	22.114	27.566	+ 24,6
maszyny siarkowe /53 Be/t.	t.	60.431	54.620	- 9,0
maszyny siarkowe	t.			
kontenery metoda	t.	12.014	16.493	+ 37,5
podchloryn sodu	t.	2.949	2.642	- 10,4
farby	t.	5.222	5.241	+ 0,4
zapałki	tys.sk.	173.695	184.856	+ 6,4
produkty naftowe	t.	20.365	20.075	- 1,4
wydrzo	t.	13.693	10.992	- 19,7
cement	t.	448.436	484.758	+ 8,1
glips	t.	52.261	49.693	- 4,9
cegły	t.	286.119	282.050	- 1,4
dachówki	t.	50.682	57.907	+ 14

Zaznaczający się w 1952 r. spadek wytwórczości w wielu gałęziach przemysłu wywołany był głównie falą recesji gospodarczej, jaka ogarnęła metropolię oraz końcem boomu koreańskiego. Produkcja górnicza Algieru jest dość słabo rozwinięta. Głównymi wydobywanymi minerałami są fosfaty, ruda żelazna, rurowo, cynku i węgiel. Prócz tego uzyskuje się też równe

ilości antymonu, wolframu i innych metali. Wydobycie tych rud przedstawiało się w ostatnich latach następująco /w tys. ton/

	1951	1952	1 9 5 3	marzec
			stycz.	luty
ruda żelazna	2.822,7	3.085,5	269	281
węgiel	246	269	25,0	23,3
fosfaty	776,5	692,6	...	...
rudy ołowiu i cynku	25,7	31,3	...	...

Prócz tego w kraju wydobywa się pewne ilości ropy naftowej. W 1951 r. uzyskano 7,1 tys. ton, w 1952r. 45,2 tys. ton. Przewiduje się, iż w 1953 produkcja ta podniesie się jeszcze do 100.000 ton. Ropę naftową wysyła się w dużej mierze do rafinerii francuskich. Wydobycie węgla ogranicza się zasadniczo do 1 kopalni, położonej w głębi Sahary w wielkiej odległości od środków komunikacyjnych i rynków zbytu. Prócz tego istnieje druga, mniejsza kopalnia w departamencie Oranu. Wydobywany węgiel jest nisko kaloryczny, a koszty produkcji są bardzo wysokie. Kopalnie są własnością rządu, eksploatującego je ze stratą. Maksymalne wydobycie kopalni ustalono na 280.000 ton rocznie, z czego około 25% idzie na eksport. Wydobycie węgla kontynuuje się ze względów strategicznych.

W II półroczu 1952 przemysł górniczy Algieru pracuje niemal wyłącznie na eksport zaczął przeżywać poważne trudności w związku ze spadkiem cen ołowiu, antymonu, cynku oraz na skutek trudności w zbyciu fosfatów i szeregu produktów kamiennych. Lepsze jakościowo fosfaty marokańskie i amerykańskie skutecznie konkurują na rynku światowym z fosfatami algerskimi wypierając je stopniowo.

Wydobycie rudy żelaznej rozwijało się natomiast w 1952 pomyślnie. Rudę tę w dużej mierze eksportuje się do Wielkiej Brytanii.

Spadek cen ołowiu, antymonu, cynku i wolframu nie wpłynął od razu na spadek produkcji w 1952r. Ale już w 1953 większość kopalni tych rud pracowała ze stratą, a w wyniku tego wydobycie za cały rok bieżący z pewnością spadnie.

Przemysł górniczy Algieru znajduje się pod kontrolą korporacji francuskich i amerykańskich. Koncerny amerykańskie, które podobnie jak w Marokko usadowiły się w kraju podczas II wojny światowej posiadają tu znaczne udziały w przedsiębiorstwach francuskich. Np. w "Société Algérien du Zinc" oraz "Société Nord Africain du plomb" będących filiami "Société de Mines de Zelinje" USA posiadają 49% akcji. Również i w tym wypadku podobnie jak w Marokku poważną rolę w dziele penetracji kapitałów USA odegrał osławiony "plan" Marshalla /patrz opracowanie Marokka str. /

Obce monopole osiągając wielkie zyski z eksploatacji bogactw naturalnych kraju utrzymują jednocześnie na śmiesznie niskim poziomie płace robotnicze. Wystarczy przytoczyć jako przykład przedsiębiorstwo górnicze "UNZA". W 1951 r. dochody tego towarzystwa wyniosły 2.360 mln ffr., a w 1952 r. - 4906 mln ffr. czyli zwiększyły się o 108%. W tym samym okresie płace robotnicze pozostawały na niezmiennym poziomie. Ponieważ zatrudnionych

2.500 robotników towarzystwo mogło osiągnąć około 2 mln
dochođu od 1 robotnika. w 1952 r. W tym roku fundusz płac
wziósł zaledwie 687 mln ffr.

Handel zagraniczny

Struktura handlu zagranicznego Algeru odzwierciedla w
zaczepny stan gospodarki kraju. Eksport składa się głów-
nie z produktów rolniczych zwłaszcza z wina, a import obejmuje
głównie artykułów gotowych nie produkowanych wcale lub prawie
w kraju.

Wymiana towarowa z zagranicą jest wysoce nieekwiwalentna;
zwłaszcza w handlu z metropolią. Wystarczy przytoczyć, iż w
1952 r. średnia cena 1 tony eksportowanego towaru wynosiła
5.220 ffr. natomiast cena 1 tony importu - aż 73.652 fr. W re-
sultacie bilans handlowy zamyka się stale w okresie powojennym
negatywnym saldem ujemnym.

Rozwój handlu zagranicznego Algeru w ostatnich latach
przedstawia się następująco: /przeciętne wartości miesięczne/
w mln ffr.:

	import	eksport	saldo
1947	341	361	+ 20
1948	417	470	+ 53
1949	7739	7510	- 229
1950	10780	7861	-2919
1951	12666	9716	-2950
1952	17229	11193	-6026
1953	18620	11972	-6648

W okresie 1949-1952 notuje się przeważnie większy wzrost
objętości eksportu w porównaniu z importem /1949=100/:

	import x/	eksport x/
1949	100	100
1950	111	129
1951	131	130
1952	124	142

przeciętne miesięczne.

Obroty handlu zagranicznego w 1952 r. z Francją i kraja-
mi obcymi przedstawiały się następująco w porównaniu z 1951
w mld ffr.:/:

	import		eksport		saldo	
	1951	1952	1951	1952	1951	1952
Francja	151,5	166,2	91,6	98,4	- 59,9	- 67,8
Włochy	14,6	15,6	12,2	14,0	2,4	- 1,6
Kraje morskie	37,5	41,6	30,3	31,3	- 7,2	- 10,3
Kraje inne	203,6	223,4	134,1	143,7	- 69,5	- 79,7

Wskrycie importu eksportem przedstawia się następu-
jąco: /w %/:

	1949	1950	1951	1952
Francja	69,0	73,2	60,5	59,2
teryt. zamorskie	112,8	86,3	83,5	89,8
kraje obce	77,9	88,8	80,7	75,2
ogólny %	72,9	76,7	65,9	64,3

Jak wynika z zestawienia rok 1952 jest okresem pogorszenia się stosunku w jakim import pokryty był wartością eksportu. Należy przy tym zaznaczyć, iż pokrycie to było szczególnie niskie w wymianie z metropolią.

Poniższe zestawienie obrazuje strukturę handlu zagranicznego Algieru w 1952 r. według stref walutowych /w mld ffr./:

	import	%	eksport	%
strefa franka	182	82	113	78
w tym: Francja	166		98	
strefa funta	3	1	14	10
strefa dolara	13	6	1	1
inne obszary	25	11	16	11
	223	100	144	100

Strukturę towarową handlu zagranicznego w 1952 ilustruje następujące zestawienie /w mld ffr./:

	import		eksport	
	wartość	%	wartość	%
surowce, półfabr.	48	22	36	25
maszyny	34	15	2	1
artykuły konsumc.				
spożywcze	50	22	98	68
inne	77	35	7	5
	223	100	144	100

Szczegółowa struktura importu w 1952 przedstawia się następująco w odniesieniu do ważniejszych towarów /w tys. ton i mln ffr./:

	objętość		wartość	
	1951	1952	1951	1952
sery	9,38	10,16	2590	3200
kawa	21,15	19,19	7172	7080
pszenica	18,11	108,72	598	4444
oleje jadalne	20,45	14,67	3767	2291
cukier	127,78	129,00	10229	11641
ropa naftowa	336,45	479,28	1685	2740
gazolina	290,50	309,07	4344	4992
nafta	73,00	78,63	994	1194
paliwa do silników Diesla	169,30	200,57	2115	2620
olej opałowy	242,25	211,11	2190	1965
smary	26,32	20,07	1715	1343
farmaceutyki	3,32	3,95	2552	2897
opony	5,69	5,57	3300	2954

	objętość		wartość	
	1951	1952	1951	1952
tepier i wyroby	37,62	36,84	5868	6597
tkaniny bawełn.	7,47	9,74	7641	9215
" ze sztucz. jed-				
" wabiu	1,41	1,69	2277	2773
drukowane	4,31	3,64	5743	4535
samochody osob./szt/	11,296	16,085	6112	9333
ciężarówki /szt./	4,308	4,094	3016	3493
traktory /szt./	2,166	2,548	2048	2560

Szczegółowa struktura towarowa eksportu w odniesieniu do ważniejszych pozycji przedstawiała się następująco /w mln ffr./:

1951	1952
wino	53416
45679	ruźa żelazna
9017	11255
6855	mąka
5773	6751
5232	owoce cytrusowe
4794	6431
3746	jęczmień
3666	5880
2964	tytoń
2949	3732
	korek
	3517
	trawa esparto
	2765
	świeże jarzyny
	2728
	ziemniaki
	2712
89975	ogółem
	99187

Jak wynika z danych "Secofi" w 1 półroczu 1953 wartość eksportu wyniosła 99,4 mlrd ffr., eksportu - 69,9 mlrd. Deficyt handlu zagranicznego w tym okresie wyniósł zatem 29,5 mlrd ffr., wobec 43 mlrd. w analogicznym okresie r.ub. W okresie styczeń-marzec 1953 import z metropolii zmalał do 72,4 mlrd ffr. wobec 85 mlrd. Import z terytoriów zamorskich wyniósł 10 mlrd. Przywóz z krajów obcych spadł w omawianym okresie do 16,9 mlrd. wobec 23 mlrd tj. o 26,5%. Na odcinku eksportu zmiany nie były poważne. Zanotować jedynie należy spadek dostaw do terytoriów zamorskich do 6,5 mlrd wobec 7,7 mlrd. w okresie poprzed-

Nie znamy jeszcze dokładnych danych obrazujących towarową strukturę handlu zagranicznego Algeru w 1953 roku, jednak na podstawie analizy danych objętościowych można stwierdzić, że struktura towarowa nie uległa poważniejszym zmianom.

Nadal podobnie jak i poprzednio Francja odgrywa dominującą rolę w handlu zagranicznym trzech departamentów zamorskich, zarówno po stronie importu jak i eksportu. Metropolia jest wyłącznym dostawcą szeregu surowców, półfabrykatów, materiałów, produktów spożywczych pochodzenia nie rolniczego.

Dość poważnym odbiorcą Algeru jest Wielka Brytania, zakupująca głównie rudy żelaza, trawę esparto i tytoń przy czym wymiany z blokiem szterlingowym kształtuje się pomyślnie. Wymiany z Algerem, importującego bardzo mało z tego obszaru /+ 11 mlrd. w 1952/.

Zdecydowanie niekorzystnie natomiast kształtuje się wymiana ze strefą dolarową. W 1952 Alger importował towarów z USA za 10 mld. ffr. przy czym największą pozycję stanowiła pszenica. Prócz tego USA dostarczały Algerowi węgiel, produkty naftowe, maszyny rolnicze, aparaty elektryczne /zwłaszcza łodówki/ oraz samochody osobowe. Alger ze swej strony mógł sprzedać do USA jedynie pewne nieznaczne ilości oliwy, rudy żelaznej, korka i innych artykułów za łączną sumę 1.350 mln ffr.

Jedną z głównych przyczyn, dla których wymiana towarowa Algeru z metropolią jest tak niezrównoważona jest fakt, iż podstawę eksportu Algeru stanowią wina, będące jednocześnie również poważnym artykułem wywozowym Francji. Alger wywozi też poważne ilości rudy żelaznej, jednak i tu Francja dysponuje własnymi wielkimi zasobami i nie jest wcale zależna od swych zamorskich departamentów. Twierdzenie, jakoby gospodarki Algeru i Francji wzajemnie się uzupełniały jest fałszywe. Przeciwnie, obecna nadprodukcja wina we Francji grozi poważnymi konsekwencjami dla eksportu Algeru, w którym wina zajmuje z górą 1/3 ogólnego wywozu. /Dotychczas Francja sprowadzała poważne ilości wina algerskiego i mieszała go ze swymi gatunkami/.

Poważne trudności napotyka również eksport produktów zbożowych i owoców cytrusowych; na tym ostatnim odcinku zaznacza się poważna konkurencja hiszpańska i włoska.

Eksporterzy algerscy skarżą się na nadmierne stawki frachtowe w transporcie wewnętrznym, podrażające bardzo koszt zbyt wielu artykułów rolniczych. Na przykład w 1952 koszty transportu wyniosły 2/3 hurtowej ceny rynkowej wielu jarzyn i owoców algerskich. Konkurenci hiszpańscy i włoscy dostarczają swych produktów do Europy Płn. mają o wiele niższe koszty dostaw i tym samym skutecznie wypierają produkty algerskie. W związku z tym zrozumiałym staje się zdecydowanie negatywne stanowisko wielu producentów Algeru wobec planów stworzenia w Europie t.zw. Zielonego Poolu.

Od dłuższego czasu ponawiają się również żądania eksporterów Algeru pod adresem Francji domagające się rozszerzenia systemu ulg eksportowych /bonifikat podatkowych etc./ również na departamenty zamorskie. Jak dotychczas rząd francuski zajmuje negatywne stanowisko w tej sprawie.

Reasumując należy stwierdzić jeszcze, iż obecna struktura handlu zagranicznego Algeru odpowiada ogólnemu zaoferowaniu gospodarczemu kraju. Jedynie zlikwidowanie przewagi jednego produktu /wina/ w handlu i produkcji krajowej, przestawienie się na bardziej wszechstronnej, nowoczesnej uprawy rolniczej, oraz stworzenie silnego przemysłu przetwórczego pracującego na bazie posiadanych surowców mogłoby zmienić gruntownie dotychczasową sytuację na odcinku handlu zagranicznego i usunąć jego chroniczny deficyt.

/a/

Sytuacja gospodarcza

Handel zagraniczny

Według danych oficjalnych w I półroczu 1953 r. wartość eksportu egipskiego wzrosła o 11% wynosząc LE 74,5 mln wobec 66,9 mln w analogicznym okresie 1952 r. natomiast wartość importu spadła o 28% wynosząc LE 81,6 mln /LE 113,2 mln/.

Porównawcze zestawienie obrotów handlowych Egiptu przedstawia się następująco:

	import	eksport	saldo
	/w mln LE/		
półrocze 1950	92,8	82,5	- 10,3
półrocze 1951	120,0	123,8	+ 3,8
półrocze 1952	113,2	66,9	- 46,3
półrocze 1953	81,6	74,5	- 7,1

Według informacji "Neue Zürcher Zeitung" wartość eksportu w lipcu wyniosła LE 110,0 mln wobec 14,1 mln w czerwcu br. 10,7 mln w lipcu 1952 r. Wartość importu w lipcu zmalała do 2,8 mln wobec 13,7 mln i 19,5 mln. Saldo ujemne handlu zagranicznego za 7 miesięcy 1953 r. wyniosło 9,9 mln wobec 51,6 mln. w analogicznym okresie 1952 r. Eksport za okres styczeń - lipiec wyniósł 84,5 mln £ /77,6 mln/ import - 94,4 mln /128,7 mln/.

Poniżej przytaczamy dane obrazujące strukturę geograficzną handlu zagranicznego Egiptu w odniesieniu do ważniejszych krajów w I półroczu 1953 r. /w LE/:

	import	%	eksport	%	saldo
Anglia zach.	12.164.771	14,9	3.443.973	4,6	- 8.720.798
Wielka Brytania	8.696.388	10,6	4.181.338	5,6	- 4.515.005
Francja	7.326.108	9,0	6.518.777	8,8	- 807.331
Belgia	6.917.731	8,5	10.405.381	14,0	+3.487.650
USA	5.897.594	7,2	5.327.113	7,2	- 570.481
Canada	4.741.366	5,8	3.595.232	4,8	- 1.146.134
Holandia	4.515.718	5,5	1.362.455	1,8	- 3.153.263
Włochy	2.562.360	3,1	2.843.403	3,8	+ 281.043
Czechosłowacja	2.253.950	2,8	10.710.943	14,4	+ 8.456.993
Niemcy	1.920.617	2,4	1.996.929	2,7	+ 76.312
Hiszpania	360.068	0,4	4.199.673	5,7	+ 3.839.605
Portugalia	160.554	0,2	1.620.235	2,2	+ 1.460.381
pozostałe kraje	24.082.775	29,6	18.293.848	24,4	-
ogółem	81.600.000	100,0	74.500.000	100,0	-

Struktura towarowa importu i eksportu przedstawiała się następująco w I półroczu 1953 r. /w LE/:

Import	Wartość	%
produkty pochodzenia roślinnego	23.551.685	28,8
maszyny, aparaty, sprzęt elek- trotechniczny	8.763.640	10,7
metale żelazne i wyroby z nich	6.392.742	7,8
przędze i tekstylia gotowe	5.307.744	7,7
minerały	5.920.020	7,2
nawozy	4.648.525	5,7
środki transportu	3.305.844	4,1
drzewo, korek i wyroby z nich	3.245.840	4,0
artykuły spożywcze	2.903.927	3,5
papier i wyroby papiernicze	2.537.610	3,1
tytoń	2.263.606	2,8
tłuszcze, oleje, wosk	1.249.922	1,5
instrumenty i aparaty precy- zyjne	1.204.030	1,5
wyroby ceramiczne, gipsowe etc.	1.196.798	1,4
kauczuk, żywice i wyroby z nich	921.553	1,1
inne	1.789.712	2,1
Eksport	wartość	%
bawełna i przedza bawełniana	54.314.343	87,6
surcuchy i półfabrykaty włókiennicze	621.461	0,8
produkty pochodzenia roślinnego	3.923.441	5,3
minerały	1.400.427	2,0
nawozy	567.439	0,8
olej bawełniany	509.731	0,7
inne	2.072.923	2,8

W odniesieniu do bawełny głównymi odbiorcami w I półroczu 1953r. były następujące kraje:

kraj	ilość /w t./	wartość /w zł/	%
Indie	31.890	10.660.446	16,8
Francja	30.512	9.880.824	15,6
Włochy	13.458	4.871.654	7,7
Wielka Brytania	13.104	4.011.263	6,2
Japonia	11.662	3.721.253	5,7
ZSRR	10.090	3.595.220	5,1
Niemcy zachodnie	9.647	3.251.805	5,1
USA	7.670	2.724.892	4,3
Czechosłowacja	5.813	1.951.574	3,1
Hiszpania	5.089	1.620.390	2,6

Jak wynika z powyższych zestawień, uzupełnionych poniżej danymi za 7 miesięcy, USA zajmowały nadal pierwsze miejsce w rzędzie dostawców Egiptu, przy czym w ciągu 7 miesięcy br. udział USA wyniósł zł 13,7 mln /zł 17,2 mln w I półroczu 1952r. Na drugim miejscu znalazły się Niemcy zachodnie, które wyeksportowały do Egiptu w okresie styczeń-lipiec towarów za zł 10,3 mln /zł 5,9 mln w I półroczu 1952r./. Kraj ten korzystając z bojkotu towarów angielskich w Egipcie wzmógł znacznie swój eksport, zwłaszcza w odniesieniu do dóbr typu inwestycyjnego. Wielka Brytania, zajmująca niegdyś stale 1 miejsce w rzędzie krajów eksportujących do Egiptu obecnie spadła na 3 miejsce, wywożąc w okresie styczeń - lipiec 1953 r. towary wartości jedynie 8,8 mln /zł 19,2 mln w okresie styczeń-lipiec 1952r./.

Obniżeniu w Egipcie skutkiem zmniejszenia eksportu do Wielkiej Brytanii brak funtów wpłynął na zmniejszenie się przywozu również z innych krajów szterlingowych lub z krajów, które żądają zapłaty w szterlingach. Do tej grupy należą /nie uwidocznione w tabeli/: Finlandia, Norwegia, Szwecja, Turcja, Ceylon oraz Indie.

Na 4 i 5 miejscu wśród krajów eksportujących do Egiptu znajduje się Francja i Włochy, na szóstym miejscu - ZSRR /5,2% ogólnego importu w I półroczu 1953 r./.

W eksporcie egipskim pierwsze miejsce zajmują Indie, które nabyły w okresie styczeń - lipiec 1953 r. towary /głównie bawełnę/ za LE 11,8 mln /LE 8,3 mln w I półroczu 1952r./, a następnie Francja, która nabyła towarów za 11,5 mln LE w ciągu 7 miesięcy 1953 r. /wobec 6,5 mln w I półroczu 1952r./. Nie należy wyjaśnić, iż bawełna nabywana przez Francję była w znacznej mierze reeksportowana do Japonii i Indii.

Na trzecim i czwartym miejscu w rzędzie odbiorców Egiptu znalazły się Wielka Brytania i Włochy. Na szóstym - Japonia oraz Niemcy zachodnie. ZSRR zajął w I półroczu 1953 r. 7 miejsce, nabywając towary za LE 3,5 mln co stanowi 4,8% ogólnego eksportu egipskiego. Następne miejsce zajęły: USA, Holandia i Szwajcaria.

Należy podkreślić, iż kraje azjatyckie zaczynają odgrywać coraz poważniejszą rolę w eksporcie egipskim. W ciągu 7 miesięcy 1953 r. Chiny Ludowe, Indie oraz Japonia nabyły towarów egipskich za LE 19,0 mln, co stanowi prawie jedną czwartą ogólnego wywozu.

W strukturze towarowej handlu zagranicznego Egiptu dają się zauważyć zmiany przede wszystkim na odcinku importu. Najpoważniejszą pozycję przywozu egipskiego stanowiły zarówno w I półroczu 1953 r. jak i w ciągu 7 miesięcy 1953 r. nadal produkty pochodzenia roślinnego t.zn. przede wszystkim zboża, mąka, olej, jarzyny, herbata, kawa etc. Import w ramach tej grupy wyniósł LE 23,5 mln wobec 26,1 mln w I półroczu 1952 r. Jak wynika z innych danych, odnoszących się do okresu styczeń - lipiec 1953 r. import pszenicy i mąki pszennej spadł do 16,1 mln wobec 17,5 mln w analogicznym okresie 1952 r. W innych grupach towarowych spadł w okresie styczeń - lipiec 1953 r. przywóz produktów naftowych do 6,2 mln /8,5 mln/, nawozów sztucznych - do 2,1 mln /7,8 mln/, budulca - do 2,7 mln /3,3 mln/, papieru - do 2,9 mln /2,9 mln/, tekstylii - do 5,1 mln /8,3 mln/, wyrobów ze stali i żelaza - do 4,5 mln /5,1 mln/, maszyn włókienniczych - do 1,0 mln /1,3 mln/, samochodów i części zamiennych - do 1,1 mln /0,9 mln/. Wzrósł nieco import olejów jadalnych, maszyn i urządzeń - 2,8 mln /2,6 mln/. Na ogół jednak spadek importu artykułów konsumpcyjnych czy surowców przemysłowych.

Opisany spadek przywozu był nie tylko wywołany działaniem ograniczeń importowych /nie stosowanych zresztą zasadem względem krajów związanych z Egiptem umową płatniczą/ i spadkiem cen pewnych produktów, ale także wpłynął pośrednio na osłabienie siły nabywczej ludności.

W wyniku ogólnej pauperyzacji mas pracujących oraz rządzeń oszczędnościowych /"austerity"/ nowego rządu spadła poważnie konsumpcja wielu artykułów przemysłowych i rolniczych pochodzenia zagranicznego. Teoretycznie importer egipski mógłby sprowadzać prawie bez żadnych ograniczeń towary z krajów, posiadających umowy płatnicze z Egiptem przy czym wachlarz tych towarów jest bardzo wielki. Kraje te mogłyby zbywać w Egipcie zarówno tekstylia, samochody jak i maszyny, jednakowoż spadek konsumpcji krajowej skutecznie wpływa na ograniczenie ich importu.

W eksporcie egipskim nie zaszły większe zmiany w porównaniu z 1952 r. W dalszym ciągu udział bawełny i przędzy bawełnianej w ogólnym wywozie jest bardzo wysoki i wynosił w I półroczu 1953 r. - 87,6% /wg źródeł włoskich/, a w pierwszych 7 miesiącach 1953 r. - 92% /wg źródeł szwajcarskich/. Ta ostatnia cyfra jest o 6 punktów wyższa od odpowiedniego odsetku w styczniu - lipcu 1952 r. Wzrost udziału bawełny w wywozie tłumaczy się złyymi zbiorami ryżu i ustaniem eksportu tego zboża. Przyczyną tego był pewien spadek wywozu w grupie "produkty pochodzenia roślinnego /bez bawełny/ i zwiększenie ciężaru gatunkowego eksportu bawełny. Ogółem ze zbiorów bawełny z 1952 r. /9,8 mln kantarów/ Komisja Bawełniarska zbyła 7,1 mln na eksport. W innych grupach towarów eksportowanych zanotowano zwiększenie sprzedaży cementu, rud metalicznych, a w grupie "produkty roślinne" cebuli.

+ + +

"Handel egipski dusi się w więzach swych tradycyjnych rynków. Nadszedł czas, abyśmy wyszli na zewnątrz i sami znaleźli sobie nowe rynki zbytu dla naszych produktów oraz nowych dostawców na potrzebne nam towary".

To oświadczenie egipskiego ministra spraw zagranicznych dr. Mahmuda Fawry, znalazło swe potwierdzenie w ożywionej działalności misji handlowych, które na początku drugiego półrocza 1953 r. opuściły lub miały opuścić Kair udając się do szeregu krajów.

Lista tych krajów jest bardzo obszerna i obejmuje m.in. szereg krajów obozu pokoju i południowo-azjatyckich.

W omawianym okresie negocjowano i zawarto szereg ważnych umów płatniczych i handlowych z zagranicą. Zawarto m.in. umowy płatnicze z ZSRR /patrz "WHZ" Nr 32/115/, Turcją, Jugosławią, Grecją i Hiszpanią.

W ten sposób ilość t.zw. "krajów układowych" uległa dalszemu rozszerzeniu. Poza tą grupą pozostały obecnie 4 państwa skandynawskie, które wolą opierać się na funkcji eksportowej /patrz "WHZ" Nr 22/105 i 12/95/, oraz kraje Ameryki Łacińskiej, które z wyjątkiem Chile wykazują na ogół słabe zainteresowanie handlem z Egiptem.

Wszystkie wspomniane układy płatnicze /za wyjątkiem Turcji/ przewidują utworzenie "Collector account" /konta zbiorowego/ w Narodowym Banku Egipskim, poprzez który dokonywane będą w obie strony w funtach egipskich wszystkie płatności partnerskiego układu.

Granica salda debetowego, jakie może powstać w obrocie płatniczym /t.zw. swing/ między sygnatariuszami szeregu układów jest stosunkowo niewysoka. W umowie płatniczej z Hiszpanią swing wynosi £ 350.000, z Grecją i Jugosławią £ 500.000, z ZSRR - £ 1.000.000. Umowa ze ZSRR przewiduje prócz tego klauzulę złotą, która zabezpiecza przed ryzykiem dewaluacji funta egipskiego.

Na specjalną uwagę zasługuje układ handlowo-płatniczy zawarty w sierpniu z Indiami. W zainteresowanych kołach gospodarczych Keiru uważa się ten układ za najkorzystniejszy z dotychczas zawartych, ponieważ Indie wykazują ostatnio wzrost aktywności przemysłowej i już teraz mogą dostarczać szeregu artykułów gotowych. Indie są obecnie najważniejszym odbiorcą bawełny egipskiej i pragnęły, jak twierdzi "Handelsblatt", pokrywać ten import nie tylko dostawami herbaty i juty, ale również dostarczać Egipcjom poważne ilości tekstylii bawełnianych, węgla oraz wyrobów gotowych. W tej ostatniej kategorii wchodzi w grę motory Diesla, pompy, rowery, maszyny włókiennicze, maszyny do szycia, tabor kolejowy itp.

Należy podkreślić, iż w zakresie wyżej wymienionych artykułów przemysłowych najważniejszym dostawcą była Wielka Brytania. Obecnie dostawcom brytyjskim grozi nie tylko konkurencja zachodnio-niemiecka, ale także i indyjska. Dotychczas przeszkodziło w pełnym zrealizowaniu planów ekspansji eksportu indyjskich wyrobów przemysłowych na rynku egipskim był fakt, iż Egipt cierpi na brak szterlingów. Z postanowień nowej umowy wynika, iż Egipt otrzymywać będzie za swą bawełnę od Indii w 60% funty, a w 40% rupie. Warunki te pozwolą Egipcjom na opłacenie przywozu z Indii w rupiach i częściowo złagodzą brak funtów.

Ze względu na poważną rolę, jaką odgrywają obecnie Niemcy zachodnie w handlu zagranicznym Egiptu, należy zwrócić uwagę na szczegóły dodatkowego protokołu do umowy płatniczej, obowiązującej obecnie między obu krajami, a sygnalizowanej przez nas w "WHZ" Nr 32/115. Zgodnie z postanowieniami tego protokołu eksporter egipski, jak pisze "Financial Times", odsprzedaże rządowi 25% swych wpływów z wywozu do Niemiec zachodnich. Wpływy te obracane są na pokrycie znacznego zadłużenia egipskiego w Niemczech zachodnich. Pozostałe 75% może odsprzedać na wolnym rynku uzyskując premię zależną od gry popytu i podaży, importerom, którzy potrzebują marki zachodnio-niemieckie. Ponieważ premia taka oznacza zysk dla eksportera bawełny należy przypuszczać, iż pozwoli to na obniżenie ceny bawełny sprzedanej do Niemiec. W ten sposób zahamuje się prawdopodobnie spadek zamówień niemieckich na bawełnę wywołany zbyt wysoką ceną tego surowca.

Ostatnie zarządzenia egipskich władz finansowych wprowadzają zmiany w dotychczasowym systemie kontroli eksportowej. Z dniem 1.XI.1953 r. przestaje obowiązywać zasada, w myśl której pewne towary można było eksportować jedynie pod warunkiem otrzymania określonych dewiz /dolarów, funtów lub marek zachodnio-niemieckich/. Obecnie można eksportować każdy towar za datą walutę kraju importującego z zastrzeżeniem, iż waluta ta jest uznana przez egipskie władze dewizowe.

W rezultacie tego zarządzenia system kont importowych będzie nie tylko stosowany przy eksporcie egipskiej bawełny

oraz przędzy i tkanin bawełnianych, ale rozciągnie się na wszystkie towary eksportowane. Wyjaśnimy to na przykładzie: dotychczas egipski eksporter bawełny do kraju dolarowego miał prawo przebrać od 75% - 100% wpływów dolarowych na konto importowe i swobodnie nim dysponować, t.zn. odsprzedać z zyskiem importerowi egipskiemu lub wykorzystać dla siebie. To samo odnosiło się do wpływów w funtach i markach. Obecnie również eksporter egipskiej cebuli, egipskiego cementu, minerałów etc.etc. może swe wpływy w dolarach, funtach lub markach lokować na koncie importowym i następnie odsprzedać je z zyskiem czyli premią. Jednakowoż w wypadku, gdy eksporter cebuli egipskiej otrzyma np. rupię, cruzeiros, czy inną dewizę, a nie dolary, funty lub marki, to nie nabywa wtedy prawa utworzenia konta importowego. W ten sposób system kont importowych ograniczony jest nadal do wpływów w trzech zasadniczych walutach.

Finanse

Opublikowane we wrześniu ostateczne dane bilansu płatniczego za 1952 r. wykazują deficyt w wysokości £E 55,4 mln wobec £E 19,8 mln w 1951 r. Nieprzemyślane polityka bawełniana rządu, nadmierny import /często artykułów luksusowych dla warstwy panującej/ oraz kosztowne podróże zagraniczne arystokracji egipskiej były czynnikami powstania kryzysu płatniczego. Skutki tego uzewnętrznili się dopiero w 1952 r. w momencie, gdy spadał katastroficznie eksport bawełny, a wydatki pozostawały jeszcze na niezmienionym poziomie.

Główne pozycje bilansu płatniczego za ostatnie trzy lata przedstawiały się następująco:

W P Ł Y W Y

	1950	1951	1952
eksport towarowy	188,5	201,9	145,6
wpływy z tranzytu	1,7	2,6	3,2
frachty, opłaty okrętowe itp.	7,5	7,3	6,8
dochody z kanału Sueskiego	26,2	26,4	26,6
procenty, dywidendy etc.	4,6	4,9	4,8
wydatki armii brytyjskiej	13,0	14,7	5,8
inne	25,5	34,2	25,9

R a z e m

267,1	292,2	218,7
-------	-------	-------

W Y D A T K I

import towarowy	221,7	241,9	210,5
wydatki na tranzyt	0,9	1,5	2,4
inne płatności handlowe			
łącznie z ubezpieczeniem itp.	3,6	4,0	3,1
frachty, opłaty okrętowe	7,0	6,1	6,9
procenty, dywidendy	15,8	17,4	16,9
turystyka	8,9	15,3	11,6
wydatki rządowe, poza importem	5,1	6,3	5,7
inne	14,5	14,9	15,0

R a z e m

277,5	307,4	272,1
-------	-------	-------

DEFICYT RACHUNKU BIEŻĄCEGO			
U C H	K A P I T A Ł O W		
z zagranicy	10,4	15,2	53,4
netto	4,8	7,4	2,7
	1,2	2,8	0,7
DEFICYT GLOBALNY	- 3,6	- 4,6	- 2,0
	14,0	19,8	55,4

Należy stwierdzić, iż podane wyżej wartości importu towarowego przedstawiają efektywne płatności wzgl. otwarte kredyty na podstawie informacji władz dewizowych. Wartość eksportu towarowego odnosi się również do faktycznie zrealizowanych transakcji. Z rozmaitych powodów wartości te odbiegają poważnie od danych statystycznych eksportu i importu, t.zn. od bilansu płatniczego sporządzonego przez władze celne. Duża wartość po- "inne" tłumaczy się faktem, iż banki egipskie przy wpły- wach poniżej 1000 £E nie podają ich kategorii /z wyjątkiem eks- portu/. W związku z tym większość sum pozycji "inne" dałaby się zaklasyfikować do innych pozycji np. do turystyki.

Jak widać z zestawienia, wpływy niewidoczne Egiptu prze- szły stale wydatki niewidoczne. W 1952 r. eksport niewi- doczny wyniósł 73,1 mln £E wobec 90,3 mln w 1951 r., a import wyniósł 61,6 wobec 65,5 mln. Nawet w wypadku wyeliminowa- nia wpływów z tytułu wydatków armii brytyjskiej w strefie Kana- łu Sueskiego ta utrzyma się nadal, przede wszystkim dzięki bez- pośrednim dochodom z Kanału Sueskiego oraz związanymi z nimi opłatami pośrednimi z opłat okrętowych itp. Mimo wszystko, wy- datki się eksportu bawełny jest bardzo poważny, zwłaszcza, iż obejmujące również drobne opłaty handlowe, przekazy osobiste, etc. Restrykcje importowe wprowadzone w II połowie roku 1952 zamknął się rekordowym deficytem bieżącego bilansu płatniczego zwiększonego następnie o 2 mln £E odpływu kapitałów /netto/. To ostatnie zjawisko odpływu kapita- łu się stale od czasu zakończenia wojny, prócz tego jest bardzo trudna do oceny.

Deficyt bilansu płatniczego został głównie pokryty z re- zerw szterlingowej /40,1 £E/ przy czym t.zw. wolne funty /na II półroczu 1952 r. Okoliczność ta zmusiła Narodowy Bank do pokrycia części zobowiązań szterlingowych w dolarach. Poniżej podajemy zestawienie obrotów płatniczych z waż- nymi krajami kapitalistycznymi /w mln £E/:

Kraj	lata	wpływy za eks- port	płatnoś- ci za im- port	saldo bilan- su niewidocz- ne	saldo ogólne
					+ 14,2
W. Brytania	1951	38,4	50,9	+ 26,7	+ 8,5
	1952	10,4	39,0	+ 20,1	+ 26,2
Indie	1951	30,0	2,6	- 0,5	+ 8,9
	1952	12,0	3,6	- 0,2	+ 4,8
Belgia	1951	1,7	6,2	- 0,4	+ 5,6
	1952	0,5	5,0	- 0,3	+ 5,8
Holandia	1951	6,5	14,0	+ 1,9	- 11,2
	1952	3,6	13,4	+ 2,0	- 5,9
Francja	1951	20,8	20,4	- 11,6	- 2,9
	1952	20,4	15,1	- 11,2	- 3,4
Niemcy zach.	1951	8,7	11,4	-	- 1,4
	1952	9,6	13,6	+ 0,1	- 3,3
Włochy	1951	19,8	21,9	+ 0,7	- 2,6
	1952	12,5	12,7	- 3,1	- 2,6
Szwajcaria	1951	4,5	4,9	- 2,0	- 7,8
	1952	5,0	6,9	- 1,0	+ 2,7
U.S.A.	1951	21,5	17,7	+ 4,0	-
	1952	20,1	24,5	+ 1,7	-

Jak wynika z tabeli saldo dodatnie bilansu płatniczego z Wielką Brytanią wynoszące 14,2 mln £E w 1951 r. spadło natomiast o 23,0 mln do - 8,5 mln. Import brytyjski z Egiptu spadł w tym czasie o 28,0 mln i tym samym Wielka Brytania znalazła się na szóstym miejscu wśród odbiorców towarów egipskich /głównie bawełny/. Natomiast eksport brytyjski do Egiptu spadł się natomiast o 10,0 mln w 1952 r. w mniejszym stopniu dzięki czemu udało się W. Brytanii utrzymać jeszcze na pierwszym miejscu wśród dostawców. Poważnie pogorszyło się również saldo obrotów płatniczych z Indiami /o 19,0 mln/ oraz USA /o 10 mln/.

Dane tabeli podkreślają rolę Holandii jako eksportera do Egiptu związaną z holenderskimi transakcjami typu switch, wielkie wpływy Francji z tytułu płatności niewidocznych, przede wszystkim z turystyki i spłaty odsetek oraz stosunkowo poważne ujemne saldo obrotów ze Szwajcarią. Na pokrycie deficytu z Francją Egipt zużytkował częściowo szterlingi, natomiast deficyt ze Szwajcarią pokryto w dolarach. Silny spadek dostaw towarów egipskich z Włoch podyktowany był brakiem szterlingów, dopiero układ płatniczy zawarty z tym krajem usunął groźbę bardziej drastycznego skurczenia się obrotów.

Jak wynika z doniesień urzędowych rozwój bilansu płatniczego Egiptu w 1953 r. cechuje dalszy spadek importu z krajów "deficytowych" oraz ogólne zmniejszenie się przywozu wywozu wspomnianym już spadkiem siły nabywczej ludności. Dzięki temu bilans płatniczy wydaje się być bardziej zrównoważony, chociaż i tak pomyślnie zbiory pszenicy pozwoliły na zmniejszenie przywozu tego zboża. Pewnej poprawie uległa również sytuacja walutowa Egiptu. Wskazuje na to fakt, iż Egipt posiadał w końcu roku br. na londyńskim wolno-funtowym rachunku Nr 6/89/ £ 20,0 mln. Ponieważ Wielka Brytania z rachunku Nr 2 /zamrożonego, na rachunek Nr 1

okazywałoby to na to, iż Egipt zdołał osiągnąć nadwyżkę 10,0 mln w swych bieżących płatnościach szterlingowych.

Produkcja rolnicza Egiptu w odniesieniu do ważniejszych przedstawiała się następująco w ostatnich latach /wg FAO/:

	powierzchnia w tys. ha				produkcja w tys. ton			
	1934-38	1951	1952 ^{1/}	1953 ^{1/}	1934-38	1951	1952 ^{1/}	1953 ^{1/}
całkowita								
pszenica	746	832	826	...	400	363	424	...
oryz	588	629	589	753 ^{2/}	1184	1209	1089	1547 ^{2/}
jęczmień	174	205	157	151	609	620	517	567
żyto	649	695	617	...	1616	1421	1467	...
proso	113	50	57	49	225	99	118	102
innych	3	11	10	...	47	175	153	...
innych	9	10	11	...	15	19	21	...
innych	3	3	5	...	2	3	5	...
innych	746	832	826	...	771	676	842	...
innych	8	14	...	...	5,9	12,0	11,0	...
innych	141	178	...	...	426	517	...	...

^{1/} dane prowizoryczne
wg Financial Times

Wg pierwszych danych szacunkowych Ministerstwa Rolnictwa zbiory bawełny w bieżącym sezonie wyniosą zaledwie 5.927.000 kantarów plus 129.000 kantarów scartho. W r. ubiegłym zbiory wyniosły 9.716.699 kantarów plus 200.000 kantarów scartho.

Poważny spadek produkcji bawełny, niezależnie od tego, czy wypadną ostatnie obliczenia jest wynikiem zmniejszenia się powierzchni uprawnej i oddania jej pod zasiewy pszenicy. Jak wynika z tabeli zbiory pszenicy w br. były bardzo obfite i prześcignęły znacznie poziom przedwojenny. Pozwoliło to na ograniczenie importu tego zboża z zagranicy.

Niepomyślnie wypadły natomiast zbiory ryżu. Sytuacja Egiptu w zaopatrzeniu w ryż uległa zupełnej zmianie. Do 1951 r. Egipt był dość poważnym eksporterem ryżu; w 1936 - 1940 Egipt eksportował rocznie przeciętnie 126 tys. ton ryżu, w 1946-1950 r. - 314 tys. ton. W 1951 r. - 314 tys. ton. W 1952 r. eksport ryżu wyniósł 16 tys. ton; w związku z małymi zbiorami do 16 tys. ton; w ciągu tego roku rząd zakazał w ogóle sprzedaży ryżu zagranicę.

Obecnie deficyt ryżowy Egiptu wynosi 245 tys. ton przy założeniu zbiorów 1953/54 wykluczają możliwość polepszenia sytuacji. Egipt stał się obecnie importerem ryżu, nabywając go głównie we Włoszech.

Miejscowy przemysł łuszczeni ryżu poniósł ciężkie straty w związku ze spadkiem zbiorów. W końcu 1952 r. zostało zamkniętych 17 młynów ryżowych z istniejących 40. Do pogorszenia sytuacji na tym odcinku przyczynia się fakt, iż rząd nie podwyższył cen płaconych przy skupie ryżu oraz nie zrekompensował strat wywołanych spadkiem eksportu. Ze zbiorów 1953 r. rząd chce uzyskać po niskich oficjalnych cenach 192.000 tony.

- 54 -

Trudności finansowe rządu Naguiba nie pozwalają mu na skuteczne działanie na rynku ryżu zwłaszcza, iż poważny i kosztowny wysiłek skierowany jest obecnie na udzielenie poparcia krajowemu przemysłowi przedzielniczemu.

Rząd udziela coraz to nowych ulg temu przemysłowi, poważnie zagrożonego obcą konkurencją. Pierwszym z tych ustępstw było utworzenie specjalnego "funduszu pomocy dla przemysłu tekstylnego; fundusz ten zasilany jest od dn. 1.X. wpływami z dodatkowego podatku nałożonego na miejscowe przedsiębiorstwa włókienniczych przy nabyciu przez nich bawełny w stanie surowym. Następnym krokiem było zwiększenie opłat celnych przy imporcie zagranicznych tekstylii gotowych, konkurujących z wydobytym. Ostatnio rząd egipski poczynił jeszcze jedno, bardzo istotne ustępstwo: zniesione mianowicie podatek pobierany od przędzy bawełnianej, zarówno pochodzącej z importu jak i wyprodukowanej w kraju.

Osobnym rozdziałem w obecnej ewolucji gospodarczej Egiptu są próby stworzenia podstaw przemysłu ciężkiego oraz rozbudowa słabo rozwiniętego przemysłu przetwórczego. W obu tych dziedzinach zaznacza się wielki wpływ kapitałów obcych, którym rząd Naguiba stara się zapewnić jak najpomyślniejsze warunki.

Szczególne znaczenie dla rozwoju przemysłu ciężkiego i wydobywczego ma posiadana od dawna budowa tamy w Assuanie na Nilu przy Assuanie. Jak wiadomo, Nil posiada wielkie znaczenie dla rolnictwa egipskiego uzależnionego od każdorazowych zmian poziomu wody. Wybudowanie projektowanej tamy umożliwiłoby regulowanie w racjonalny sposób objętości przepływu wód Nilu. Jednocześnie nowa zapora wodna dostarczałaby wielkich ilości energii elektrycznej, która by w wielkim stopniu umożliwiła przemysłową eksploatację sąsiednich terenów pustynnych.

Trzeba zaznaczyć, iż obszar ten obfituje w rudę żelaza, magnez, miedź, ołów, cynk, fosfaty etc.etc. Zdaniem egipskich czynników urzędowych złoża mineralne w okolicy Assuanu należą rzekomo do najbogatszych w świecie. Trudno stwierdzić w jakim stopniu zapewnienia te obliczane są na przyciągnięcie obcych kapitałów, a w jakiej mierze odpowiadają rzeczywistości. W każdym razie nawet częściowa eksploatacja tych terenów wpłynęłaby niewątpliwie na szybszy rozwój przemysłu egipskiego, a same produkcja rolnictwa zwiększyłaby się, jak twierdzi pismo "Handelsblatt", o 30%. W tym kontekście budowa tamy w Assuanie jest szczególnie ważna.

Jak wynika z informacji obserwatorów zachodnio-niemieckich i szwajcarskich koszt wzniesienia zapory w Assuanie wahał się w granicach £ 300 - 500 mln. Rząd egipski liczy na pożyczkę Banku Światowego w kwocie £ 60 mln, która stanowiłaby kapitał początkowy dla projektowanej budowy i jednocześnie zaczęłaby przyciągać prywatnych kapitalistów do dokonania inwestycji. Przewidziane jest również zaciągnięcie pożyczki długoterminowej w Niemczech zachodnich i USA. Część kapitałów dostarczyć ma sam rząd egipski oraz miejscowa finansjera.

Budowa tamy w Assuanie, której początek przewidywany jest na rok 1954 ma swój aspekt polityczny i jest przejawem przeciwności nurtujących świat kapitalistyczny. Jak donosi

"Handelsblatt" koło rządowe w Kairze zdają sobie dobrze sprawę z tego, iż Wielka Brytania odnosi się nieprzyjaźnie do realizacji budowy, zapewniającej duży wpływ kapitałom amerykańskim i zachodnio-niemieckim. Kair liczy się nawet ze stawieniem przez Niemcy "tradycyjnych" przeszkód i trudności w tym przedsięwzięciu. Tym bardziej liczy rząd egipski na "pomoc" USA obiecywaną przez Waszyngtonie posłowi egipskiemu oraz w Kairze przez wysłannika prezydenta Eisenhowera. Na marginesie tej "pomocy" należy jednak stwierdzić, iż rząd Naguiba zamierza zająć lepszą pozycję, kierując za pośrednictwem wicepremiera Abdel Nazera, iż Egipt nie zgodzi się na korzystanie z pożyczek udzielanych na lichwiarskich warunkach". Wypowiedź Nasera była jedynie pociągnięciem taktycznym i nie odzwierciedlała żadnej zmiany w dotychczasowej polityce faworyzowania penetracji monopolistycznego kapitału USA.

Wielka Brytania obserwując niezadowoleniem penetrację i Niemiec zachodnich przy budowie zapory w Assuanie, ze strony proponuje "pomoc" przy budowie tamy na Nilu w okolicy Owen-Falls. Zapora ta o koszcie budowy £ 48 mln umożliwi regulowanie przepływu wód z Jeziora Wiktorii oraz wznieście elektrowni. Egipt byłby gotowy pokryć £ 16 mln kosztów wspomnianego projektu natomiast £ 34 mln dostarczyłaby Uganda, znajdującą się pod protektorem brytyjskim. Nowa tama byłaby dopełnieniem planów budowy zapory pod Assuanem.

Prasa kapitalistyczna przynosi niemal codziennie wiadomości z postępów penetracji obcego kapitału w Egipcie. Jak doświadczyliśmy np. firmy francuskie zwróciły się z prośbą do "Agefi" ostatnio rząd egipskiego o zezwolenie na budowę fabryki farmaceutycznej. Firmy te stawiają jako warunek, iż rząd nie będzie czyścić żadnych "trudności" właścicielom przy produkcji i zbycie.

Pismo "Handelsblatt" informuje o ofercie pewnej firmy niemieckiej wybudowania w Egipcie fabryki zegarków kosztem 10 mln frs. Oferta tej firmy była bezpośrednim rezultatem nowego ustępstwa rządu Naguiba, zgadzającego się na wyjęcie pod protektorkowanie na przeciąg 5 lat firm, które budują w Egipcie zakłady przemysłowe.

Równocześnie rząd egipski usiłuje stworzyć dogodne warunki dla pracy obcych ekspertów i fachowców mających zbadać możliwości budowy przemysłu w Egipcie, a zwłaszcza przemysłu metalurgicznego. M.inn. przewiduje się wydanie w r. 53/54 £E 100.000 na zakup sprzętu badawczego, £E 25.000 na prace kartograficzne oraz liczne kredyty na budowę szos i kolei. W kraju ma wkrótce rozpocząć działalność 25 grup obcych fachowców, w czym wiele Niemiec zachodnich.

Szereg wypowiedzi przedstawicieli kół rządowych Kairu wyraźnie świadczy o "totalnym odwróceniu nowego rządu od dawnej polityki izolacji i niechęci wobec obcego kapitału forsowanej przez elementy skrajne nacjonalistyczne" - jak to określa prasa zachodnia.

Ostatnio np. przewodniczący Rady dla Spraw Produkcji Kraju Hussein Fahmy opowiedział się za anulowaniem Ustawy o Towarzystwach z 1947 r. i uchwaleniem bardziej "łagodnych" ustawodawstwa w tej dziedzinie. Zdaniem Husseina Fahmy jest

to jedyna droga przyciągnięcia na dużą skalę obcych kapitałów. Fahmy domaga się m.inn. obalenia zasady, iż 75% pracowników obcych przedsiębiorstw musi być obywatelami egipskimi i partycypować przynajmniej w 65% w puli płac i pensji. Żąda on również usunięcia przepisu wspomnianej ustawy, ustalającej udział Egipcjan we władzach obcych przedsiębiorstw na minimum 40%.

Szczególne zainteresowanie zagranicy obudził ten frekwent oświadczenia przewodniczącego Rady dla Spraw Produkcji Krajowej w którym domaga się on całkowitego zeniechania kontroli dewizowej. Zdaniem Husseina Fahmy nonsensem było wprowadzenie tej kontroli w 1947 r. t.j. w okresie, gdy kraj przeżywał prospero-ty i obfitował w kapitały. Rezultatem wprowadzenia kontroli dewizowej w tych warunkach była jedynie inflacja. Zdaniem Fahmy należy usunąć przeszkody dla nieskrępowanego przepływu kapitału z kraju i do kraju. Wypowiedzi Fahmy mają utorować drogę penetracji kapitałów monopolistycznych USA i są wyrazem uległości wobec jego żądań.

K A N A D A

Sytuacja gospodarcza

Handel zagraniczny

Obroty handlowe Kanady w I półroczu 1953 r. charakteryzowały się znacznym wzrostem wolumenu importu, który w porównaniu z analogicznym okresem 1952 r. wzrósł o ca 20%. Skutkiem tego, mimo spadających cen importowych, wartość importu w I połowie b.r. podniosła się do 2.221,2 mln dolarów w porównaniu z 1.950,3 mln dolarów w I półroczu 1952 r. Wolumen eksportu w pierwszych 6-ciu miesiącach 1953 r. obniżył się o ca 1,3% w porównaniu z odpowiednim okresem 1952 r., co przy jednoczesnym spadku cen eksportowych o 3,6% spowodowało, że wartość wywozu w omawianym okresie bieżącego roku spadła do 2.019,7 mln dol. wobec 2.121,7 mln w I półroczu 1952 r. W wyniku powyższego kształtowania się importu i eksportu, obroty handlowe Kanady w I półroczu 1952 r. zamknęły się deficytem w wysokości 201,5 mln dol. w porównaniu z saldem dodatnim 171,4 mln dol. w pierwszej połowie 1952 r.

Poniżej podajemy za pismem "Informazioni per il Commercio Estero" kształtowanie się obrotów handlowych oraz "terms of trade" Kanady w pierwszych dwóch kwartałach 1953 r. w porównaniu z 1952 rokiem.

	1 9 5 2 r.			
	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
	/w mln dol. kaned./			
<u>Wartość</u>				
eksport	1.001,8	1.119,9	1.069,2	1.165,0
import	916,1	1.034,2	995,2	1.084,9
saldo	+ 85,7	+ 85,7	+ 74,0	+ 80,1

<u>1 9 5 2 r.</u>				
	<u>I kw.</u>	<u>II kw.</u>	<u>III kw.</u>	<u>IV kw.</u>
Wskaźnik cen /1948 r. = 100/				
eksportowe	124,8	122,2	120,7	119,9
importowe	117,2	111,0	107,1	108,1
of trade"	106,5	110,1	112,7	110,9
Wskaźniki wolumenowe /1948r.=100/				
eksportu	103,0	117,9	113,6	124,8
importu	118,2	140,8	140,6	151,4

<u>1 9 5 3 r.</u>				
	<u>I kw.</u>	<u>II kw.</u>		
<u>/w mln dol.kanad./</u>				
	913,9	1.105,8		
	998,0	1.223,2	1/	
saldo	- 84,1	- 117,4	1/	
Wskaźnik cen /1948 r. = 100/				
eksportowe	119,2	118,8		
importowe	108,5	109,0	2/	
of trade"	109,9	109,0	2/	
Wskaźniki wolumenowe /1948r.=100/				
eksportu	98,3	119,7		
importu	138,7	169,3	3/	

Wartość eksportu kanadyjskiego do Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie 1953 r. do 1.188,4 mln dol. w porównaniu z 1.113,3 mln dol. w analogicznym okresie 1952 r. Zwiększył się również wywóz surowców papierniczych, jęczmienia, surowki żelaza i stali oraz aparatów radio-telewizyjnych. Jednocześnie nastąpił wzrost przywozu z USA przemyślnych artykułów tekstylnych, zwłaszcza bawełnianych, części zapasowych do nich, maszyn i wyposażenia przemysłowego, aparatów elektrycznych, chemikaliów i lodówek.

Deficyt w obrotach Kanady z USA osiągnął w I połowie roku 470 mln dol., zbliżając się tym samym do rekordowego poziomu 488 mln dol. jaki Kanada miała wobec swego największego partnera w pierwszych 6-ciu miesiącach 1947 r.

W obrotach z Wielką Brytanią dodatnie saldo Kanady obniżyło się w omawianym okresie bieżącego roku do 97 mln dol. w porównaniu z 242 mln dol. w I półroczu 1952 r. Przyczynił się do tego spadek eksportu drewna i metali. Zmniejszony wywóz kanadyjskiego drewna do Wielkiej Brytanii spowodowany został przez krajów o słabej walucie, które wzmogły swoją eksport dzięki niższemu cen.

Wzrost obrotów z Wielką Brytanią dodatnie saldo Kanady obniżyło się w omawianym okresie bieżącego roku do 97 mln dol. w porównaniu z 242 mln dol. w I półroczu 1952 r. Przyczynił się do tego spadek eksportu drewna i metali. Zmniejszony wywóz kanadyjskiego drewna do Wielkiej Brytanii spowodowany został przez krajów o słabej walucie, które wzmogły swoją eksport dzięki niższemu cen.

Wzrost obrotów z Wielką Brytanią dodatnie saldo Kanady obniżyło się w omawianym okresie bieżącego roku do 97 mln dol. w porównaniu z 242 mln dol. w I półroczu 1952 r. Przyczynił się do tego spadek eksportu drewna i metali. Zmniejszony wywóz kanadyjskiego drewna do Wielkiej Brytanii spowodowany został przez krajów o słabej walucie, które wzmogły swoją eksport dzięki niższemu cen.

Wzrost obrotów z Wielką Brytanią dodatnie saldo Kanady obniżyło się w omawianym okresie bieżącego roku do 97 mln dol. w porównaniu z 242 mln dol. w I półroczu 1952 r. Przyczynił się do tego spadek eksportu drewna i metali. Zmniejszony wywóz kanadyjskiego drewna do Wielkiej Brytanii spowodowany został przez krajów o słabej walucie, które wzmogły swoją eksport dzięki niższemu cen.

Spadek zaś wywozu aluminium spowodowany został zmniejszeniem zapasów tego metalu wobec dokonanych znacznych wysyłek do Stanów Zjednoczonych. Jednocześnie wzrósł eksport pszenicy do Wielkiej Brytanii. Po stronie importu z Wielkiej Brytanii nastąpił wzrost spowodowany głównie zwiększonymi zakupami samochodów, motorów lotniczych, tkanin wełnianych i haweknianych oraz aparatów elektrycznych. Wymiana handlowa z innymi krajami Wspólnoty Brytyjskiej kształtowała się pod znakiem zarówno spadku importu jak i eksportu. Spadek eksportu spowodowany został ograniczeniami importowymi zastosowanymi przez kraje Wspólnoty Brytyjskiej jeszcze w 1952 r. i dotknął głównie produkty gospodarki leśnej oraz metale i wyroby gotowe, przy jednoczesnym niezmienionym wywozie pszenicy. Po stronie importu najwęższy spadek wykazał między innymi przywóz cyny i kauczuku z Malajów, kawy i twardych włókien z Afryki Wschodniej oraz cukru z Antylów Brytyjskich.

Obroty z Europą kontynentalną wykazały mniejszy spadek eksportu niż to miało miejsce w stosunku do Wielkiej Brytanii, przy jednocześnie mniejszym wzroście importu. Najpoważniejszy spadek wywozu nastąpił na odcinku produktów gospodarki leśnej i metali, przy jednoczesnym wzroście importu tekstyliów i wyrobów gotowych z metali. W konsekwencji dodatnie saldo w stosunku do Europy obniżyło się, będąc jednak nadal większe niż w stosunku do innych obszarów geograficznych. Szczególnie poważnie zmniejszył się eksport kanadyjski do krajów Ameryki Łacińskiej. Tak np. wywóz do Brazylii obniżył się o 50% w porównaniu z I półroczem 1952 r. przy jednoczesnym znacznym spadku do Meksyku i Kuby. Import Kanady z krajów Ameryki Łacińskiej utrzymał się natomiast na niezmienionym poziomie.

Według danych "Neue Zürcher Zeitung", obroty handlowe Kanady w III kwartale 1953 r. wykazały dalsze pogłębianie się ujemnego salda. W samym tylko wrześniu, według nieoficjalnych danych, deficyt bilansu handlowego wyniósł 29 mln dol., przy imporcie wynoszącym 373 mln dol. /wobec 349 mln dol. w analogicznym miesiącu 1952r./ i przy eksporcie - 344 mln dol. /342 mln dol./. Po stronie importu nadal trwał szczególnie znaczny wzrost przywozu ze Stanów Zjednoczonych. Również eksport kanadyjski do USA wzrósł w porównaniu z 1952 rokiem, przy jednoczesnym poważnym spadku do krajów Wspólnoty Brytyjskiej i innych krajów zamorskich. Spowodowane to zostało częściowo zaostrzeniem restrykcji importowych krajów zamorskich w stosunku do obszaru dolarowego, a częściowo wzrostem konkurencji na rynku światowym, co uderza w szereg gałęzi eksportu kanadyjskiego. W wyniku wzrastających trudności zbytu na rynkach zamorskich, grozi Kanadzie konieczność jeszcze większego jednokierunkowego związania się z rynkiem Stanów Zjednoczonych. We wrześniu np. na Stany Zjednoczone przypadało 61% eksportu i 74% importu kanadyjskiego.

W ciągu pierwszych 9 miesięcy 1953 r. bilans handlowy Kanady przy imporcie 3.340 mln dol. /wobec 2.946 mln dol. w analogicznym okresie 1952 r./ i przy eksporcie 3.109 mln dol. /3.191 mln dol./ wykazał deficyt 231 mln dol. w porównaniu z dodatnim 245 mln dol. za analogiczny okres 1952 roku. Tym więc bilans handlowy w ciągu pierwszych 9 miesięcy 1953 r. wykazał pogorszenie się o 476 mln dol. Ponieważ w tym czasie

Port kanadyjski ze Stanów Zjednoczonych wzrósł do łącznej 2.478 mln dol., a eksport do tego kraju podniósł się tylko 1.834 mln dol., to deficyt handlowy Kanady wobec USA osiągnął cyfrę 644 mln dol. w porównaniu z 472 mln dol. w roku Jednocześnie saldo dodatnie bilansu handlowego Kanady Wielkiej Brytanii spadło do 170 mln dol. /w porównaniu 331 mln dol. w pierwszych 9 mies. 1952 r./ przy czym eksport tego kraju wyniósł tylko 509 mln dol. /590 mln dol./, pod- gdy import towarów brytyjskich wzrósł do 339 mln dol. 339 mln dol./ Również w obrotach z pozostałymi krajami, przy eksporcie 766 mln dol. /900 mln dol./ i imporcie 523 mln dol. 523 mln dol./ saldo dodatnie Kanady skurczyło się do 243 mln 243 mln dol./.

Koła oficjalne Kanady z coraz większym niepokojem śle- donoszą stosunków handlowych ze Stanami Zjednoczonymi. Jedno- cześnie i coraz silniejsze wiązanie się z tym rynkiem powoduje, to wykazaliśmy na materiale cyfrowym, dalsze pogłębianie deficytu kanadyjskiego handlu zagranicznego wobec USA.

Jednokierunkowe uzależnienie się gospodarcze Kanady od USA kryje w sobie ponadto poważne niebezpieczeństwo wobec zmieniających się oznak kryzysowych w gospodarce amerykańskiej.

W obliczu pogłębiającego się deficytu bilansu handlowe- go stosunku do Stanów Zjednoczonych, koła oficjalne Kanady uważają, że tym większy niepokój, gdyż przewiduje się w przyszłym roku dalsze zaostrzenie amerykańskiej polityki protekcyjnej. Dotychczasowe bowiem protesty rządu kanadyjskiego przeciw- kontynuowanej przez Waszyngton polityce wysokich barier celnych i ograniczaniu importu nie dały żadnych rezultatów.

Kanada obawia się, że protekcyjnie nastawionym w USA uda się przevorsować w przyszłym roku dalsze ogra- niczenia na import licznych kanadyjskich produktów, między innymi na import owies, filety rybne, ołów i cynk. Dlatego też wpływo- koła gospodarcze Kanady domagają się od swego rządu podjęcia zdecydowanych kroków odwetowych w wypadku zaostrzenia restryk- cji importowych ze strony partnera amerykańskiego. Trzeba tu podkreślić, że w konflikcie tym stanowisko Kanady jest dość poważne, jeśli zważy się wzrastającą zależność przemysłu amerykań- skiego od szeregu ważnych surowców kanadyjskich, jak nikiel, cynk, uran, rudy żelaza itd. Jednocześnie ze strony prze- rządów kanadyjskich podnoszą się coraz liczniejsze żądania o zaprzestanie przed zaostrzającym się dumpingiem towarów amerykań- skich.

Obecnie najpoważniej odczuwa konkurencję towarów amery-kańskich przemysł tekstylny, elektrotechniczny, chemiczny i energetyczny. W kołach przemysłu tekstylnego wysuwa się np. ener- getyczne żądanie podniesienia barier celnych lub ograniczenie importu amerykańskich wyrobów włókienniczych. Zdaniem "Neue Zeitung" należy przyjąć jako rzecz pewną, że Kanada nie chce starać się uniezależnić w dużym stopniu od USA, rozsze- rzyć wymianę handlową z Wielką Brytanią, krajami Wspólnoty Europejskiej, Ameryką Łacińską i Europą kontynentalną. Już teraz, jak donosi agencja Reutersa, Kanada zamierza podjąć odpowiednie kroki mające na celu poprawienie swej sytuacji w handlu ze Stanami Zjednoczonymi. Według informacji

cytowanej agencji Kanada zamierza wprowadzić zmiany w jednym z artykułów swej ustawy celnej na rzecz zastosowania polityki antydumpingowej. Przypominając, iż Kanada osłabiła w 1948 r. ograniczenia na import towarów zagranicznych Reuter pisze: "Kanada spodziewała się, iż Stany Zjednoczone pójdą za jej przykładem i złagodzą swoje ustawodawstwo dumpingowe, jednakże USA zajęły negatywne stanowisko w tej sprawie. Obecnie liczni przemysłowcy kanadyjscy żądają, aby Kanada ponownie wprowadziła ustawy, obowiązujące do 1948 r., a część przemysłowców nalega na wprowadzenie jeszcze drastyczniejszych przepisów antydumpingowych".

Niedawna wizyta prezydenta Eisenhowera w Kanadzie, miała między innymi na celu złagodzenie rozbieżności między obu państwami na odcinku handlu zagranicznego. Według zapowiedzi Eisenhowera ma być powołana do życia mieszana komisja gospodarcza obu państw, dla uregulowania problemu wzajemnej wymiany towarowej. Jednakże, jak podkreśla brytyjski "Statist" wizyta ta nie rozwiała obaw żywionych przez wielu Kanadyjczyków wobec stanowiska Kongresu Eisenhowera w sprawie polityki handlowej. Dopuszczając możliwość dalszych ograniczeń importowych ze strony USA cytowane pismo stwierdza: "Jest rzeczą niemal pewną, że Kanada zastosuje odwetowe bariery celne wobec importu towarów z USA jeśli USA wprowadzą dalszą dyskryminację wobec towarów kanadyjskich".

Jednym z głównych problemów eksportu kanadyjskiego są zaostrzające się trudności zbytu pszenicy, najważniejszego obok papieru artykułu eksportowego. Podczas, gdy kraje zachodnie ograniczają dzięki pomyślnym urodzajom zakupy pszenicy kanadyjskiej, Kanada jednocześnie osiągnęła rekordowe zbiory tego ziarna w roku bieżącym w wysokości ponad 600 mln buszli, do czego dochodzą jeszcze niesprzedane nadwyżki z zeszłorocznych zbiorów, wynoszące 320 mln buszli. Ponadto osiągnięto wysoki zbiory innych zbóż, między innymi owsa - 405 mln buszli, jęczmienia - 273 mln buszli, tak, że ogólną wysokość tegorocznych plonów ocenia się na około 1.357 mln buszli. Sytuacja kanadyjskiej gospodarki zbożowej jest o tyle jeszcze bardziej niekorzystna, że magazyny krajowe są już zapełnione, wobec czego część zbiorów musi przezimować na polu, tracąc tym samym na jakości. Tak więc kanadyjscy farmerzy będą mogli w roku bieżącym dostarczyć do magazynów zaledwie część pszenicy z tegorocznych zbiorów, po cenie 1,40 dol. za buszeł płaconej przez rządowy Urząd Pszeniczny. Wprawdzie w kołach kanadyjskich Ministerstwa Handlu wyraża się nadzieję, że obecne gromadzenie zapasów pszenicy eksportowej posiada charakter przejściowy i w przyszłym roku nastąpi ożywienie na rynku tego zboża, jednakże jednocześnie w kraju krytykuje się politykę rządową, która uczestnictwo Kanady w nowym Międzynarodowym Układzie Pszenicznym, utrzymującym wysokie ceny, może oddziaływać szkodliwie na eksport pszenicy kanadyjskiej. Również eksport ważniejszych produktów gospodarki hodowlanej /jak sera, masła, jaj, mięsa wieprzowego/ rysuje się pod znakiem niepomyślnego dla Kanady kształtowania się cen na rynku światowym. Ponadto eksport tych artykułów hamowany jest w poważnym stopniu przez amerykańskie ograniczenia importowe. Przy tych trudnościach zbytu, w roku bieżącym produkcja mleka np. wzrosła o 7%, sera o 11%, a masła o 12%. W tej sytuacji Kanadzie zagraża powstanie znacznych nadwyżek.

Na dzień 1 października zapasy poszczególnych artykułów przedstawiały się w porównaniu ze stanem z 1952 r. następująco tys.lbs./: masło - 94.137 /77.242/, sery - 46.807 /45.128/, maszynki młeczne - 67.267 /94.591/, mięsa konserwowane - 69.005, jaja - ca 92.000, jaja /skrzyń/ - 239.000 /377.000/. Celem doprowadzenia do spadku cen rząd stosuje politykę zakupów po cenach interwencyjnych. W roku bieżącym państwowy urząd popierał zakupił nadwyżki masła po 58 centów za lb, sera - po 60 centów za lb i mięsa wieprzowego - po 60 centów za lb.

Jednocześnie rząd kanadyjski stara się zbyć posiadane nadwyżki drogą stosowania cen dumpingowych. Jak donosi "Neue Zeitung" z trzeciej dekady listopada 1953 r., rząd kanadyjski zawarł umowę z grupą importerów zachodnio-niemieckich na dostawę 22 mln lbs /10.000 t/ konserwowanego mięsa wieprzowego po cenie dostawy netto 15 centów za lb. Transakcja oznacza dla Kanady stratę w wysokości ponad 10 mln dol., która musi być pokryta z podatków płaconych przez obywatela kanadyjskiego. Według oceny cytowanego pisma szwajcarskiego i przez Kanadę ogółu nagromadzonych nadwyżek mięsa wieprzowego na rynku zagranicznym po cenach dumpingowych oznaczało dla kraju stratę 60 mln dol., obciążając skutecznie podetnika kanadyjskiego.

W kanadyjskich kołach finansowych i gospodarczych ocenia obecnie perspektywy sytuacji gospodarczej kraju na najbliższe lata przychylnie, lecz bardziej pesymistycznie, aniżeli przed kilkoma laty. Nawet koła rządowe w Ottawie, jak informuje "Neue Zeitung", liczą się ze wzrastającymi trudnościami gospodarczymi w ciągu przyszłych miesięcy i przewidują zahamowanie tempa ekspansji przemysłowej oraz konieczność "przystąpienia się do sytuacji kryzysowej".

W rzeczywistości już od kilku miesięcy obserwuje się w Kanadzie rozwój tendencji wskazujących na coraz znaczniejsze zagrożenie równowagi gospodarczej zarówno wewnętrznej jak i zagranicznej. Zdolność konkurencyjna Kanady na rynku światowym uległa znacznemu pogorszeniu w ciągu bieżącego roku, wskutek bardzo wysokich cen krajowych i kosztów własnych produkcji. Ważne gałęzie kanadyjskiej produkcji wyrobów gotowych obliczu zaostrzającej się konkurencji ze strony USA, Wielkiej Brytanii, Niemiec zachodnich oraz Japonii i to nie tylko na rynku światowym lecz również na rynku wewnętrznym Kanady. Wzrost pogarsza się o tyle, że szereg tradycyjnych dotychczasowych eksportów Kanady odgradza się barierami celnymi, podjęty import skutkiem trwającej nadal pomyślniej koniunktury w krajach importujących przyczyniając się do dalszego wzrostu inwestycji przemysłowych będzie w dalszym ciągu wzra-

Stąd też bilans płatniczy Kanady już w I połowie 1953r. wykazywał się według prowizorycznych danych, deficytem w wysokości 365 mln dol. w porównaniu z saldem dodatnim 69 mln dol. w tym samym okresie 1952 r. Przyczynił się do tego spadek importu przy jednoczesnym stosunkowo znacznym wzroście eksportu. Wzrost deficytu płatności dokonywane przez Kanadę tytułem obsługi od ulokowanych w kraju kapitałów zagranicznych, głównie

62

amerykańskich. Tak np. nadwyżka tych płatności nad otrzymanymi przez Kanadę z USA wyniosła w 1952 r. 1 mld dol. Skutkiem tego, mimo, że Kanada jednocześnie otrzymała w roku ubiegłym znaczne wpływy z tytułu własnych inwestycji lokowanych za granicą, ostateczny rozrachunek na tym odcinku zamknął się dla niej saldem ujemnym w wysokości 227 mln dol. Deficyt bilansu płatniczego w stosunku do Stanów Zjednoczonych wzrósł w I połowie 1953 r. o 121 mln dol. do 589 mln dol., podczas gdy w rozliczeniach z innymi krajami nastąpił spadek nadwyżki kanadyjskiej o ponad 300 mln dol., dając w rezultacie saldo dodatnie zaledwie w wysokości 224 mln dol. /w porównaniu z 537 mln dol. przed rokiem/. W stosunku do samej tylko Wielkiej Brytanii nadwyżka Kanady obniżyła się o 241 mln dol. do poziomu 42 mln dol.

Jeśli więc kurs dolara kanadyjskiego w ciągu ostatnich miesięcy, mimo ujemnego salda bilansu handlowego i płatniczego, obniżył się tylko nieznacznie, utrzymując się nadal nieco ponad poziom dolara USA, to stan ten spowodowany został przede wszystkim ciągłym napływem długoterminowych kapitałów z zagranicy kontrolujących przemysł Kanady. Nadal najpoważniejszą część kapitałów, jakie wpłynęły do Kanady w I półroczu 1953 r. w wysokości 165 mln dol. /w porównaniu z 143 mln dol. w analogicznym okresie 1952/ stanowiły kapitały Stanów Zjednoczonych, które koncentrowały się przede wszystkim w przemyśle górniczym i naftowym Kanady.

Przypuszcza się, że zainteresowanie zagranicznych kapitałów inwestycyjnych przemysłem kanadyjskim nie ulegnie osłabieniu w najbliższym czasie. Jednakże obserwatorzy kanadyjscy liczą się z pewnym spadkiem kursu waluty krajowej przy końcu bieżącego roku i w ciągu miesięcy zimowych. W związku z tym wskazuje się na fakt, że do utrzymania stosunkowo wysokiego kursu dolara kanadyjskiego przyczyniły się znaczne wpływy od turystów amerykańskich w ciągu lata bieżącego roku. W ciągu następnych miesięcy należy liczyć się z powstaniem salda ujemnego z ruchu turystycznego na niekorzyść Kanady. Perspektywy uzyskania w przyszłości równowagi bilansu płatniczego przedstawiają się dla Kanady zgoła pesymistycznie, jeśli weźmie się pod uwagę wzrastające trudności zbytu artykułów przemysłowych i rolniczych oraz obsługę kapitałów amerykańskich.

Niepomyślnie kształtowanie się rozrachunków płatniczych Kanady znajduje odzwierciedlenie w stanie rezerw dewizowych kraju. Według danych pisma "Financial Times", kanadyjskie rezerwy dewizowe wzrosły wprawdzie w ciągu września b.r. jedynie o 22,9 mln dol. do ogólnej sumy 1.787,3 mln dol. jednakże były niższe o 79,5 mln dol. niż w styczniu b.r. kiedy to wynosiły 1.866,8 mln dol.

Produkcja

Zgodnie z danymi pisma "Canadian Statistical Review", produkcja przemysłowa Kanady w I połowie 1953 r. przedstawia się w niektórych pozycjach następująco:

wskaz- nik ogólny 1935-39 = 100	złoto w 1000 "fine" uncji	miedź w mln lbs.	stal w szta- bach i wlew- kach w 1000 ton	papier rota- cyjny ton	ener- gia elek- trycz. w mln kWh	samocho- dy w 1000 szt.
---	------------------------------------	------------------------	--	---------------------------------	---	----------------------------------

1932r. średn. mies.	1933r. styczeń	1933r. luty	1933r. marzec	1933r. kwiecień	1933r. maj	1933r. czerwiec
232,9	232,1	242,0	246,8	254,3	254,8	257,4
373	371	353	379	370	369	362
43,1	47,6	41,8	42,1	44,4	44,6	44,2
310	347	326	367	362	369	352
474	474	439	484	480	480	463
5.149	5.657	5.255	5.780	5.742	5.758	5.265
-	35,9	42,9	52,0	52,4	50,6	49,9

W pierwszych kilku miesiącach bieżącego roku nastąpił spadek produkcji szeregu gałęzi przemysłu Kanady. I tak w okresie od stycznia do sierpnia 1953 r. z pośród 13 grup podstawowych gałęzi produkcji, 7 wykazało spadek, co ilustruje poniższe zestawienie /1939 r. = 100/:

	1953 r. styczeń	1953 r. sierpień
przemysł maszynowy	431,2	386,6
przemysł tekstylny odzieżowy	275,4	212,3
przemysł materiałów budowlanych	293,1	277,8
przemysł transportowy	361,0	263,4
przemysł telekomunikacyjny	100,0	98,5

Nieznaczny tylko wzrost wykazuje produkcja przemysłu papirniczego, spożywczego i napojów alkoholowych, przy czym produkcja przemysłu papirniczego doznała poważnego spadku w II kwartale b.r. kiedy to obniżyła się z poziomu 506,3 w styczniu do 350 w kwietniu. Poprawa nastąpiła dopiero w III kwartale, ale nie wykazuje cech trwałości.

Podobny obraz przedstawia poziom produkcji szeregu zakładów w ciągu ostatnich sześciu miesięcy br., tak np. produkcja Aluminium Co" spadła do 218.000 ton w porównaniu z 250.000 ton w analogicznym okresie 1952r. Przemysł włókienniczy w ciągu ostatnich sześciu miesięcy zmniejszył produkcję prawie połowę. Jednocześnie kurs papierów wartościowych przemysłu włókienniczego spadł do poziomu 55% dotychczasowej wartości. W produkcji wykazuje również szereg kopalń, oraz fabryk kable. Na skutek poważnych trudności produkcyjnych została fabryka maszyn rolniczych w Kanadzie "Massey-Harris", zmuszona do podporządkowania się kapitałowi amerykańskiemu. Wydobycie węgla w okresie 6 miesięcy zmniejszyło się o 1 mln ton, wynosząc 7.726.000 ton. Natomiast wydobycie ropy wykazuje tendencję zwykłą, do czego przyczyniają się olbrzymie inwestycje kapitału amerykańskiego, który odkrywa coraz to nowe złoża. Przeciętne wydobycie dzienne wynosi około 250.000 baryli, przy czym produkcja nie wykazuje równomiernego poziomu,

tak np. podczas, gdy w lipcu b.r. dzienne wydobycie wynosiło 271.000 baryłek, to w sierpniu wynosiło ono tylko 254.000 baryłek.

Jednocześnie wyraźną tendencję wzrostu przejawia produkcja przemysłu zbrojeniowego. W roku bieżącym wartość produkcji fabryk amunicji zwiększyła się kilkakrotnie. Zamówienia wojenne tylko w państwowych zakładach amunicji wynoszą obecnie ponad 200 mln dol.

Jak już niejednokrotnie pisaliśmy /patrz np. "WHE" nr 24/107 str.55 i nast./ bogactwa naturalne Kanady stały się przedmiotem eksploatacji ze strony monopolii zagranicznych, w pierwszym rzędzie USA i Wielkiej Brytanii, które na tym terenie lokują olbrzymie inwestycje. W walce o opanowanie kanadyjskich surowców strategicznych kapitały USA wypierają coraz bardziej swego słabszego konkurenta brytyjskiego. Obecne inwestycje w Kanadzie w ciągu 50-lecia przedstawiały się następująco /na koniec każdego roku/:

- A - inwestycje wszystkich krajów /w mln dol./
- B - inwestycje USA /w mln dol./
- C - inwestycje USA w ~~9%~~ wszystkich obcych inwestycji w Kanadzie
- D - inwestycje Wielkiej Brytanii /w mln dol./
- E - inwestycje Wielkiej Brytanii w ~~9%~~ wszystkich obcych inwestycjach w Kanadzie.

r o k	A	B	C	D	E
1900	1.232	168	13,6	1.050	85,2
1914	3.837	881	22,9	2.778	72,5
1919	4.637	1.818	39,2	2.645	57,0
1922	5.207	2.593	49,8	2.464	47,3
1930	7.614	4.659	61,2	2.766	36,4
1939	6.913	4.151	60,0	2.476	35,8
1945	7.092	4.990	70,4	1.750	24,7
1948	7.513	5.588	74,4	1.593	21,2
1951	9.424	7.235	76,8	1.772	18,8

Jak wynika z tego zestawienia od 1914 do 1951 r. udział Stanów Zjednoczonych we wszystkich obcych inwestycjach na terenie Kanady wzrósł z 22,9% do 76,8%, podczas gdy udział Wielkiej Brytanii spadł z 72,5% do 18,8%. W Kanadzie pod koniec 1951 r. pod kontrolą kapitału amerykańskiego było przeszło 2500 spółek dających ponad 25% całej kanadyjskiej produkcji przemysłowej. Połowa spółek amerykańskich w Kanadzie - to przedsiębiorstwa przemysłowe, podczas gdy z 450 towarzystw angielskich /koniec 1948 r./ tylko jedna trzecia należała do przemysłowych.

Kapitał angielski zainwestowany jest tu głównie w kolejnictwie, finansach i handlu, częściowo tylko w górnictwie, a stosunkowo niewielki jest on w przemyśle przetwórczym. Nowe gałęzie przemysłu jak produkcja aluminium, samochodów i inne pozostają głównie w rękach kapitałów amerykańskich. Monopole brytyjskie forsując po ostatniej wojnie światowej ekspansję kapitałów do Kanady usiłują przeciwdziałać penetracji na ten teren amerykańskiej oligarchii finansowej. W pierwszych nie-

latach 1953 r. - wg burżuazyjnej prasy ekonomicznej USA - nowe inwestycje brytyjskie w Kanadzie stanowiły w skali rocznej 185 mln podczas, gdy w 1950 i 1951 r. była na poziomie £ 17 mln rocznie.

Obecnie kapitały amerykańskie i brytyjskie kierowane są głównie do gałęzi przemysłu kanadyjskiego posiadających znaczenie wojenne. Dotąd najmocniejsze pozycje zapewnił sobie kapitał amerykański w przemyśle samochodowym Kanady, pracującym w znacznej części na eksport. "Ford Motor Co od Canada", jest najważniejszą firmą mającą zakłady nie tylko w Kanadzie, lecz i w innych państwach Wspólnoty Brytyjskiej. Drugą co do znaczenia firmą produkującą samochody jest "General Motors of Canada", filia koncernu "General Motors Corp." Kapitał USA wyparł spółki angielskie z przemysłu naftowego Kanady. Wielka Brytania walczy jednocześnie o utrzymanie swych pozycji na tym odcinku, szczególnie w następstwie utraty źródeł ropy irańskiej. Obecnie np. w największej w ropę prowincji Alberta 85% źródeł dzierżawią spółki kontrolowane przez monopole USA. Obiektem ostrej walki między kapitałami USA i Wielkiej Brytanii są złoża metali kolorowych. Obecnie dwie trzecie całego wydobycia tych metali kontrolowana jest przez spółki USA. Również cała produkcja rudy uranu jest kontrolowana przez monopole amerykańskie, przy czym wywozi ją prawie w całości do USA.

Ogólny wskaźnik cen hurtowych w III kwartale 1953 r. wzrósł o 1 punkt w porównaniu z II kwartałem b.r., podnosząc się do 222,4 z 221,5 /1939 = 100/.

W szczególności wzrosły ceny surowców i półfabrykatów przemysłowych. Natomiast ceny hurtowe produktów rolnych spadły o 6 punktów - do 213,2 z 219,2. Tak np. ceny zbóż obniżyły się z 173,0 w lipcu do 157,5 we wrześniu. Ceny pszenicy na rynku wewnętrznym spadły.

Poniżej podajemy ceny hurtowe niektórych artykułów w III kwartale b.r. w porównaniu z II kwartałem /1939r. = 100/:

		1953 r.	
		III kw.	II kw.
towary bawełniane		245,4	246,6
towary wełniane		262,1	263,1
drzewne		289,7	289,9
gwoździe		245,3	245,5
okienne		233,8	210,4
zwierzęce		156,5	158,3
		247,8	234,4
		267,1	267,1

Ceny detaliczne w III kwartale wzrosły w porównaniu z II kwartałem poprzedzającym i wynosiły we wrześniu 116,2 w porównaniu z 114,9 w czerwcu b.r. /1949 r. = 100/.

M A R O K K O

Sytuacja gospodarcza

Marokko francuskie od dłuższego już czasu stanowi sferę wpływów kapitałów francuskich inwestowanych tam na wielką skalę od początku stulecia.

Struktura gospodarcza protektoratu do niedawna jeszcze odpowiadała zupełnie interesom obcych kapitałów. Marokko dostarczało metropolii tanich surowców rolniczych i mineralnych w zamian za import znacznych ilości wyrobów gotowych. Wprowadzenie t.zw. Algeciras Act z 1906 ustalał teoretycznie równouprawnienie wszystkich partnerów handlowych w wymianie z Marokkiem, jednakże w praktyce Francja posiadała i posiada jeszcze dominujący udział w obrotach handlu zagranicznego Protektoratu.

Zacofany ustrój rolnictwa, jednostronnie rozwinięty przemysł górniczy, brak niemal zupełny przemysłu przetwórczego - oto obraz kolonizacyjnej gospodarki marokańskiej. Odpowiednikiem jego jest reakcyjny ustrój polityczny stojący na usługach interesów francuskich.

Ostatnie dwa dziesięciolecia przyniosły jednak pewne zmiany w dotychczasowym rozwoju ekonomiczno-politycznym Marokka. Wpłynął na to okres wojny światowej, odcięcie na pewien czas od bezpośrednich kontaktów z metropolią oraz dostawy surowców dla państw wojujących. W Marokku zaczął powstawać skromny przemysł przetwórczy, nastawiany na przerabianie miejscowych surowców. Bezpośrednio po wojnie światowej na rynku marokańskim mocno usadowiły się USA zainteresowane w eksploatacji bogactw mineralnych kraju. Konkurencja towarów amerykańskich zaczęła coraz bardziej zagrażać interesom francuskim. Znany wyrok Trybunału Haskiego wydany w 1952 r. w związku z "dyskryminacją" kupców USA w Marokku przez władze francuskie był rozstrzygnięciem na korzyść "Algeciras Act" i jednocześnie na korzyść USA. Jasnym jest bowiem, iż przy obowiązywaniu zasady równouprawnienia przewagę posiadać będzie zawsze partner ekonomicznie silniejszy, w tym wypadku USA.

Pomimo to obecna sytuacja Francji na rynku marokańskim jest nadal jeszcze bardzo silna; metropolia decyduje w dużej mierze o kierunku handlu zagranicznego Marokka i kontroluje całość życia gospodarczego kraju. Ostatnie zmiany polityczne w Marokku jak złożenie z tronu niepożądane sułtana i mianowanie innego niewątpliwie nie dadzą się schematycznie sprowadzić jedynie do rywalizacji francusko-amerykańskiej. W rzeczywistości splot przyczynowy jest bardzo złożony, w grę wchodzi tu bardzo wiele: ambicje młodej burżuazji marokańskiej, spory religijne, właśnie narodowościowe itp. Rosnące napięcie rewolucyjne młodego proletariatu marokańskiego zaczyna wybijać się w tym kontakcie na plan pierwszy, zwłaszcza w rejonach bardziej uprzemysłowionych. Ale w dzisiejszej sytuacji wszelkie ewolucyjne polityczne nie prowadzące bezpośrednio do zmiany rewolucyjnej panującego ustroju należy traktować jedynie jako próby lepszego zamaskowania przez kolonizatorów francuskich istoty wyzysku kapitalistycznego na tym obszarze świata.

Produkcja
Rolnictwo.

Rolnictwo obok hodowli i rybołówstwa jest podstawową ga-
lęzią gospodarki Marokka, stanowiąc główne źródło utrzymania
wielu /chłopów/ marokańskich. Dostarcza ono również poważnych
towarów eksportowych.

Poniżej podajemy /wg FAO/ dane produkcji rolniczej Maroka

	area uprawy w tys. ha					produkcja w tys. ton				
	1934/38	1950	1951	1952	1953	1934/38	1950	1951	1952	1953
jablona	1283	1259	1325	1429	...	631	755	838	795	950
grusze	1716	1961	1885	2026	...	1148	1071	1617	1220	1464
śliwki	431	522	506	471	...	213	127	215	289	...
czereśnie	130	118	88	...	...	51	21	37		
morele	36	59	55	57	...	30	44	49	61	
cytryny	16	31	30			7	12	13		
inne 1/				28 2/		a/ 29 3/	175	177	184	
ogółem	24	43	49	...	...	78 a/	72 a/	100 a/	...	...
						0,2 a/	0,1 a/	0,1 a/	0,1 a/	...
rodzaje liściaste	19	59	79	65		...	25,0	25,0	...	
rodzaje słodkie						...	30,0	30,0	30,0	
rodzaje gorzkie	...	19	13	...	...	8	16	35	27	
inne				2,5		...	6	7	8 4/	
ogółem cukrowy				4,0					80 4/	
				1,0					40 4/	
	3	3	3						27	
						1	1	1		

W: dane za 1953 r. tymczasowe a/ dane nieurzędowe

1935-39 mandarynki
Coloniaux

195. kvintali

Jak wynika z tabeli, w Marokko uprawia się głównie ze-
paszenie, jęczmień, kukurydzę, owses i sorgo. Poważ-
niejszą rolę zajmuje także uprawa agrumów /cytrusów/ latorośli
oraz daktyli i fig.

Kultura ryżu i bawełny datuje się dopiero od niedawna. Uprawia się od 1952 r., przy czym produkcja ta pokrywa już znaczne zapotrzebowanie, pozwalając nawet na eksport pewnych ilości nadwyżek.

W 1944 r. rozpoczęto również eksperymenty z uprawą ba-
Stosunkowo niedawno zaczęto uprawiać burak cukrowy,
zbiory tegoroczne zawiodły oczekiwania.

Wyniki zbiorów i hodowli w Marokku zależą w dużej mierze od ilości opadów; w ostatnich latach okresy suszy trwały i w znacznym stopniu wpłynęły na pogorszenie się zbiorów i zwiększenia powierzchni upraw pewnych zbóż.

W związku z tym duże znaczenie przywiązuje się do rozbudowania sieci nawadniającej w kraju. W 1952 r. nawodniono 15 tysięcy hektarów urzędowych około 115.000 ha, co stanowi dopiero cząstkę prac jakie na tym odcinku trzeba dokonać.

Innymi poważnymi problemami rolnictwa i hodowli w Maroku są: 1/ zagadnienie konserwacji ziemi /przede wszystkim przesadzenie pasów ochronnych/ i 2/ zapewnienie bazy maszynowej oraz zaopatrzenie w nawozy i selekcyjne ziarno. Park trolejowy rolnictwa marokańskiego jest niewystarczający; w ciągu lat 1948 - 1952 tj. w okresie realizacji czteroletniego "programu" rolniczo-gospodarczego oddano do eksploatacji 5400 traktorów i 800 młockarń cepowych.

Cena nawozów sztucznych jest wygórowana i uniemożliwia wielu fellohom marokańskim ich stosowanie.

Ten splot czynników, abstrahując od zacofanej struktury społecznej rolnictwa marokańskiego, powoduje, iż produkcja zbóż obejmująca 90% areału wszystkich upraw jest bardzo mało wydajna. Przeciętna wydajność z ha wynosi w Maroku zaledwie 5,5 kwintali, a w szeregu rejonach kraju spada znacznie poniżej tego poziomu.

b/ Górnictwo

Poza rolnictwem zasadnicze znaczenie dla ekonomiki państwa ma wydobywanie rud metali i innych minerałów. Maroko obfituje w węgiel, fosfaty, rud żelaza, mangan, bauxyt, miedź, cynę i kobalt. Wydobywanie tych rud na ogół stale wzrasta, jednak momentem hamującym produkcję jest przestarzała często bezwartościowa techniczna kopalnia, trudności terenowe i transportowe. Boom marokański wpłynął na gwałtowny wzrost marokańskiej produkcji górnictwa, jednak już obecnie, w okresie spadku cen daje się zauważyć tendencja do ograniczenia wydobywania.

Wzrost wskaźnika produkcji górnictwa /1948=100/ przebiegał w ostatnich latach następująco:

1938	1948	1949	1950	1951	1952
52	100	110	127	165	170

1 9 5 2 r.

m - c

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
187	184	189	180	156	171	177	164	143	167	157	171

1 9 5 3 r.

I	II	III	IV	V	VI	...	...	...	...	...
171	185	187	173	154	167	...	...	...	...	...

W cyfrach absolutnych produkcja górnictwa Maroka kształtowała się w r.1952 w zakresie ważniejszych minerałów następująco /tony/:

1 9 5 2 r.

fosfaty	3.953.098
mangan	420.000
ołów	115.269
cynk	51.409
kobalt	9.136
beryl	129
miedź	2.950
złoto /kg/	125,9
azbest	576

Według danych miesięcznych czasopisma "Marchés Coloniaux" produkcja rud metali i minerałów przedstawiała się w r.1953 następująco /w tonach/:

1953 r.

<u>czerwiec</u>	<u>sierpień</u>	<u>wrzesień</u>
350.400	330.000	365.000
24.500	15.000	33.000
8.000	8.000	9.000
6.200	6.000	5.700
394	295	340
8	5	6,95
...	350	345
...	40	...
...	170	3

Marokańskie złoża fosfatów zaliczane są do najbogatszych. Marokko dostarcza 1/5 ogólnej produkcji fosfatów w świecie kapitalistycznym, zajmując w rzędzie producentów drugie miejsce, po USA. Wartość tej produkcji wyniosła Marokko w 1950 r. 22 mld fr., w 1951 - 37 mld fr., a w 1952r. 40 mld fr. Złoża fosfatów eksploatowane są w Khouribga, gdzie 40.000 robotników oraz w Louis Gentil /10.000 robotni-

Obecna produkcja fosfatów mogłaby być o wiele wyższa, jednak spadek popytu na ten surowiec wpływa na ograniczenie wydobycia. Zdolność produkcyjna obu wspomnianych kopalni wynosi 100.000 t. rocznie.

Wydobycie manganu w okresie przedwojennej depresji gospodarki było równo się niemal zeru. Jednak już w 1940 r. osiągnęło 100.000 ton. Druga wojna światowa wpłynęła na ponowny spadek wydobycia do 55.000 ton /1946r./. W następnych latach produkcja podniosła się do 234.000 ton w 1949 r. i 420.000 ton w 1950 r. Przetwórstwo manganu poza jednym zakładem w Sidi-Mearouf istnieje.

Najważniejsze złoża manganu znajdują się w Imini /Wysokie Atlas/ i wynoszą prawdopodobnie 6 mln ton. wg zawartości czystego metalu. Ogółem wszystkie złoża manganu w Marokku wynoszą 10 mln ton.

Poważny wzrost wykazywało w ostatnich latach wydobywanie manganu. W 1939 r. wyprodukowano /koncentraty/ 35.000 ton, w 1945r. 100.000 t., w 1948 - 39.000 t., w 1950 - 65.900 t., w 1952r. - 100.000 t.

W roku 1953 daje się jednak zanotować pewien spadek wydobycia wywołany zmniejszeniem się popytu światowego. Złóża rudy ołowianej szacowane są na 1 mln ton według zawartości czystego metalu. Podobnie jak i przy wydobyciu manganu nie istnieje niemal wcale krajowy przemysł hutniczy, przerabiający wydobycie rudy. Marokko ma zaledwie 1 hutę ołowianą w Oued-el-Heimer.

Marokko ma również dość poważne znaczenie jako producent i eksporter cynku.

Znane złóża cynku /wg zawartości czystego metalu/ wynoszą około 600.000 ton. W 1937 r. wydobycie cynku wyniosło 9.000 ton, spadając do 4000 ton w 1948 r. M.inn. w wyniku boomu koreańskiego i ogólnego wzrostu ceny tego metalu produkcja światowo zwiększyła się do 23.000 t. w 1950 r. i 51.400 t. W porównaniu z wydobyciem fosfatów, ołowiu, manganu i cynku produkcja rudy żelaznej, węgla i ropy naftowej jest stosunkowo mniejsza.

Według danych ONZ wydobycie tych trzech ostatnich surowców przedstawiało się następująco /w tys.ton/:

/przeciętne miesięczne/

	<u>węgiel</u>	<u>ropa naftowa</u>	<u>ruda żelazna 50%</u>
1937	8,9	0,21	5,6
1938	11,8	0,27	21,8
1948	24,2	1,08	25,1
1949	28,4	1,46	29,7
1950	30,7	3,28	26,6
1951	31,4	6,27	45,5
1952	38,3	8,42	54,2
1953			
I	47,1	7,60	52,7
II	43,5	7,97	49,2
III	43,7	8,36	48,7
IV	46,7	8,52	47,3
V	46,4	8,71	37,9
VI	45,8	8,72	48,0
VII	...	8,34	...
VIII ^{1/}	47,0	8,60	40,0
IX ^{1/}	47,0	8,70	48,0

1/ wg Marches Coloniaux

Jak wynika z tabeli, wzrost wydobycia jest dość powolny i ma charakter stały. W okresie 1953/54 wydobycie węgla powinno osiągnąć 600.000 t. Jest to jednak nadal ilość niewystarczająca, tak, że Marokko w dalszym ciągu będzie zapewne importować węgiel dla swych potrzeb.

Również produkcja ropy naftowej wynosząca w 1952r. 100.000 ton jest niewystarczająca i pokrywa zaledwie 1/8 zapotrzebowania. Jednakowoż w porównaniu z latami 1937-1948 wydobycie ropy wzrosło stosunkowo znacznie i perspektywy rozwoju tej gałęzi górnictwa są dobre. Złóża ropy znajdują się w dobrych warunkach geologicznych, a koszt wiercenia 1 metra wynosi 11.000 fr. wobec 22.000 fr. w Algierze, 50.000 we Francji i

1.000 w Tunisie. Przemysł rafineryjny niemal nie istnieje poza rafinerią w Petitjean /na płn.od Meknes/.

Bogactwa mineralne Marokka są już oddawna pod kontrolą kapitałów monopolistycznych. Do momentu wtargnięcia USA rynek marokański eksploatacja złóż mineralnych leżała niemal w rękach francuskich spółek finansowych: Banque de Paris et de Pays Bas, Schneider, Maillet Mirabaud etc. W 1928 r. stało pod auspicjami rządu francuskiego towarzystwo Bureau Recherches et de Participations Minieres au Maroc /BRPM/, zajmujące się badaniem złóż i wyposażeniem nowych kopalni. Z chwilą gdy kopalnie stały się gotową do produkcji BRPM sprzedaje je na bazie kredytu długoterminowego rządowi lub towarzystwom państwowym. BRPM posiada poważne udziały w ponad 25 towarzystwach przemysłowych m.inn. w Charbonnages Nord-Africaines, "Société Chevalier des Petroles" etc.etc.

W ciągu wojny światowej pojawił się w poważniejszej mierze kapitał amerykański. Obecnie kapitał ten kontroluje w dużym stopniu wydobycie manganu, kobaltu i innych rud. Wielki koncern Mines de Zellidja opanowany jest np. przez Newmont Corporation. Specyficzną rolę w opanowywaniu francuskich kopalni w Marokko odegrała "pomoc" planu Marshalla, dzięki której USA mogły dysponować dużymi sumami we frankach francuskich, przeznaczonych na specjalnych rachunkach bankowych przez beneficjentów planu. /t.zw. counter - part sums/.

Przemysł przetwórczy

Przemysł przetwórczy Marokka jest jeszcze słabo rozwinięty. Poza kilkoma bardziej rozwiniętymi gałęziami szereg przemysłów dopiero powstaje lub zaczyna produkcję /zwłaszcza w odniesieniu do przetwórstwa rud minerałów i metali/.

Słaby rozwój przemysłu marokańskiego spowodowany był niechętnym ustosunkowaniem się kolonizatorów francuskich do barożnego wszechstronnego rozwoju gospodarki. Prócz tego od czasu konferencji w Algieras w 1906 r. rynek marokański został "umiędkowany" z punktu widzenia całkowitej swobody przywozu i eksportu z zagranicy. Szereg towarów zagranicznych może skutecznie konkuruować z wyrobami krajowymi i hamować rozwój przemysłu rodzimego.

W okresie realizacji t.zw. 4-letniego programu rozwoju gospodarczego 1949-1952 cały szereg gałęzi przemysłu przetwórczego przyczynił jednak poczynić pewne postępy. Złożyło się na to szczególnie m.inn. działanie "boomu koreańskiego" oraz rosnące zamówienia armii USA, budującej swe bazy lotnicze w Marokku.

Produkcja cementu wzrosła z 266.000 t. w 1949 r. do 500.000 t. w 1952 r., pokrywając z górną 50% zapotrzebowania. Produkcja dachówek i cegielni zwiększyła produkcję z 90.000 t. do 150.000 t. pokrywając zapotrzebowanie. Produkcja superfosforu i kwasu siarkowego wyniosła odpowiednio 110.000 t. i 40.000 t. co pozwalało już na wywóz. Nastąpił również poważny wzrost produkcji tkaniny i papieru pakowego, co pozwoliło na zredukowanie importu tych artykułów. Także produkcja zapalek pokrywała już dużej mierze zapotrzebowanie.

Poważne trudności przeżywa natomiast przemysł metalowy, tekstylny i spożywczy, a zwłaszcza konserwowy, który jest obciążony wysokimi kosztami własnymi i stale podcinany obcą konkurencją.

O trudnościach przeżywanych przez przemysł metalowy świadczy niski stan zatrudnienia w tej gałęzi przemysłu. W 1952 r. na ogólną ilość 2430 robotników zatrudnionych w wytwórniach wyrobów metalowych zwolniono 634 t.zn. niemal 1/4.

Przemysł konserw rybnych, odgrywający szczególną rolę w Marokku ze względu na obfite połowy sardynek i tuńczyków znajduje się w zastoju. Składa się na to szereg przyczyn, a zwłaszcza: konkurencja portugalska, wysoki koszt konserwowej blachy i przestarzały sprzęt rybacki. W rezultacie znaczna część produkcji ulega przemianowi na maczkę rybną /w 1952 r. 58.000 ton ryb/. Według informacji: "Marchés Coloniaux" 70% wytwórni konserw rybnych musiało do sierpnia 1953. wstrzymać produkcję, która przestała być opłacalną.

Cechą charakterystyczną dla rozwoju przemysłu przetworczego w Marokko jest fakt, iż b.znaczna część fabryk skupia się w Casablance lub jej okolicach ze względu na niższe koszty transportu do metropolii. Inne rejony kraju mają przemysł rozwinięty bardzo słabo albo wcale. Np. w okresie lat 1949-52 - 70% inwestycji kapitałowych w przemyśle zostało ulokowanych w Casablance; nie trzeba udawać, jak niekorzystne jest takie rozmieszczenie przemysłu dla problemu obniżki kosztów własnych /drogi transport, drogie surowce/ stale hamującego wzrost aktywności przemysłowej. Jednostronne lokowanie kapitałów w pewnym tylko rejonie kraju jest zresztą typowe dla gospodarki kolonialnej, nie dbającej o wszechstronny rozwój przemysłu kraju skolonizowanego.

Handel zagraniczny

Marokko cierpi na chroniczny deficyt wymiany towarowej z zagranicą, a zwłaszcza w handlu z metropolią. Francja, która zbywa na rynku marokańskim szereg swych artykułów, sama z kolei nie nabywa w odpowiedniej wartości produktów marokańskich, wywierając jednocześnie presję na... ich ceny. Ponadto działanie aktu z Algeciras /1906/ ułatwia również ponetracę szeregu innych krajów na rynek Marokka, co jak już wykazaliśmy potęguje trudności w rozwoju przemysłu krajowego.

Cechą charakterystyczną wymiany handlowej Marokka w ostatnich latach /do 1952 włącznie/ był stały wzrost obrotów, zwłaszcza po stronie importu.

W 1952 r. obroty handlu zagranicznego osiągnęły najwyższy dotychczasowy poziom wyrażający się łącznie po stronie importu i eksportu liczbą 276 mld fr.t.jo 10% więcej niż w 1951 r.

W porównaniu z okresem 1949-1951 obroty handlowe w Marokku wzrastały wartościowo o wiele wolniej, a objętościowo nawet spadły /w porównaniu z 1951/. Poniższe zestawienie oparte na danych za 1949-1952 obrazuje ten rozwój następująco:

	1949	1950	1951	1952
wartość obrotów h.z.	100	115	157	174
objętość obrotów h.z.	100	110	129	128

Ponieważ przebieg wahań wskaźnika wartości obrotów przy tej metodzie jest w dużym stopniu zniekształcony, /w wyniku zmian kursowych/ należy przytoczyć poniżej inną tabelę, obrazującą wartość eksportu i importu przy pomocy t.zw. wskaźników obliczonych /1949 = 100/ obliczonych w oparciu o niezmienny poziom cen:

	1949	1950	1951	1952
wartość importu	100	107	131	136
wartość eksportu	100	121	127	130

Jak wynika z tego zestawienia w okresie 1949-1952 eksport wzrósł objętościowo o 30%, a import o 36%.

Z tabeli widać również, iż w 1950 r. zaczyna występować port rozbieżność w ewolucji eksportu i importu. W 1950r. eksport skoczył objętościowo o 21% w porównaniu z 1949 natomiast w 1950-1952r. wzrósł jedynie o 9%. W przeciwieństwie do tego przebiegu objętość importu wzrosła w okresie 1949-50 jedynie o 7%, ale już w okresie 1950-52 wzrost ten wyniósł 29%. W licznach absolutnych rozwój handlu zagranicznego Marokka w okresie 1949-1952 był następujący /w mld franków/:

	1949	1950	1951	1952
import	103,3	115,2	159,7	180,5
eksport	54,5	66,4	88,2	95,1
deficyt	48,4	48,8	71,5	85,4

Pokrycie importu eksportem wyniosło w 1952r. 52,7% wobec 55,2% w 1951 r., 57,6% w 1950, 51,8% w 1949 i 49,7% w 1948. W 1950 r. stopień pokrycia zmniejszył się więc stale.

Deficyt bilansu handlowego ustawicznie wzrastał, podnosząc się z 48,8 mld fr. w 1949 r. do 85,4 mld fr. w 1952r. Wzrost ten wynika z szeregu czynników urzędowych na tak niekorzystny wynik wymiany handlowej złożyło się po stronie importu gwałtowne zwiększenie w 1951 r. zakupu dóbr typu inwestycyjnego, surowców i półfabrykatów przy jednoczesnym wysokim poziomie zakupów towarów konsumpcyjnych. Po stronie eksportu mimo wzrostu wywozu mineralnych i rud nastąpił w latach 1951 i 1952 poważny spadek sprzedaży konserw i pewne zmniejszenie się zbytu produktów rolniczych.

Deficyt bilansu handlowego pokrywany jest w przeważającej części przez dopływ kapitałów francuskich inwestowanych w Marokku.

Strukturę geograficzną handlu zagranicznego Marokka w 1952 r. wg stref walutowych ilustruje następujące zestawienie w mld fr.:/:

strefa walutowa	import	eksport	saldo
strefa francuska	107.057	42.505	- 64.552
strefa walut zagranicznych	8.598	11.207	+ 2.609
strefa franka:	115.655	53.712	- 61.943

strefa walutowa	import	eksport	saldo
USA	15.987	3.811	- 12.176
inne kraje dolarowe	10.230	571	- 9.659
ogółem strefa dolara:	26.217	4.382	- 21.835
Wielka Brytania	4.414	7.809	+ 3.395
inne kraje szterlingowe	2.199	1.881	- 318
ogółem strefa funta:	6.613	9.690	+ 3.077
Inne kraje	32.050	27.334	- 4.716
Ogółem	180.535	95.118	- 85.417

Jak wynika z powyższego zestawienia nadal najpoważniejszą rolę w powstaniu deficytu bilansu handlowego Marokka odgrywa ujemne saldo obrotów ze strefą franku mimo korzystnego kształtowania się wymiany z terytoriami zamorskimi.

W handlu z obszarem dolarowym notuje się pewną poprawę salda związaną z szybszym wzrostem eksportu /od 1949/ niż importu. Jednakże deficyt w wymianie z krajami dolarowymi jest nadal znaczny i stanowi 1/4 ogólnego salda ujemnego handlu zagranicznego Marokka.

Obroty handlowe z krajami szterlingowymi zamknęły się w 1952r. nadwyżką około 3 mld ffr. dla Marokka. Saldo to obniżyło się jednak o 6 mld ffr. w porównaniu z 1951 r. kiedy to Wielka Brytania dokonywała masowych zakupów konserw z serdynek.

W handlu z krajami OEEC /poza W. Brytanią/ saldo obrotów kształtuje się od 1950 r. coraz niekorzystniej. W 1949 r. nadwyżka eksportowa wyniosła dla Marokka 3,5 mln, w 1950 - 9 mld, w 1951 - obroty były niemal zrównoważone a w 1952 r. powstał deficyt z górą 3 mld ffr.

Struktura towarowa importu marokańskiego przedstawiała się w 1952 r. następująco /w mld ffr./

	wartość	% wartości importu
paliwa /węgiel, pochodne ropy naftowej etc/	10,7	- 6%
surowce i półfabrykaty	45,5	- 25%
dobra inwestycyjne	35,5	- 20%
artykuły konsumcyjne	88,8	- 49%

Jak widać z tabeli na import dóbr inwestycyjnych, surowców i półfabrykatów przypada 45% ogólnego przywozu. W okresie realizacji t.zw. "planu" rozwoju gospodarczego w 1949-52 odsetek ten utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie. W 1949 r. procent zakupów dóbr inwestycyjnych, surowców i półfabrykatów wyniósł 46%, w 1950 - 41%, w 1951 - 45%. W ramach tego importu wzrosły najbardziej zakupy cementu, chemikaliów, samochodów ciężarowych, taboru kolejowego. Zmniejszyły się natomiast zakupy obrobionych i maszyn specjalnych dla przemysłu spożywczego.

Dobra konsumpcyjne stanowiły w r.1952 niemal 50% ogólnej wartości importu. W latach 1949-1952 można zanotować przesunięcie się punktu ciężkości z importu towarów konsumpcyjnych nie-trwałych na przywóz dóbr konsumpcyjnych trwałych. Udział tej ostatniej kategorii towarów wzrósł z 10% w 1949 r. do 15% w 1952. Wzrósł import lodówek elektrycznych, aparatów radiowych oraz samochodów osobowych /7115 mln ffr. w 1952 r. wobec 2260 mln w 1949/. Import ten obracany jest na pokrycie potrzeb klasy rządzącej.

W dalszym ciągu poważny udział w ogólnym imporcie przychodzi na tekstylia i artykuły spożywcze, a zwłaszcza herbatę i tytoń. Te dwie ostatnie pozycje stanowiły w 1952r. 12% ogólnej wartości przywozu. Zakupy artykułów bawełnianych wyniosły w r. 1952 9 mld ffr. wobec 6 mld w 1949r.

Głównym dostawcą Marokka w 1952 r. była Francja /59,3% wartości ogólnego przywozu/ następnie USA /8,9%/, Kuba, Niemcy, Włochy, Belgia, Wielka Brytania, Algeria, Holandia i Włochy. Ważne znaczenie Kuby jako importera wiąże się z dużymi zakupami cukru; Marokko zajmuje bowiem pierwsze miejsce w świecie konsumpcji cukru w przeliczeniu na głowę mieszkańca. Dużą rolę odgrywają również zakupy herbaty w Chinach Ludowych /1,925 mln ffr. w 1952 r./. W odniesieniu do importu z Niemiec porównać należy stwierdzić, iż wzrósł on w 1952 r. o 100% w porównaniu z 1951 r. /z 2.727 mln ffr. do 5.509 mln ffr./.

Struktura towarowa eksportu marokańskiego w odniesieniu do najważniejszych pozycji przedstawiała się w 1952 r. w porównaniu z 1951 następująco /w tys.ffr./:

	1952r.	1951r.
Węgry	18.305.269	17.878.354
Węgry	8.918.649	8.699.433
Węgry	6.702.593	7.401.324
Węgry	4.416.622	3.283.174
Węgry	4.224.022	2.803.467
Węgry	3.768.534	1.593.495
Węgry	2.985.682	2.939.077
Węgry	1.818.460	717.855
Węgry	1.738.284	1.531.023
Węgry	1.737.554	1.366.956
Węgry	1.326.105	1.101.288
Węgry	1.301.386	401.034
Węgry	1.244.190	1.031.960
Węgry	1.187.795	1.840.097
Węgry	1.058.548	680.435
Węgry	1.044.702	631.588
Węgry	187.139	231.396

dla celów przemysłowych.

W eksporcie marokańskim w 1952 r. na uwagę zasługuje wzrost wywozu minerałów oraz mniej regularny /gdyż uzależniony od zmian atmosferycznych/ rozwój wywozu zbóż.

Eksport minerałów stanowił w 1952 r. z górą 35% wartości ogólnego wywozu wobec 30% w 1949 r. W grupie tej najpoważniej-

sze miejsce zajmują fosfaty, których eksport wyniósł w 1952 r. 17,7 mlrd /wg Marches Coloniaux/, a ilościowo - 3,9 mln ton. Głównymi nabywcami fosfatów były: Wielka Brytania, Włochy, Hiszpania i Francja.

Z 370.000 ton manganu 225.000 t. wywieziono do Metropoli, resztę do zagranicy właściwej z czego 63.000 ton do USA.

Eksport ołowiu wyniósł w 1952 r. 72.500 t., a cynku - 50.000 ton. W porównaniu z 1949 r. /9.400 ton/ eksport cynku wzrósł bardzo gwałtownie. Zakupów tych metali dokonały po polowie Francja i Belgia. W omawianym okresie sprawozdawczym wywieziono 622.000 ton rudy żelaznej, głównie do Wielkiej Brytanii i Holandii. Dostawy kobaltu wyniosły 75.000 ton, a antrecytu - 200.000 ton.

Produkty rolnicze wykazały w r.1952 spadek udziału w ogólnej wartości eksportu marokańskiego z 40% w latach poprzednich do 35%. Szczególnie spadły dostawy pomidorów, kukurydzy i konserw; wzrósł natomiast eksport cytrusów, jarzyn suszonych i trawy morskiej.

Wywóz konserw stanowiący 16% ogólnego eksportu w 1949 r. i 1950 r. spadł do 8,4% w 1952 r. Spadek ten dotknął zwłaszcza konserwy sardynek, których wyeksportowano np. do Wielkiej Brytanii jedynie 2.100 ton wobec 20.000 ton w 1950 r. Wzrósł natomiast nieco eksport owoców konserwowych oraz konfitur /z 2.250 t. w 1949 r. do 4.500 t. w 1952 r./.

Wspomnieć należy również o wysyłkach korka surowego w ilości 23.600 ton /wobec 11.400 w 1949 r./ oraz korka przetworzonego /4.600 ton wobec 1.300 t./.

Głównym odbiorcą Marokka była Francja importując 1.410 tys. ton za 42 mlrd ffr. Jednakże udział Francji w ogólnym eksporcie ulegał dość silnym wahaniom. Wyniósł on w 1952 r. 44% wobec 65% w 1948 r., 36,6% w 1950 r. i 40% w 1951 r. Przeszło 40% eksportowanych artykułów spożywczych skierowuje się z Marokka do metropolii. Francja zakupiła również w 1952 r. fosfaty za 1,8 mlrd ffr. oraz inne minerały za 10,6 mlrd ffr. Zwiększył się nieco udział eksportu marokańskiego do francuskich terytoriów zamorskich. Eksport ten stanowił w 1952 r. 12% wartości ogólnego wywozu wobec 9,7% w 1949 r. Z sumy 11,2 mlrd ffr. wartości kaniej z tego eksportu 70% przypada na produkty spożywcze.

Na drugim miejscu wśród odbiorców Marokka znalazły się Niemcy zachodnie, wypierając tym samym Wielką Brytanię, która tradycyjnie znajdowała się dotychczas na tej pozycji. Zakupy zachodnio-niemieckie wyniosły w 1952 r. 8.258 mln ffr. /wobec 5,8 mlrd w 1951 r./ i obejmowały jęczmień, fosfaty i trawę morską. Wielka Brytania importowała za 7.902 mln ffr. /wobec 12.334 mln ffr. w 1951 r./ głównie fosfaty, jęczmień i alfę prętową. Na czwartym miejscu wśród odbiorców Marokka znalazła się Francuska Afryka zachodnia, na piątym uplasowały się Włochy /4.045 mln ffr. wobec 3.699 mln ffr./, które kupowały głównie fosfaty i owoce. Ekspert marokański do USA, szóstego z rzędu największego klienta Marokka, wyniósł 3.811 mln ffr. wobec 2.198 mln w 1951 r. Przypisać należy większym dostawom surowców strategicznych /oków i mangan/ oraz korka. Innymi ważnymi odbiorcami towarów

marokańskich były: Holandia, Belgia, Szwajcaria, Dania i Hiszpania.

W 1953 r. handel zagraniczny Marokka wykazał poważne zmniejszenie się obrotów zarówno po stronie eksportu jak i importu. W ciągu okresu styczeń - wrzesień 1953 r. wartość eksportu wyniosła 67,5 mld ffr. wobec 73,0 mld ffr. w analogicznym okresie 1952 r. Wartość importu w omawianym okresie sprawozdawczym wyniosła /w mld ffr./ 126 wobec 142 w analogicznym okresie 1952 r. Deficyt bilansu handlowego wyniósł w okresie styczeń - wrzesień 1953 r. 58,5 wobec 69 w okresie styczeń - wrzesień 1952 r. Pokrycie importu eksportem wyniosło 53,6% wobec 51,4%. Zjawisko pewnego polepszenia się stosunku eksportu do importu towarzyszy, jak widać, silne kurczenie się obrotów. Udział Francji w handlu zagranicznym Marokka wyniósł 60% z obu strony /dane za 8 miesięcy 1953 r./, a stopień pokrycia importu eksportem do Francji wynosi dla Marokka zaledwie 45% /dane za 9 miesięcy 1953/. W handlu z USA pokrycie wynosi 32% czyli nieco więcej niż w 1952 r. Najpomyślniej kształtuje się handel z Hiszpanią, z którą pokrycie to wynosi 257%, z Francuską Afryką zachodnią /237%/ a następnie z Wielką Brytanią /176%/ i z Włochami /127%/.

W handlu z Niemcami zachodnimi sytuacja zmieniła się zupełnie na niekorzyść Marokka. Podczas, gdy w 1952 r. Marokko wykazywało saldo dodatnie 2.776 mln ffr. w handlu z tym krajem to w 1953 r. /dane za 9 miesięcy/ eksport marokański pokrywał jedynie 85% wartości importu z Niemiec zachodnich.

W ciągu 9 miesięcy 1953 r. nastąpił po stronie importu spadek zakupów materiałów budowlanych, surowców i maszyn. Po stronie eksportu spadek wpływów spowodowany został głównie obniżką ceny na rudy metali i minerały.

/a/

M E K S Y K

Sytuacja gospodarcza

Handel zagraniczny

Według danych "BIKI", ogólne obroty handlowe Meksyku w I półroczu 1953 r. zmniejszyły się o 10,2% w porównaniu z analogicznym okresem 1952 r.

Eksport w pierwszej połowie b.r. obniżył się do 2.319,4 mln peso w porównaniu z 2.463,0 mln peso w odpowiednim okresie 1952 r. t.j. o 5,9%, a import spadł do 2.903,1 mln peso wobec 3.352,0 mln peso - czyli o 13,4%.

Jak informuje "Financial Times", obroty w ciągu pierwszych 7 miesięcy 1953 r. zamknęły się deficytem w wysokości 856,9 mln peso w porównaniu z deficytem 1.268,4 mln peso za cały 1952 rok. W lipcu import wzrósł o około 10% w porównaniu z analogicznym miesiącem 1952 r. podczas, gdy eksport spadł o około 20%. Główną przyczyną niepomyślnego kształtowania się obrotów i wzrostu deficytu handlowego był - zdaniem cytowanego źródła brytyjskiego - spadek eksportu najważniejszego artykułu eksportu - o około 50%, spowodowany mniejszą produkcją co wywołało niepomyślnymi warunkami atmosferycznymi. Tegorocz-

-78-

ne zbiory bawełny wyniosły bowiem tylko 1 mln bel wobec przewidy-
wanych 1,27 mln bel.

Jednocześnie mimo mniejszego przywozu pszenicy, wynikają-
cego z pomyślniejszych zbiorów tegorocznych, nastąpiła ko-
nieczność znacznego zwiększenia importu innych zbóż, co wpłynę-
ło na ogólny wzrost importu artykułów spożywczych. Celem prze-
ciwdziałania niepomyślnemu kształtowaniu się obrotów handlowych,
rząd meksykański, nie przewidując na razie nowych ograniczeń
importowych, zdążył dokonać to drogą rewizji podatków i cel,
co miałooby pobudzić eksport i wprowadzić zmiany w strukturze
towarowej importu, na rzecz faworyzowania przywozu dóbr typu
inwestycyjnego i podstawowych artykułów konsumcyjnych, kosztem
towarów luksusowych. Dotychczas znaczna część dochodów rządow-
ych pochodziła z podatków od eksportu, które obecnie są stop-
niowo znoszone lub ograniczane, przyczym zgodnie z opinią kół
oficjalnych Meksyku, polityka ta ma być utrzymana nadal. Nowy
program podatkowy ma również na celu zachęcenie kapitałów kra-
jowych do inwestowania zysków w Meksyku zamiast eksportowania
ich lub kupowania zagranicą towarów luksusowych.

Omawiając kształtowanie się obrotów handlowych Meksyku
w latach po zakończeniu drugiej wojny światowej pismo "El Naciona-
l" wskazuje na fakt, że w okresie tym zaledwie 5% eksportu meksy-
kańskiego kieruje się do Europy, jednocześnie przywóz z tego
obszaru geograficznego stanowi tylko 11% ogólnego importu.
W tej sytuacji obroty handlowe z krajami europejskimi zamykają
się dla Meksyku saldem ujemnym w wysokości około 220 mln peso
rocznie.

Według informacji pisma "Handelsblatt", udział Europy
w ogólnym eksporcie Meksyku wyniósł w I połowie 1953 r. zaled-
wie 6%, podczas, gdy udział Stanów Zjednoczonych wzrósł o 8%
do 85%. Dążąc do osłabienia niezdrowego stanu wyłącznego nie-
mał związania obrotów handlowych z jednym tylko partnerem -
Stanami Zjednoczonymi - Meksyk podejmuje kroki w kierunku zarów-
no rozszerzenia rynków zbytu w Europie jak i znalezienia nowych
rynków na innych obszarach geograficznych. Jest to tym bardziej
konieczne na wypadek ograniczenia zakupów przez USA, co przewi-
dują niektórzy obserwatorzy.

W związku z tym, jak informuje "BIKI", rząd meksykański
zamierza zaoferować krajom Europy i Dalekiego Wschodu znaczne
ilości takich towarów, jak kawa, ananasy, w konserwach, mięso
mrożone i konserwowe, bawełna, siemię i olej lniany, ołów, miedź,
cynk i włókna roślinne.

Wyrazem nowej polityki, zmierzającej do przestawienia
struktury geograficznej eksportu meksykańskiego, jest - jak
podkreśla "Handelsblatt" - mianowanie dotychczasowego podsekre-
tarza stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Meksyku, Alfon-
so Guerra, posłem w Bonn, którego obarczono specjalną misją
rozszerzenia stosunków handlowych ze wszystkimi krajami europej-
skimi. Ponadto miałyby być wysłane niebawem misje gospodarcze
do krajów azjatyckich, jak Chiny Ludowe i Japonia oraz do Związ-
ku Radzieckiego i krajów demokracji ludowej.

Głównym dostawcą towarów do Meksyku w I połowie 1953 r.
były nadal Stany Zjednoczone, jednakże udział ich w ogólnym
imporcie meksykańskim spadł z dotychczasowych 86% do 81%.

Drugim miejscu uplasowały się Niemcy zachodnie, których udział wzrósł o 12% w porównaniu z II półroczem 1952 r., wyprzedzając tym samym Wielką Brytanię, Francję, Belgię, Szwecję itd. Udział Niemcy w ogólnym imporcie Meksyku wyniósł w pierwszych miesiącach 1953 roku 15% /wobec 12% w 1952r./ przy czym czwarte miejsce z tego przypadła na same Niemcy zachodnie.

Według informacji "Handelsblatt" do towarów, które znajdują się stosunkowo łatwo zbyt na rynku Meksyku należą: rury stalowe, żelazne, silniki, pompy, dźwigi, maszyny dla przemysłu chemicznego, skórzanego, papierniczego, spożywczego i cukrowniczego, maszyny drukarskie i biurowe, sprzęt i maszyny rolnicze, maszynki, maszyny i sprzęt elektrotechniczny, artykuły gospodarstwa domowego, wyroby precyzyjne i optyczne, wyroby ceramiczne i szklane, chemikalia, barwniki, nawozy sztuczne, motocykle i rowery, maszyny do szycia dla celów przemysłowych, instrumenty budowy dróg, tkaniny, odzież gotowa, obuwie, wyroby półprzemysłowe /z wyjątkiem perlonowych/, krawaty i niektóre inne artykuły konsumpcyjne, produkowane w kraju.

Zgodnie z danymi "International Financial Statistics" w 1952 r. w porównaniu z dwoma poprzednimi latami przedstawia się następująco /w mln dol. USA/:

	<u>1950r.</u>	<u>1951r.</u>	<u>1952r.</u>
usługi	531,5	620,6	662,2
port f.o.b.	- 597,4	- 888,7	- 833,9
port c.i.f.			
bilansu handlowego	- 65,9	- 268,1	- 171,7
dochody z inwestycji	- 65,9	- 38,5	- 42,0
usługi	171,9	203,6	203,4
kapitałów prywatnych	40,1	- 103,0	- 10,3
inwestycje bezpośrednie	45,5	9,9	57,5
kapitały prywatne	24,4	46,2	19,2
banków handl./netto/	31,6	...	8,1
opuszczenia	101,5	56,1	30,2
kumulatywne	50,2	76,0	57,0
Jak	191,8	29,1	37,9

191,8 29,1 - 37,9

Jak widać z powyższego zestawienia, saldo pozycji bie-
bilansu płatniczego Meksyku wykazało w roku 1952 defi-
cyt wysokości \$ 37,9 mln w porównaniu z nadwyżką \$ 29,1 mln
w roku 1950 r. Wprowadzie deficyt pozycji
"towary i usługi" obniżył się w roku ubiegłym
o 191,8 mln w 1951 r. jednakże bardziej kształtowanie się sald innych pozycji wpłynęło na
ujemny rezultat rozrachunków płatniczych. I tak ruch
prywatnych wykazał w 1952 r. spadek salda dodatniego

do \$ 30,2 mln w porównaniu z \$ 56,1 mln w 1951 r. i \$ 101,5 mln w 1950 r.

Rezerwy złota Banku Meksyku spadły przy końcu kwietnia 1953 r. do \$ 179 mln w porównaniu z \$ 272 mln przy końcu 1952 r. a zapasy walut zagranicznych obniżyły się do \$ 100 mln w porównaniu z \$ 144 mln. Ilość pieniędzy w obiegu wyniosła w maju 1953 r. 3.447 mln peso wobec 3.649 mln peso przy końcu 1952 r.

Z dniem 1 lipca 1953 r. wszedł w życie zawarty między USA a Meksykiem nowy układ w sprawie stabilizacji waluty meksykańskiej, ustalający parytet 8,65 peso za 1 dol. USA. Na podstawie powyższego układu skarb amerykański zobowiązuje się do bycia walutą meksykańską po nowym kursie do wysokości \$ 75 mln. Układ ważny jest na przeciąg dwóch i pół lat. Zn. do 31 grudnia 1955 r. i jest kontynuacją poprzednich układów zawartych między obu krajami począwszy od 1941 r. W poprzednich latach górne limity zakupów peso przez USA wahały się od \$ 40 mln do \$ 50 mln.

Produkcja

Notowane w ciągu 1952 roku pewne ożywienie gospodarcze Meksyku doznało zahamowania w pierwszej połowie bieżącego roku. Niepewne perspektywy co do utrzymania dotychczasowego poziomu eksportu surowców przemysłu górniczego do Stanów Zjednoczonych, przy jednoczesnej spadkowej tendencji cen na rynku światowym wpłynęły ujemnie na rozwój sytuacji na rynku krajowym.

Oznaki spadającej aktywności zaznaczyły się w większej części gałęzi produkcji przemysłowej. Według danych pisma "Foreign Commerce Weekly", ogólny wskaźnik produkcji przemysłowej spadł w pierwszym kwartale 1953 r. do 209,26 w porównaniu z 219,56 w analogicznym okresie 1952 r. /1929 r. = 100/.

Jednocześnie obniżyło się zatrudnienie w licznych gałęziach przemysłu, najpoważniej w przemyśle tekstylnym, skórzanym i materiałów budowlanych, w mniejszym zaś stopniu w przemyśle elektrotechnicznym, produkcji nawozów sztucznych, maszynowym i bawełnianym. Wprawdzie w przemyśle górniczym nastąpił w I kwartale br. w porównaniu z analogicznym okresem 1952 r. nieznaczny wzrost produkcji trzech głównych metali: ołowiu, cynku i miedzi to jednakże wolumen ich wywozu obniżył się.

Ponieważ istnieje dla Meksyku niebezpieczeństwo ze strony Stanów Zjednoczonych, główny odbiorca surowców meksykańskich, zaostrzą ograniczenia importowe, rząd meksykański stara się znaleźć rynki zbytu w Europie dla wielu metali, miedzi, antymonu, wismutu, tlenu, arsenu, wzmianka o dostawach tego typu inwestycyjnego. Ruda manganu, której produkcja wynosiła 36.000 t. rocznie, będzie nadal wywożona do USA. Produkcja ropy naftowej wykazuje nadal tendencję wzrostu, przyczym w 1952 r. porównaniu z 1951 r. Jeśli chodzi o przemysł naftowy to wszelkie usiłowania co do poważniejszego zwiększenia produkcji ropy naftowej nie są dotychczas na przeszkodę, w wyniku braku środków finansowych. Jak informuje "Financial Times" wydobycie ropy naftowej, które w 1952 r. osiągnęło 77 mln baryłek wykazuje w ciągu bieżącego roku

szczy o około 8%. Obecnie nowe wiercenia koncentrują się na
kierze Ezequiel Ordonez koło Tenixtepec /w pobliżu Zetoki
meksykańskiej/.

Poniżej podajemy ze "Monthly Bulletin of Statistics"
Organizacji Narodów Zjednoczonych kształtowanie się produkcji
surowców przemysłowych Meksyku w ciągu pierwszych kil-
miesięcy 1953 r. w porównaniu z analogicznym okresem 1952r.
tysiącach ton metrycznych/:

owio	rok	styczeń	luty	marzec	kwiecień	maj
iel	1952	118,8	108,1	111,1	...	...
naftowa	1953	121,6	121,6	123,7	...	...
zeleza	1952	915,0	918,0	953,0	937,0	971,0
	1953	926,0	848,0	935,0	863,0	765,0
ment	1952	30,5	31,2	30,1	27,0	...
	1953	30,7	29,9	33,8	26,8	...
prówka	1952	137,6	133,2	144,2	...	...
stali	1953	134,4	128,8	149,8	...	...
edż	1952	64,2	51,6	48,4	...	...
	1953	32,7	42,2	28,8	...	...
ak	1952	4,88	2,40	2,45	5,22	5,85
ak	1953	4,99	4,79	5,58	2,09	4,94
ak	1952	12,3	16,8	18,9	15,5	24,5
	1953	17,2	10,8	15,8	12,5	19,0
energia elek-	1952	23,3	14,3	18,0	27,8	12,4
trazna w mln	1953	19,3	18,6	22,9	14,0	25,4
kWh	1952	445,0	431,0	451,0	422,0	452,0
	1953	472,0	467,0	499,0	466,0	475,0

Mimo postawionego przez rząd meksykański programu zwięks-
produkcji żywności przewiduje się, że skutkiem panującej
tegoroczne zbiory kukurydzy - głównego artykułu spożywcze-
wyniosą 3,2 mln ton metrycznych, czyli będą niższe niż w
ubiegłym, co pociągnie ze sobą konieczność zwiększenia przy-

Produkcja bawełny, jak już wyżej wspomnieliśmy jest niższa
w roku ubiegłym i wynosi około 1 mln bel. Już rok ubiegły
znacznym deficyt produkcji rolniczej i np. niedobór ku-
wyniósł 1 mln ton, pszenicy - 280.000 t., fasoli -
0.000. Zaspokojenie zaś potrzeb krajowych wymaga osiągnięcia
kukurydzy w wysokości 4,5 mln t., pszenicy - 1,2 mln
fasoli - 500.000 t.

Jak informuje "Financial Times" rząd meksykański opraco-
program rozwoju przemysłu w ciągu najbliższych sześciu lat.
program miałyby w pierwszym rządzie uzdrowić sytuację na
przemysłu górniczego, którego aktywność od dawna już wy-
tendencję spadkową. Przyczynia się do tego w ogromnej
system podatkowy spadający ciężkim brzemieniem na tę ga-
przemysłu; przemysł górniczy bowiem jest od lat głównym
dochodów budżetowych państwa. Ponadto nowy program prze-
zwiększenie produkcji energii elektrycznej, rozwój pro-
żelaza i stali oraz stworzenie przemysłu chemicznego

pracującego na ropie naftowej. Dla pobudzenia aktywności przemysłu górniczego rząd zapowiedział program subsydiowania w formie ulg podatkowych dla kapitalistycznych spółek przemysłowych. Jednocześnie rząd będzie starał się uzyskać środki na finansowanie zamierzonego programu w formie dalszego zaciągania pożyczek z zagranicznych banków prywatnych lub z takich instytucji jak Bank Światowy, US. Eksport-Import Bank, oraz droga zachęcania kapitałów zagranicznych do lokowania inwestycji na terenie Meksyku, co spowoduje w konsekwencji dalsze uzależnienie gospodarki Meksyku od monopolii zagranicznych.

Dotychczas kapitały zagraniczne, przede wszystkim USA, przeniknęły głęboko w gospodarkę Meksyku kontrolując główne gałęzie produkcji przemysłowej, zwłaszcza przemysł górniczy. Według danych "Neue Zürcher Zeitung" bezpośrednie inwestycje kapitałowe USA w Meksyku osiągnęły w 1950 r. \$ 415 mln.

Stopa życiowa

Według danych pisma "Foreign Commerce Weekly" wskaźnik kosztów utrzymania w Meksyku spadł przy końcu czerwca 1953 r. do 449,4 w porównaniu z 462,4 w styczniu /1939 r. = 100%. Najważniejszy spadek cen wykazywały artykuły spożywcze i odzież przy jednoczesnym nieznacznym wzroście cen artykułów gospodarstwa domowego. Jednakże wskaźnik cen hurtowych, obejmujący 210 pozycji wzrastał nadal i przy końcu maja br. osiągnął nowy rekordowy poziom 392,9 /1939 r. = 100%. Rozbieżność między kształtowaniem się poziomu wskaźnika kosztów utrzymania a cen hurtowych tłumaczy cytowane wyżej pismo amerykańskie faktem, iż rząd meksykański subsydiuje wiele podstawowych artykułów spożywczych, celem obniżenia cen płaconych przez konsumenta.

/o/

P E R U

Sytuacja gospodarcza

Handel zagraniczny

Gospodarka Peru zależy głównie od eksportu surowców pochodzenia rolniczego i górniczego. W tej sytuacji, spadek cen na rynku światowym na bawełnę, cukier i wełnę t.j. towary stanowiące prawie 50% wartości eksportu peruwiańskiego odbija się w sposób poważny na ekonomice tego kraju. W roku 1952 mimo, że eksport wzrósł w porównaniu z 1951 rokiem pod względem wolumenu, to jednak obniżył się wartościowo w wyniku spadku cen eksportowych.

Według danych pisma "Sielskoje Choźajstwo", ceny peruwiańskiej bawełny na rynku Stanów Zjednoczonych spadły w 1952r. w porównaniu z 1951 r. o 28%, cukru - o 15%, wełny - o około 39%, ropy naftowej - o 10%. Spadły również ceny szeregu innych towarów wywożonych z Peru.

Zgodnie z danymi pisma "Wirtschaftliche Mitteilungen" obroty handlowe Peru w 1952 r. w porównaniu z 1951 r. przedstawiły się następująco:

	eksport		import	
	ton	w mln \$ USA	ton	w mln \$ USA
1952	1.933.614	238,7	238.023	287,5
1951	1.846.752	252,5	777.276	261,4

Jak widać z powyższego zestawienia, jakkolwiek eksport wartościowo wzrósł w 1952 r. o 86.862 ton w porównaniu z 1951 r. wartościowo obniżył się on o \$ 13,8 mln. Jednocześnie import wzgledem tonażu /o 60.747 t./ jak i wartościowo 26,1 mln/. W wyniku powyższego kształtowanie się obrotów w handlu zagranicznym Peru wzrósł w 1952 r. do \$ 48,8 w porównaniu z \$ 8,9 mln w 1951 r. czyli o \$ 39,9 mln. powyższe stanowią dobitną ilustrację sytuacji gospodarki kraju: z jednej strony wskazują bowiem na wzrost wolumenu eksportowych, któremu towarzyszy jednak spadek cen, z drugiej strony ujawniają wzrost importu wywołany potrzebą rynku krajowego.

Import Peru wzrasta nieprzerwanie od 1948 r. i to zarówno wzgledem tonażu jak i wartości co ilustrują poniższe dane:

<u>ton</u>	<u>w mln \$ USA</u>
507.847	167,8
611.759	167,0
641.537	186,2
777.276	261,5
838.023	287,5

Struktura towarowa importu peruwiańskiego w 1952r. przedstawia się następująco:

maszyny, napoje i tytoń	15,70 %
roślinne i zwierzęce	2,30 %
chemikalia	7,93 %
szuk	0,89 %
owo i korek	1,54 %
futra i wyroby z nich	2,62 %
tekstylne	0,25 %
konfekcje	6,79 %
smary itd.	3,71 %
niemetaliczne i wyroby z nich	1,94 %
metale, kamienie, perły	2,51 %
wyroby z nich	0,08 %
żelazne i wyroby z nich	12,40 %
aparaty i pojazdy mechaniczne	35,73 %
inne towary	5,61 %
ogółem	100,00 %

Najważniejszą pozycję w imporcie zajmuje grupa towarów maszyn, aparaty i pojazdy mechaniczne /35,73%/. W tym pominię się samochody /z uwzględnieniem jednak ciężarów/. to pozycja ta obejmuje wyłącznie dobra służące do produkcji. Biorąc pod uwagę, że inne pozycje importu zawierają towary o charakterze inwestycyjnym i surowce niezbędne dla przemysłów przetwórczych, wówczas okaże się, że

procentowy udział dóbr typu inwestycyjnego jest daleko wyższy. Zapotrzebowanie na dobra inwestycyjne spowodowane zostało w pierwszym rządzie usiłowaniami podejmowanymi w kierunku rozwoju produkcji górniczej, głównie wydobycia żelaza, miedzi i ropy naftowej.

Procentowy udział głównych towarów eksportowych w ogólnym eksporcie Peru w 1952 r. przedstawia się następująco:

	1950r.	1951r.	1952r.
ropa naftowa i produkty uboczne	13	8	7
bawełna	36	34	34
cukier	16	14	14
wełna	4	6	3

Głównymi odbiorcami towarów peruwiańskich w 1952r. były następujące kraje /procentowy udział w ogólnym eksporcie Peru/:

	1950r.	1951r.	1952r.
Stany Zjednoczone	26	23	28
Chile	15	8	18
Francja	1	3	9
Wielka Brytania	17	24	8
Belgia Luksemburg	8	9	6
Argentyna	5	6	5
Niemcy zachodnie	2	3	2
Kanada	2	1	2

Najważniejszym odbiorcą towarów peruwiańskich w roku 1952 były nadal Stany Zjednoczone, których udział w ogólnym eksporcie Peru wzrósł w porównaniu z 1951 r. o 5% do wysokości 28%. Na drugim miejscu uplasowało się Chile, przy czym udział tego państwa w ogólnym eksporcie Peru wzrósł znacznie bo o 10%. W bardzo poważnym natomiast stopniu spadł udział Wielkiej Brytanii, bo z 24% w 1951 r. do zaledwie 8% w 1952r.

Głównymi dostawcami towarów do Peru w 1952 r. były następujące państwa /procentowy udział w ogólnym imporcie Peru/:

	1950r.	1951r.	1952r.
Stany Zjednoczone	53	56	56
Wielka Brytania	17	11	9
Niemcy zachodnie	3	5	6
Argentyna	4	4	3

Podobnie jak w eksporcie, również w imporcie Peru Stany Zjednoczone zajmowały pierwsze miejsce, przyczym udział ich pozostał bez zmian w porównaniu z 1951 r. wynosząc nadal 56%. Udział Wielkiej Brytanii spadł z 11% w 1951 r. do 9% w roku ubiegłym. Eksport zaś Niemiec zachodnich do Peru wykazuje w latach od 1950 do 1952 stały wzrost.

Dostępne dotychczas dane o obrotach handlowych Peru w ciągu pierwszych 4 miesięcy 1953 r. przedstawiają się następująco:

	eksport		import	
	ton	w mln \$ USA	ton	w mln \$ USA
styczeń-kwiecień 1952r.	575.950	68,185	275.851	92,057
styczeń-kwiecień 1953r.	545.006	58,914	286.966	100,901
różnica	- 30.944	- 9,271	+ 11.115	+ 8,844
procentowo	- 5,37%	- 13%	+ 4,03%	+ 9,6%

Eksport w ciągu pierwszych 4 miesięcy br. spadł znacznie w porównaniu z analogicznym okresem 1952r. zarówno ilościowo jak i wartościowo, przyczym spadek wartościowy był procentowo większy od ilościowego, co tłumaczyć należy utrzymującą się na rynku światowym niżką cen.

Import natomiast wzrósł zarówno pod względem tonażu jak i wartości, przyczym wzrost wartościowy był procentowo większy od ilościowego. Biorąc pod uwagę spadek cen na rynku światowym, zjawisko to można tłumaczyć tylko faktem, że importowane przez Peru towary były droższe, gdyż zawierały większy procent towarów luksusowych i używek. W wyniku powyższego kształtowania się deficytu handlowy w ciągu pierwszych 4 miesięcy 1953r. osiągnął prawie \$ 42 mln wobec ca \$ 24 mln w analogicznym okresie 1952 r. i ca \$ 49 mln za cały 1952 rok.

Niepomyślne kształtowanie się bilansu handlowego, zagrożące w konsekwencji stabilności waluty peruwiańskiej zmusiło rząd Peru do podjęcia pewnych kroków, mających na celu ograniczenie importu artykułów luksusowych.

Według danych pisma "Wirtschaftliche Mitteilungen" wpływów dewizowe Peru w 1952 r. w porównaniu z dwoma poprzednimi latami przedstawiały się następująco /w mln \$ USA/:

	z eksportu	z importu kapitałów i innych źródeł	ogółem
1950	194	61	255
1951	254	80	334
1952	240	100	340

Jak wynika z powyższego zestawienia deficyt handlowy w 1952 r. i 1951 r. /w 1950r. obroty zamknęły się saldem dodat-
nym w wysokości \$ 7 mln/ mógł być pokryty ze znaczną nadwyżką
przywami dewizowymi, pochodzącymi niemal całkowicie z importu
kapitałów; wpływy z turystyki, nawigacji, ubezpieczeń i innych
działalności" obrotów przynoszą gospodarce Peru tylko nie-
znaczne ilości dewiz. Dzięki importowi kapitałów, który w ciągu
powyższych lat osiągnął \$ 241 mln Peru mogło sprostać
zobowiązaniom płatniczym wobec zagranicy, wynikającym
zwiększenia importu, usług, oraz obsługi długów jak również
zapewnić stabilność kursu waluty krajowej - sola - w stosunku
do dolara USA.

Jednakże ekonomiści powatpiewiają, czy napływ dewiz w for-
mę inwestycji kapitałów zagranicznych wykaże w ciągu 1953r. zada-
jący poziom.

Problem ten staje się tym bardziej niepokojący dla Peru, jeśli weźmie się pod uwagę omówioną wyżej tendencję spadkową wartości eksportu przy jednoczesnym znacznym wzroście importu.

Pogłębiający się deficyt bilansu handlowego przy jednoczesnym wzroście obiegu pieniędzy /według danych "International Financial Statistics" ilość pieniędzy w obiegu wzrosła z 1.216 mln solów przy końcu 1952r. do 1.387 mln solów przy końcu lipca 1953r./ spowodował spadek kursu sola w stosunku do dolara USA. Jak doniosła "Neue Zürcher Zeitung" z trzeciej dekady października br., kurs waluty peruwiańskiej, który utrzymywał się do niedawna na poziomie 15,50 do 15,80 solów za 1 dolara USA spadł ostatnio do 17,95 solów za 1 dol. USA.

W związku z tym rząd Peru zapowiedział podjęcie kroków mających na celu uzyskanie stabilizacji kursu waluty krajowej. Do środków tych należy przede wszystkim ograniczenie importu towarów luksusowych i zmniejszenie wydatków państwowych na roboty publiczne. Import towarów luksusowych nie jest wprawdzie zakazany formalnie, jednakże ulega on ograniczeniu w sposób pośredni, gdyż rząd zakazał bankom finansować przywóz tego rodzaju towarów. Jednocześnie rząd zalecił bankom zredukowanie kredytów na finansowanie niektórych robót. Ograniczeniu ulegną wydatki na inwestycje publiczne, między innymi na finansowanie budowy dróg.

Produkcja

Główną gałęzią gospodarki narodowej Peru jest rolnictwo, przyczym wywóz bawełny, cukru i wełny stanowi jak już wyżej wspomniano około 50% ogólnej wartości eksportu tego kraju. W roku bieżącym, jak donosi pismo "Handelsblatt", gospodarka rolna Peru, mimo sprzyjających warunków atmosferycznych, doznała poważnych strat skutkiem panującej zarazy i szkodników. Przewiduje się w związku z tym, że zbiory bawełny, która stanowi jedną trzecią wartości eksportu, nie przekroczą poziomu z ubiegłego roku, mimo zwiększonego areału uprawy. Drugi z rzędu pod względem ważności produkt gospodarki rolnej - cukier - znajduje się pod presją spadku cen na rynku światowym. Producenti cukru utrzymują się jeszcze dzięki temu, że odcinek tej produkcji jest stosunkowo najlepiej wyposażony i zorganizowany.

Jednocześnie panująca na rynku światowym tendencja spadkowa cen wpływa hamująco na rozwój przemysłu górniczego. Przewiduje się, że produkcja górnicza spadnie w roku bieżącym poniżej poziomu z 1952 r. Należy pamiętać, że surowce mineralne stanowią prawie drugą połowę ogólnej wartości eksportu Peru. Górnictwo peruwiańskie dotknięte jest przede wszystkim spadkiem cen ołowiu i cynku, które to metale łącznie z miedzią obejmują około połowy produkcji tej gałęzi przemysłu. Przeważająca część produkcji cynku wywożona jest zagranicę w postaci koncentratów, gdyż jedyne rafineria w Omozya posiada bardzo niewielką moc przetwórczą. Głównym odbiorcą minerałów Peru są Stany Zjednoczone, z których z eksploatowanych w Marcona złóż rudy żelaza wywozi się około 200.000 ton miesięcznie do USA. Jednocześnie monopolistyczne kapitały amerykańskie opanowały prawie zupełnie przemysł górniczy Peru. Główną rolę w eksploatowaniu bogactw naturalnych tego kraju odgrywa amerykańskie towarzystwo "Cerro de Pasco Corp."

Złóża miedzi eksploatowane są przez filię "American Smelting & Refining Corp.", która obecnie zamierza rozpocząć wydobycie znacznych zasobów miedzi w Toquepala. Przemysł naftowy również znajduje się w rękach Amerykanów, przyczym dominującą pozycję zajmuje "Standard Oil Co." Poza tym rozwijają tu żywą działalność towarzystwa "Texas Gulf Co." i "International Petroleum Co.". Wydana przed rokiem ustawa w sprawie przemysłu naftowego, w jeszcze szerszym stopniu umożliwiła penetrację obcych kapitałów w tę gałąź produkcji przemysłowej. W wyniku tej ustawy powstało w 1952 r. 14 towarzystw /w tym 4 rządowe/, które eksploatują przestrzeń około 4 mln ha. Produkcja ropy naftowej, która w 1952 r. wynosiła 31.000 baryłek miesięcznie, wzrosła do 44.000 baryłek miesięcznie w okresie pierwszych 7 miesięcy 1953 r.

/o/

U M O W Y HANDLOWE I PŁATNICZE

ARGENTYNA - WŁOCHY

Umowa handlowa włosko-argentyńska przedłużona została na następny rok, przy czym wymiana towarowa wyniesie \$ 112 mln. Argentyna zobowiązała się dostarczyć 500.000 ton pszenicy, większą ilość mięsa, wełny i innych surowców, w zamian włoskie produkty przemysłowe.

AUSTRALIA - INDONEZJA

Pomiędzy Australią a Indonezją zawarta została roczna umowa handlowa, która weszła w życie z dniem 1 listopada 1953 r. Zgodnie z umową Australia otrzyma z Indonezji produkty naftowe za sumę £A 20 mln oraz herbatę, bawełnę, kawkę i masę drzewną za sumę £A 700.000.- Dostawy australijskie obejmą produkty mleczarskie, metale, wyroby metalowe, barwniki, dla przemysłu chemicznego i inne towary przemysłowe.

W 1952/53 r. Australia importowała z Indonezji produkty naftowe za £A 20 mln oraz innych towarów /w tym herbatę, kapok, kauczuk, budulec/ za £A 1,7 mln. Eksport australijski do Indonezji składał się w 80% z maki i wyniósł £A 5 mln.

AUSTRALIA - NIEMCY ZACHODNIE

Nowa umowa pomiędzy Australią a Niemcami Zachodnimi, obowiązująca z mocą wsteczną od 1 września b.r. do 31 sierpnia 1954 r. weszła w miejsce przedłużonej do końca b.r. poprzedniej umowy /patrz nr 44/127 "WHZ"/.

Od chwili wprowadzenia w II półroczu 1952 r. restrykcji importowych w Australii, eksport Niemiec zachodnich do tego kraju znacznie spadł i w 1952 r. wyniósł 163 mln DM. W I półroczu 1953 r. restrykcje te wywarły jeszcze większy wpływ na eksport zachodnio-niemiecki, który osiągnął 156 mln DM.

W związku z 85-90%-ową liberalizacją importu zachodnio-niemieckiego ustalone zostały kontyngenty dla nielicznych tylko towarów, w szczególności dla artykułów rolniczych: jabłka i gruszki £ 200.000, ekstrakt miésny - £ 200.000, siewny - £ 25.000, - jaja £ 200.000 /w poprzednio obowiązującym układzie - £ 180.000/, miód - £ 150.000 /£ 90.000/, £ 35.000, konserwy jarzynowe - £ 50.000, soki owocowe £ 20.000 /ostatnie trzy pozycje niezmienione w stosunku do poprzednio obowiązującej umowy/.

A U S T R I A - G R E C J A

Ostatnio podpisana została austriacko-grecka umowa handlowa. W myśl tej umowy obroty towarowe pomiędzy obydwoma krajami wyniosą od października 1953 r. do września 1954 r. \$ 6 mln.

A U S T R I A - J U G O S Ł A W I A

W uzupełnieniu wiadomości z nr 40/123 "WHZ" podajemy bliższe szczegóły, dotyczące wymiany austriacko-jugosłowiańskiej. Eksport austriacki składać się będzie głównie z surowców żelaznej, łożysk kulkowych, materiałów walcowanych, papieru, przędzy wełnianej, celulozy, maszyn i instrumentów naukowych. W zamian za to Jugosławia dostarczy Austrii węgla, bauksytów, rudy żelaza i chromu, ołowiu, cynku, miedzi, tytoniu oraz 40.000 ton kukurydzy i 500 ton jaj.

A U S T R I A - K O L U M B I A

Pomiędzy Austrią a Kolumbią zawarty został roczny układ handlowy, w ramach którego Kolumbia dostarczy kawy za \$ 1.000.000.- w zamian za austriackie towary przemysłowe.

B E L G I A - S Z W E C J A

Belgijsko-szwedzki układ handlowy z 1952 r. został przedłużony z mocą od 1 października 1953 r. do 30 września 1954 r. W związku ze zwiększoną liberalizacją, jaka w międzyczasie nastąpiła w Szwecji, kontingenty eksportowe Belgii zostały ustalone tylko dla niektórych pozycji. Szwecja dostarczy Belgii 2,2 mln ton rudy żelaza i otrzyma 280.000 ton belgijskiego żelaza handlowego. Przeważająca część pozostałych kontyngentów została zniesiona. Eksport szwedzki do Belgii wyniósł w trzech pierwszych kwartałach b.r. 261 mln kr. /w porównaniu z 248 mln kr. w analogicznym okresie ub.r./, podczas gdy import z Belgii - 281 mln kr. /437 mln kr./. W ten sposób szwedzkie saldo ujemne wyniosło 20 mln kr. /189 mln kr./.

C Z E C H O S Ł O W A C J A - H O L A N D I A

W uzupełnieniu wiadomości z nr 16/99 "WHZ" podajemy szczegółowe listy towarowe obydwu krajów. Eksport holenderski obejmie m.in.: nasiona - 150.000 hfl., kartofle - 2.000 t., przyprawy korzenne - 100.000 hfl., ryby - 3.000 ton, kwasy tłuszczowe - 400 ton, odpadki włókiennicze - 1.500 ton, surowce farmaceutyczne - 100.000 hfl., alkohole tłuszczowe - 100 ton, olejki eteryczne - 400.000 hfl., artykuły elektrotechniczne - 200.000 hfl. Na dostawy czeskie złożą się m.in.: skóda - 6.500 ton, nasiona oleiste - 1.100 ton, tkaniny techniczne - 4,0 mln koron czeskich, tekstylia - 14,0 mln kr. czesk., obuwie - 2,7 mln kr. czesk., techniczne wyroby gumowe - 2,3 mln kr. cz., papier pakowy - 300 ton, bibułka papierosowa - 1,0 mln kr. cz., instrumenty muzyczne - 3,0 mln kr. cz., tarcica - 35.000 m³, skłupy telegraficzne - 6.500 m³, meble - 5,0 mln kr. cz., antymon - 30 ton, wyroby porcelanowe - 17,0 mln kr. cz., szkło płaskie - 200.000 m², maszyny elektryczne - 30,0 mln kr. cz., maszyny rolnicze - 5,0 mln kr. cz., pojazdy mechaniczne - 65,0 mln kr. cz.

CZECHOSŁOWACJA - INDIE

Pomiędzy Czechosłowacją a Indiami podpisany został układ handlowy na 1954 r. W myśl nowego układu Indie wyeksportują do Czechosłowacji rudę żelaza, olej lniany, herbatę, tytoń, olej arachidowy, szellak, miękę, skóry z włosiem, szczytę, owoce konserwowane, wełnę itp. W zamian za to Czechosłowacja będzie wywozić do Indii motory Diesla dla statków morskich, maszyny dla przemysłu obuwniczego i gumowego, maszyny dla przemysłu drzewnego, prasy hydrauliczne, różne gatunki papieru, łopaty, traktory i maszyny rolnicze, maszyny włókiennicze, motocykle itd.

CZECHOSŁOWACJA - NORWEGIA

Czechosłowacja i Norwegia podpisały układ handlowy i płatniczy, na zasadzie którego płatności dokonywane będą w koronach norweskich; limit ustalony został na 7 mln koron, w porównaniu z 16,5 mln na podstawie poprzedniego układu.

EGIPT - JAPONIA

Przedstawiciele Egiptu i Japonii parałowali niedawno clearingowy układ handlowy i płatniczy, przewidujący maksymalny kredyt techniczny w wysokości \$ 5 mln.

Płatności dokonywane będą w przeliczeniu na \$ za pośrednictwem Banku Narodowego w Egipcie. Nowy układ będzie regulował raz pierwszy od 1939 r. handel egipsko-japoński, przy czym Japonia będzie miała te same uprawnienia, z jakich korzystają inne kraje. Cła w wysokości 40%, jakie nakładano uprzednio na japoński i inne artykuły tekstylne, zostały obecnie zniesione.

Japonia zamierza zwiększyć zakupy bawełny egipskiej, oraz tym importować będzie z Egiptu ryż, fosfaty, sól, gips i rudę manganu. Egipt będzie nabywał w Japonii maszyny rolnicze, lokomotywy, tabor kolejowy, metale, chemikalia, jedwab, materiały drzewne, konserwy itd.

FINLANDIA - TURCJA

Niedawno podpisany został w Ankarze dodatkowy protokół do turecko-fińskiej umowy handlowej i płatniczej z 12.VI.1948 r. Przedstawiciele obu stron uzgodnili zwiększenie obrotów pomiędzy tymi krajami. Finlandia będzie importować z Turcji pszenicę, bawełny i tytoniu. W zamian za to Turcja będzie importowała z Finlandii materiały drzewne, zegarki oraz inne towary przemysłowe.

FINLANDIA - WŁOCHY

W uzupełnieniu wiadomości z nr 18/101 "WHZ" podajemy bliższe szczegóły, dotyczące list towarowych Finlandii i Włoch. Dostawy włoskie obejmują m.in. wino - \$ 200 tys., ryż - 5 tys. ton, włókna syntetyczne - \$ 300 tys., przędzę różnego gatunku i tekstylia - \$ 2.300 tys., farby syntetyczne - \$ 100 tys., siarkę - 3 tys. ton, traktory oraz pojazdy mechaniczne - \$ 1.500 tys., maszyny - \$ 1.800 tys., materiały elektrochemiczne - \$ 620 tys., opony samochodowe - \$ 100 tys., linoleum - \$ 50 tys. Na eksport fiński złożą się m.in.: alkohol - \$ 200, szpat polny - 100 ton, drewno z gatunków

iglastych - \$ 500 tys., tarcica - 5 tys. stb., domki prefabrykowane - \$ 200 tys., masa drzewna oraz celuloza - 58 tys. ton, rozmaite gatunki papieru - 17.700 ton, maszyny dla przemysłu papierniczego - \$ 125 tys.

F R A N C J A - S Z W E C J A

W tych dniach zawarty został francusko-szwedzki układ handlowy. Lista A - eksport francuski do Szwecji - zawiera m.in. następujące pozycje /w tys. koron szwedzkich/: ser - 150, oliwa naturalna - 300, mydła różnego rodzaju - 120, produkty pomocnicze dla przemysłu włókienniczego - 325, samochody osobowe, ciężarowe i półciężarowe - 17.500, motocykle, motocyklowe, motocykli, przyczepy i części zapasowe do motocykli - 800. Dostawy szwedzkie dla Francji obejmują przede wszystkim /w tys. koron szwedzkich/: płyty spilśnione - 1.400, papier rotacyjny - 1.500, stal węglowa - 1.755, narzędzia ręczne - 650, obrabiarki - 800, narzędzia pneumatyczne i mechaniczne - 1.800, wyposażenie dla przemysłu mleczarskiego - 3.950, wyposażenie statków - 1.170, materiały elektrotechniczne - 1.150.

G R E C J A - T U R C J A

Podpisana w listopadzie grecko-turecka umowa handlowa przewiduje, że Grecja zniesie kontrolę na ogólny import towarów z Turcji. Ułatwi to znacznie zwiększenie eksportu bydła, świeżych i solonych ryb, jaj, nasion oleistych i innych artykułów rolniczych z Turcji. Grecki eksport obejmuje cement, węgiel, nawozy sztuczne oraz różne artykuły przemysłowe.

S Z W E C J A - W E G I E R S K A R E P U B L I K A L U D O W A

Pomiędzy Szwecją a Węgrami podpisana została umowa handlowa, obowiązująca od 1 października 1953 r. do 30-go września 1954 r. Dostawy węgierskie wyniosą 23 mln kr. szwedzkich, zaś 19,5 mln kr. Eksport węgierski obejmuje m.in. tekstylia, artykuły żywnościowe, obrabiarki, wyroby elektrotechniczne, farmaceutyki i wyroby przemysłu hutniczego. Na eksport szwedzki złożą się m.in.: celuloza, sztuczna wełna, łożyska kulkowe, stal i maszyny.

W Ł O C H Y - V I E T N A M

Według doniesień francuskiego Ministerstwa Handlu Zagranicznego, Włochy i Wietnam zawarły roczny układ handlowy, przewidujący wymianę towarową w wysokości 160 mln fr. Wietnam będzie eksportował przede wszystkim ryż i przetwory z ryżu, artykuły kolonialne, w zamian za co otrzyma z Włoch maszyny elektryczne, maszyny do pisania i liczenia oraz inne artykuły przemysłowe.

/j/

CŁA I POLITYKA IMPORTOWA

FRANCJA

Liberalizacja importu

Z dniem 1.XII.b.r. weszło w życie postanowienie rządu podwyższające z 8% do 20% udział towarów, sprowadzanych z krajów OEEC lub ich posiadłości bez ograniczeń ilościowych.

Ministerstwo Finansów i Gospodarki sporządziło listę towarów zliberalizowanych ogłoszoną w dzienniku urzędowym i obejmującą liczne surowce, z wyjątkiem drewna, głównie: rudy żelaza i metali nieżelaznych, miedź, aluminium, ołów i cichoty, kauczuk, skóry surowe i futra, skóry mokro-solone i garbowane /nie przerobione/, rogi, złom, jedwab naturalny, pewne rodzaje przędzy wełnianej i papier gazetowy.

IRLANDIA

Kontyngenty importowe

Z dekretu Nr 661 Revenue Commissioners wynika, że importowane berety i podobne wyroby włókiennicze pilśniowe będą cło w wysokości 75% a.val.

Ponadto na okres od 1.XII.53 do 31.V.1954 ustalone zostały następujące kontyngenty przywozowe: 1.170 tys.yardów tkanin bawełnianych, 1.910 tys. yardów i 50 tys.yardów kwadrat. tkanin kolorowo-tkanych różnego rodzaju.

IZRAEL

Ograniczenie importu rządowego

Ministerstwo handlu i przemysłu powiadomiło, że rządowy import tylko artykułów żywnościowych będzie w przyszłości ograniczony tylko do pszenicy. Inne produkty będą przywożone do Izraela przez normalne kanały handlowe. Dotychczas import większości artykułów żywnościowych podlegał rządowi i przeprowadzany był przeważnie w ramach układów handlowych.

LIBAN

Licencjonowanie importu

Dwa zarządzenia ministerstwa gospodarki narodowej ustanowiły potrzebę uzyskiwania zaświadczeń importowych w odniesieniu do następ. sprowadzanych z zagranicy tłuszczów: łoję i masła surowe i topione margaryny /z poz.t.c. 102/, tłuszcze

i oleje rybne oraz zwierzęce /z poz.t.c. 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107/, kwasy tłuszczowe /z poz. t.c. 111 i 112/, proszki mydlane /321/, biżuteria /819/, zabawki /976/.

M A R O K O

Zniesienie opłat celnych od sadzeniaków

Jak podaje marokański dziennik urzędowy, przywóz sadzeniaków do francuskiego Maroka nie podlega obecnie opłatom celnym.

M E K S Y K

Podniesienie stawki celnej

Rząd podniósł cło przywozowe od rowerów zagranicznych pochodzenia do 205 pesos od sztuki. Import rowerów rocznie wynosi ok. 80.000 szt., Cena sprzedaży wynosi ok. 1000 pesos.

P O Ł . R O D E Z J A

Liberalizacja importu

Władze rządowe udzieliły zezwolenia na przywóz wyrobów sztuczno-jedwabnych za 200.000 £ i wyrobów bawełnianych za 100.000 £ z krajów z poza strefy dolarowej i funtowej.

S Z W E O J A

Rynek olejów i tłuszczów został podany złożonej regulacji w drodze ustanowienia "podatku regulującego" pobieranego od importowanych olejów i tłuszczów, ogłoszonych w specjalnych listach towarowych.

W I E L K A B R Y T A N I A

Zwyżka stawek celnych

Brytyjskie ministerstwo handlu ogłosiło komunikat o zniesieniu restrykcji przy imporcie z Europy zachodniej oraz kilku innych krajów, świeżych i konserwowanych owoców i warzyw. Równocześnie zrewidowane zostały i przeważnie podniesione stawki celne importowe, z uwzględnieniem jednak procedury, ustalonej przez GATT.

Zwiększonym opłatom celnym podlegają: wiśnie, porzeczki, agrest, cieplarniane winogrona, truskawki, szparagi, kalafiora, karczka, cykoria, ogórki, suszona cebula, groszek zielony, sałata, cykoria jadalna, grzyby, młode ziemniaki oraz pomidory. Cła od cebuli wynoszące dotychczas 10% ad valorem, wyniosłe będzie od sierpnia do listopada 4 sh 8 d za cwt, /w pozostałych zaś miesiącach roku 10%/.

Cło za młode ziemniaki podwyższone na okres od 16 maja do końca czerwca z 4 sh 8 d do 9 sh 4 d za cwt, cło na resztę roku pozostało niezmienione i wynosi: w okresie lipiec - sierpień 2 sh, w innych miesiącach 1 sh za cwt.

Liberalizacja przywozu

Poczynając od 1.III.1954 przywóz siemienia lnianego oraz oleju lnianego będzie się odbywał przez firmy prywatne bez konieczności równoczesnego jego zakupu w ministerstwie aprowizacji /na podstawie nieograniczonej licencji indywidualnej/. Board of Trade przyjmuje odpowiednie podania od 1.I.1954 r.

Globalne kontyngenty przywozowe

Równocześnie z ogłoszeniem zarządzenia liberalizującego kontyngentów przywozowych na I półrocze r. 1954, które m.in. obejmują /w tys.Ł/ pończochy i skarpety /175/, artykuły sportowe, zabawki i ozdoby choinkowe /365/, instrukenty muzyczne /155/, artykuły biurowe /155/, wyroby z papieru /500/, konserwy rybne /400/, mięsne /75/, szynki i boczki konserwow. /1650/, warzywa /w I półroczu/ konserwowane /325/.

ZAŁĄCZNIK

Imperialistyczna walka o surowce strategiczne

Walka w obozie imperialistycznym o podział już znanych i nowo odkrywanych źródeł surowców zaostrza się coraz bardziej. Właśnie część wszystkich zbadanych naturalnych zasobów najważniejszych rodzajów surowców znajduje się pod kontrolą trzech czołowych mocarstw imperialistycznych - Stanów Zjednoczonych, Anglii i Francji.

W walce tej najbardziej agresywnie występują monopole Stanów Zjednoczonych, w rękach których ześrodkowane są największe źródła surowców świata kapitalistycznego. Ostra walka jaka prowadzi imperializm amerykański o zdobycie nowych źródeł gra jedną z głównych ról w jego agresywnej polityce. W walce tej amerykańscy imperialiści napotykają na coraz silniejszy opór monopolii angielskich - największych po monopolach Stanów Zjednoczonych, posiadaczy surowcowych źródeł. Niezależnie od tego imperializm amerykański zwalczać musi opór surowcowych monopolii francuskich, belgijskich i holenderskich, które starają się utrzymać w swych rękach zagarnięte przez siebie bogactwa surowcowe.

- . . . -

Głównym celem tej zaciętej walki o źródła surowców, jaka stecza między sobą zarówno prywatno-kapitalistyczne monopole i czołowe mocarstwa imperialistyczne, jest osiągnięcie maksymalnych kapitalistycznych zysków.

Wykorzystując tanie, w istocie swej niewolniczą, pracę ludności kolonii i krajów zależnych, eksploatując w sposób drapieżny tamtejsze złoża surowców, ustanawiając wysokie ceny za te towary - monopole krajów imperialistycznych osiągają najwyższe, maksymalne dochody. Dochody te utrzymuje się na wysokim poziomie przez stwarzanie przeszkód nie do przebycia dla dopływu kapitałów z innych gałęzi produkcji i tym samym nie dopuszcza się do wyrównywania stopy zysku, a więc do jej spadku. Jak wiadomo w procesie przemysłowego kapitalizmu, w warunkach wolnej konkurencji przepływ kapitałów z jednej gałęzi produkcji do drugiej odbywał się, w zasadzie, bez przeszkód, co powodowało wyrównywanie się stopy zysków i doprowadzało do stabilizowania tej stopy średniej.

Cały szereg danych wskazuje na to, na jak bajecznie wygórowanym poziomie kształtują się zyski monopolii surowcowych. Np. imperialistyczna naftowa t.zw. "siódemka" /Standard Oil C-y on Jersey, Socony-Vacuum, Standard Oil C-y of California, Gulf Oil, Anglo - Iranian i Royal Dutch C-y/, która z jednym francuskim towarzystwem naftowym zagarnęła i monopolizowała najbogatsze, najwydajniejsze źródła ropy naftowej na Bliskim i Środkowym Wschodzie - osiągnęła w 1952 r.

zyski w wysokości 1,42 miliarda dolarów, co w stosunku do całego kapitału zainwestowanego w przemyśle naftowym Bliskiego i Środkowego Wschodu stanowi ponad 112%.

Bardzo wysokie są zyski angielskich monopolii surowcowych. Np. angielskie towarzystwa eksploatacji kauczuku i cyny, na Malajach uzyskują drogą ujarzmienia i systematycznego ograbiania народу malajskiego roczne zyski w wysokości setek milionów dolarów.

Monopolistyczne towarzystwo zorganizowane przez amerykańsko-kanadyjski kapitał w Kanadzie /kraju, który produkuje powyżej 95% niklu świata kapitalistycznego/ zegarnęło i zmonopolizowało 90% wydobycia tego metalu w Kanadzie, a 91% - wydobycia całego świata kapitalistycznego. Ta sama spółka zmonopolizowała obroty nikiem na kapitalistycznym rynku światowym. Dochody tej spółki - International Nickel Company of Canada Ltd. - osiągnęły w 1952 r. sumę 102,5 mln dolarów/brutto tj. przed odliczeniem podatków/, co stanowi 1,2 całego wpłaconego kapitału akcyjnego.

Prywatno-kapitalistyczne monopole surowców czołowych mocarstw imperialistycznych zmonopolizowały faktycznie dostawy surowców strategicznych dla szeregu państw kapitalistycznych. W oparciu o swych zeuszników w aparacie państwowym krajów kapitalistycznych - monopole te wykorzystwały przeprowadzoną w ostatnich latach militaryzację gospodarki tych państw do forsowania dostaw paliw, surowców i materiałów strategicznych po najwyższych cenach, co przyczyniło się do dalszego wzrostu ich dochodów.

Zyski monopolii surowcowych znacznie przewyższają średnią stopę zysku a nawet często są wielokrotnie wyższe od kosztów wydobycia. Np. ogólna suma zysków /przed odjęciem podatków/ amerykańskich, angielskich, holenderskich i francuskich monopolii naftowych uzyskanych w 1952 r. z wydobycia ropy naftowej w 5 krajach Bliskiego i Środkowego Wschodu przewyższyła 10-krotnie koszt wydobycia tej ropy.

Poniżej podajemy dane dotyczące zysków /przed odjęciem podatków/ osiągniętych przez szereg monopolii amerykańskich produkujących surowce i je przetwarzających na półfabrykaty i wyroby gotowe. Dane te dają pojęcie o obecnym poziomie maksymalnych zysków przez monopole te osiągniętych.

Zyski niektórych monopolii surowcowych w % od kapitału akcyjnego

	<u>1949</u>	<u>1951</u>
Standard Oil Cy/New Jersey/	50,9	93,9
Standard Oil Cy California	50,5	73,0
United States Steel Corp.	24,0	48,1
Bethlehem Steel Corp.	43,2	71,2
International Nickel Cy	56,8	125,6
Kennecott Copper Cy	136,1	327,8
Dodge Corp.	40,6	68,4
Union Carbide and Carbon Corp.	74,1	131,2
Aluminium Cy of America	54,9	156,2
Goodyear Fire and Rubber Cy	55,8	163,0

Zyski tych amerykańskich monopolii wielokrotnie przewyższają średnią stopę zysku. W Stanach Zjednoczonych średnia stopa zysku /brutto tj. przed odliczeniem podatku/ wg danych oficjalnych, dla wszystkich towarzystw przemysłów przetwórczych, posiadających aktywa w wysokości do 250.000 \$ wahała się w latach 1949 - 1951 w granicach 10% do 17%. W innych krajach kapitalistycznych średnia stopa zysku spółek w sektorach przemysłowych i niezmopolizowanych jest jeszcze niższa.

Wszystkie wyżej wymienione monopole surowcowe działają nie tylko na terenie Stanów Zjednoczonych, lecz również i w innych krajach kapitalistycznych. Zyski tych monopolii silnie zależą zarówno w liczbach absolutnych jak i w procentach w stosunku do kapitału akcyjnego od czasu wzrostu militaryzacji gospodarki Stanów Zjednoczonych i wojny na Korei.

Monopole surowcowe, dążąc do zachowania i zwiększenia maksymalnych zysków, potęgują swe wysiłki w kierunku zemonopolizowania wszystkich znanych w świecie kapitalistycznym źródeł surowców, lub przynajmniej ich większej części. To zapewnia im przede wszystkim możliwość zwycięskiej walki z ich konkurentami oraz monopolizację zbytu danego surowca na światowym rynku kapitalistycznym, a więc tym samym możliwość dalszego podwyższania monopolistycznych cen, dalszego zwiększania zysków, niszczenia konkurencji.

Monopolizacja prawie wszystkich źródeł surowców w świecie kapitalistycznym daje możność monopolom wybierania dla rabunkowej gospodarki najbogatszych, najproduktywniejszych złóż surowcowych, złoża najwygodniej położonych w stosunku do wydobycia. W wyniku tego monopole mają mniejsze koszty wydobycia, wzrasta ich zdolność konkurencyjna i zwiększają się zyski.

W warunkach współczesnego kapitalizmu monopolistycznego, prawie wszystkie najlepsze, najbardziej produkcyjne źródła surowców świata kapitalistycznego znajdują się w rękach monopolistycznych monopolii głównych mocarstw imperialistycznych. Zysk dodatkowy stanowiący różnicę pomiędzy indywidualną ceną wydobycia tego czy innego surowca z najlepszych źródeł - a ceną wydobycia jest przywłaszczany przez monopole. Np. eksploatacja źródeł naftowych w Saudi-Arabii, w Iranie, Kuwait jest najbardziej dochodowa, gdyż wydajność tych źródeł znacznie wyższa niż w Stanach Zjednoczonych i innych rejonach świata kapitalistycznego. W ostatnich latach średnia wydajność na dobę szybu w Saudi-Arabii wynosiła około 840 ton i jest więcej 390 razy wyższa od średniej wydajności szybu w innych krajach kapitalistycznych poza rejonami Bliskiego i Środkowego Wschodu i prawie 500 razy wyższa niż w Stanach Zjednoczonych. Oprócz tego wszystkie szyby w Saudi-Arabii są wytryskowe, podczas gdy na polach naftowych poza Bliskim i Środkowym Wschodem przeważająca ilość szybów /w Stanach Zjednoczonych - 9/10/ już nie jest wytryskowa i eksploatacja jest nieporównanie droższa.

Wobec tego, że wszystkie ważniejsze źródła naftowe świata kapitalistycznego są zmonopolizowane - cena ropy naftowej kształtuje się na podstawie kosztów wydobycia plus zysk z najniekorzystniejszych, najmniej wydajnych szybów /Stanów Zjednoczonych,

Kanady, Argentyny ii./.. Gdyby te pola wcale nie dawały zysku zaniechanoby ich eksploatacji. Koszty wydobycia ropy z najgorszych pól są najwyższe. A więc ceny skalkulowane na podstawie tych kosztów + zysk są cenami najwyższymi. Kapitał więc zainwestowany przez monopole na wysokoźdajnych polach naftowych Saudi-Arabii, Kuwejtu, Iraku daje ogromne dodatkowe zyski ponad te, jakie się uzyskuje przy eksploatacji gorszych pól naftowych w innych rejonach świata kapitalistycznego.

W pogoni za maksymalnymi zyskami monopole surowcowe zasadniczo eksploatują przede wszystkim najbardziej wydajne pokłady, a także takie, których geograficzne położenie zapewnia najniższe koszty transportu. Często też zarzuca się eksploatację mniej wydajnych źródeł. Np. już w latach 30-tych odkryto zostały ogromne i bogate pokłady rudy manganowej w Ekwadorze /zawartość manganu w rudzie - 53%/ oceniane na 31,8 mln ton czystego metalu, czyli stanowiące 12,8% wszystkich znanych pokładów manganu w świecie kapitalistycznym. Jednakże do dziś nie są one eksploatowane ze względu na trudności transportowe i związaną z tym niższą dochodowością w porównaniu z innymi źródłami. Eksploatacja bowiem najbogatszych pokładów rudy manganowej w Indiach, na Żółtym Wybrzeżu, w Unii Poł. Afrykańskiej dających około 2/3 wydobycia tej rudy świata kapitalistycznego zapewnia monopolom najwyższe dodatkowe zyski. Analogiczne jest położenie na Kubie. Znajdują się tam największe w świecie kapitalistycznym pokłady niklu oceniane na 25 mln ton tego niklu, co stanowi ponad 68% wszystkich zasobów tego metalu w świecie kapitalistycznym. Tym nie mniej te pokłady nie do amerykańskich monopolii nie są eksploatowane. Natomiast w Kanadzie, gdzie znajduje się mniej niż 11% ogólnych zasobów niklu świata kapitalistycznego wydobywa się 95% całego wydobycia tego świata. Przyczyną tego stanu rzeczy jest to, że wartość niklu w rudzie na Kubie wynosi 1-2% i że warunki eksploatacji są tam gorsze niż w głównych rejonach wydobycia w Kanadzie, gdzie zawartość czystego metalu w rudzie wynosi 2-4%. Właśnie w Kanadzie monopole osiągają najwyższy dodatkowy zysk, który jest częścią składową zysku maksymalnego.

Ale ani stosunkowo dogodne warunki przyrody, ani kapitał amerykański, czy angielski - same przez się nie są źródłem ani zysku dodatkowego, ani zysku wogóle. Marks pisał, że siła przyrody nie są źródłem zysku dodatkowego lecz jego naturalną bazą, gdyż ta naturalna baza jest źródłem szczególnie wydajnej produkcyjnej pracy. Zysk dodatkowy stanowiący różnicę pomiędzy indywidualną a społeczną ceną wydobycia surowca jest czynnikiem kolosalnego bogacenia się monopolii surowcowych państw imperialistycznych, jest istotną składową częścią zysku maksymalnego kapitalistycznego zysku.

Monopole surowcowe krajów kapitalistycznych - amerykańskie, angielskie, francuskie ii. - dążą do zagarnięcia i monopolizowania źródeł paliw i surowców przede wszystkim w koloniach i krajach zależnych, właśnie dlatego, że w krajach tych bogatych w różne deficytowe surowce siła robocza jest bardzo tania.

Bardzo charakterystycznym jest fakt, że w ciągu ostatnich 15 lat /1937 - 1951/ udział krajów zależnych i kolonii w ogólnym tonażu wydobycia 30 najważniejszych rodzajów surowców wzrósł z 29,7 do 34,7%.

Monopole czołowych państw imperialistycznych dążą do zagarnięcia wszystkich, lub większości źródeł najważniejszych surowców świata kapitalistycznego. To stwarza dla nich perspektywę wzmocnienia ich gospodarczego i politycznego panowania we własnym kraju jak również i w innych krajach. To również przyczynia się do zwiększenia wojennego i gospodarczego potencjału państwa imperialistycznego. Przeprowadzając politykę zaboru wszystkich źródeł surowców strategicznych świata kapitalistycznego, amerykańscy imperialiści dążą do jeszcze mocniejszego wzmocnienia swego wojenno-gospodarczego potencjału oraz do podważenia zdolności obronnej innych krajów, do odizolowania ich od amerykańskich monopolów w dziedzinie zaopatrzenia w paliwa i surowce, do dezorganizacji ich gospodarki.

Wszystko to potęguje walkę o surowce mocarstw imperialistycznych między sobą, walkę u podstawy której leży dążenie monopolistycznego władania wszystkimi źródłami surowców świata kapitalistycznego.

Jednakże, jak to zresztą i należało oczekiwać, żadnemu z mocarstw imperialistycznych, żadnemu z państw imperialistycznych nie udało się całkowicie zmonopolizować wszystkich istniejących w świecie kapitalistycznym źródeł któregośkolwiek z ważnych surowców. Spotęgowanie walki amerykańskich monopolów o podział na ich korzyść źródeł surowców powoduje coraz większe pogłębienie się sprzeczności pomiędzy krajami kapitalistycznymi, szczególnie zaobserwowanych w związku z rozpadaniem się jedynego światowego rynku i pogłębieniem się ogólnego kryzysu kapitalizmu. Jednocześnie coraz bardziej zaostrza się przeciwieństwo pomiędzy garścią imperialistycznych mocarstw a wielomilionowymi masami ludów kolonii i krajów zależnych, wzmacniającą swą walkę o wyzwolenie się od imperialistycznego wyzysku i eksploatacji.

- . . . -

Kilkadziesiąt monopolów surowcowych, ściśle związanych między sobą, więcej tuzinem grup finansowych trzech głównych imperialistycznych mocarstw /Stanów Zjednoczonych, Anglii, Francji/ zmonopolizowało i zmonopolizowało przeważającą część wszystkich znanych w świecie kapitalistycznym źródeł głównych surowców. Pod kontrolą kapitału tych 3 państw znajduje się obecnie ponad połowa wszystkich zasobów naturalnych 22 głównych paliw i surowców /bez węgla i rudy żelaznej - około 4/5/, przy tym prawie połowa tych bogactw znajduje się pod kontrolą kapitału Stanów Zjednoczonych, co widać z poniższej tablicy.

Ten rozdział źródeł surowców powstał w wyniku długiego procesu historycznego, uporczywej walki o kolonie pomiędzy państwami kapitalistycznymi jeszcze w okresie kapitalizmu przedimperialistycznego, w wyniku zaciętej walki pomiędzy mocarstwami imperialistycznymi w okresie imperializmu o ponowny podział świata, o sfery wpływów i dochodowe lokaty kapitałów, o ponowny rozdział źródeł surowców, o rynki zbytu.

W ciągu drugiej wojny światowej monopole amerykańskie intensyfikowały swą działalność w kierunku zagarnięcia źródeł surowców strategicznych w różnych krajach świata kapitalistycznego, szczególnie w krajach Zachodniej półkuli i Afryki.

Dążyły one również do zaboru także i źródeł surowców należących do monopolu sojuszników - Anglii i Francji.

Udział kapitału Stanów Zjednoczonych, Anglii i Francji w kontroli nad znanymi w świecie kapitalistycznym zasobami naturalnymi 22^{+/} głównych paliw i surowców. /obliczonych razem w 1% tonażu/.

<u>Lata</u>	<u>Cały świat</u>	<u>St.Zjedn.</u>	<u>Anglia</u>	<u>Francja</u>	<u>Razem</u>
		<u>Łącznie z węglem i rudą żelazną</u>			
1937-1939	100,0	76,8	12,1	0,8	89,7
1950-1951	100,0	76,8	13,1	0,9	90,8
		<u>Bez węgla i rudy żelaznej</u>			
1937-1939	100,0	48,4	23,7	3,5	75,6
1950-1951	100,0	57,9	17,4	2,6	77,9

/+/ w liczbie tych najważniejszych 22 surowców są: ropa naftowa, gaz naturalny, węgiel kamienny, antracyt, węgiel brunatny, ruda żelazna, manganowa i chromowa, wolfram, molibden, wanadium, kobalt, miedź, ołów, cynk, cyn, mon, rtęć, bauxyt, siarka, /łącznie z pirytami w przetworzeniu na sierkę/, diamenty/.

Po drugiej wojnie światowej amerykańscy imperialiści, wyzyskując gospodarcze i militarne osłabienie Anglii, Francji i innych państw kapitalistycznych wzmocnili walkę o źródła surowców strategicznych. W rezultacie udział monopolistycznego kapitału Stanów Zjednoczonych w kontroli nad bogactwami naturalnymi głównych surowców, razem wziętych /bez węgla i rudy żelaznej/ wzrósł z 48,4% do 57,9%, chociaż ich udział w kontroli nad wszystkimi 22 głównymi surowcami /łącznie z węglem i rudą żelazną/ pozostał bez zmiany. Natomiast udział angielskiego kapitału w kontroli nad wszystkimi surowcami /łącznie z węglem i rudą żelazną/ nieznacznie wzrósł głównie dzięki odkryciu w Południowej Rodezji kolosalnych pokładów rudy żelaznej. Zarówno angielskie jak i francuskie monopole stawiają zacięty opór amerykańskim monopolom dążącym do zagarnięcia surowców w koloniach i strefach wpływów Anglii i Francji i w niektórych wypadkach, o czym będzie mowa poniżej, potrafią obronić swoje pozycje.

Pokaźnie wzrósł ciężar getunkowy Stanów Zjednoczonych w wydobywaniu najważniejszych rodzajów surowców strategicznych. Jak widać z poniższej tabelki pod kontrolą 3 głównych mocarstw imperialistycznych /St.Zjednoczonych, Anglii i Francji/ znajduje się obecnie 74% tonażu wydobywania surowców, a pod kontrolą Stanów Zjednoczonych ponad 54%.

Udział kapitału Stanów Zjednoczonych, Anglii i Francji w kontroli nad wydobyciem 30⁺ głównych rodzajów surowców /wziętych razem w % tonażu/

	Cały świat kapitalist.	W tym pod kontrola kapitału:			Razem
		St.Zjedn.	Anglii	Francji	
1937	100,0	47,8	18,7	3,1	69,6
1946	100,0	54,0	16,9	2,5	73,4
1950	100,0	51,2	19,4	2,8	73,4
1951	100,0	54,1	17,4	2,8	74,3

w liczbę tych 30 surowców włączono - ponad wymienione w poprzedniej tabelicy - hydroenergię, kadm, magnez, azbest, kauczuk naturalny, kauczuk syntetyczny, bawełnę, wełnę owczą/.

Najostrzejsze formy przybrała walka o naftę, szczególnie między Stanami Zjednoczonymi a Anglią. Amerykańskie monopole naftowe zagarnęły znaczne źródła ropy naftowej w Kanadzie i znacznie zwiększyły swój udział w zbadanych zasobach i w wydobyciu ropy naftowej w Wenezueli, w Indonezji i szczególnie w Bliskim i Środkowym Wschodzie. Jednocześnie zmniejszył się udział angielskich i anglo-holenderskich koncernów. Na początku 1952 r. pod kontrolą amerykańskiego kapitału znajdowało się 96% zbadanych źródeł ropy naftowej St.Zjednoczonych, okolic Bliskiego i Środkowego Wschodu, ponad 3/4 - Wenezueli i Indonezji. Pod kontrolą Stanów Zjednoczonych jest obecnie ponad 62% wszystkich zbadanych źródeł ropy naftowej świata kapitalistycznego.

Z umieszczonej poniżej tabelicy widać, że wydobycie ropy naftowej w 4 głównych naftowych rejonach, dostarczających w 1952 r. 92% całego wydobycia ropy świata kapitalistycznego, jest całkowicie w rękach 4 imperialistycznych państw /z wyjątkiem Iranu, gdzie pod naciskiem mas ludowych przeprowadzono nacjonalizację przemysłu naftowego/.

Tabela ta również wskazuje na to, że w ciągu ostatnich lat udział amerykańskich monopolii w wydobyciu ropy naftowej w Bliskim i Środkowym Wschodzie wzrósł z 13,1% do 64,3%, a udział angielskiej grupy spadł z 76,8% do 26,4%.

W walce o źródła nafty i innych ważnych surowców Stany Zjednoczone mają wyraźną przewagę. Jednakże walka pomiędzy monopolami trzech głównych państw imperialistycznych coraz bardziej zaostrza się. Ta walka wywołuje poważne konflikty szczególnie pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Anglią.

Udział państw imperialistycznych w wydobyciu ropy naftowej w 4 głównych rejonach świata kapitalistycznego

Lata	Global- ne wydo- bycie w mln ton	W tym udział w % spółek kontrolo- wanych przez kapitał:				Francji	Bel- gii
		St.Zjedn.	Anglii	Holandii			
St.Zjedn.	1937	177,7	95,5	1,8	2,7	-	-
	1952	311,8	95,5	1,9	2,6	-	-
Bliski i Sr.Wschód	1937	15,7	13,1	76,8	3,8	6,3	-
	1952	104,1	64,3	26,4	3,0	4,9	-
Wenezuela	1937	27,8	62,6	15,2	22,2	-	-
	1952	94,6	68,8	12,8	18,4	-	-
Indonezja	1937	7,3	29,8	28,1	42,1	-	-
	1952	8,8	50,3	19,9	29,8	-	-

W latach ostatnich szczególnie zaostrzyła się walka pomiędzy amerykańskimi a brytyjskimi monopolami o podział źródeł uranu. Amerykańskim monopolom udało się przedostać do Kongo Belgijskiego, gdzie znajdują się największe pokłady uranu świata kapitalistycznego. Zgodnie z umową zawartą w 1942r. pomiędzy Stanami Zjednoczonymi, Anglią i Belgią - Stany Zjednoczone mają prawo nabywania 75% rudy uranowej wydobywanej w Kongo Belgijskim. Resztę ma prawo zakupić Anglia. Jednakże wkrótce po zawarciu tego porozumienia Anglia zmuszona była zrzec się swej kwoty na rzecz Stanów Zjednoczonych. Stany Zjednoczone zapewniły sobie również otrzymanie całej rudy uranowej wydobywanej w Kanadzie. W wydobyciu tej rudy uczestniczą amerykańskie monopole.

Monopole amerykańskie zdobyły sobie dostęp do pokładów uranu również w innych krajach kapitalistycznych. Zawarta została wieloletnia umowa dotycząca dostaw do Stanów Zjednoczonych rudy uranowej z Australii. Koncern monopolowy miedzi Kennecott Copper Corporation zainwestował znaczne kapitały w kopalniami złota w Unii Południowo Afrykańskiej, gdzie w końcu 1952r. rozpoczęto wydobywanie uranu. Jednakże w tym kraju przeważa pozostałe w rękach kapitału angielskiego. Amerykanie zawładnęli pokładami uranu w Brazylii i prowadzą poszukiwania rudy uranowej w portugalskich koloniach Mozambiku i Angoli.

Walkę amerykańskiego imperializmu o zabor źródeł surowców w Stanach Zjednoczonych i poza ich granicami prowadzą różne grupy finansowe Morgana i Dupont'a, a także Rockefeller i Mellona. Wydobycie uranu w Stanach Zjednoczonych jest całkowicie w rękach dwóch koncernów: United States Vanadium Corporation /znajduje się pod kontrolą Rockefellera i Mellona/ oraz Vanadium Corporation of America/będący również pod wpływem tych grup finansowych/. Koncern Union Carbide and Carbon Corporation posiada w swych rękach wszystkie zakłady wzbogacania uranu. Produkcja plutonium w Stanach Zjednoczonych jest pod kontrolą grupy finansowej Morgana.

Monopole stali Stanów Zjednoczonych kontrolowały przed II-gą wojną światową mniej więcej 16,5% wszystkich znanych po-

kładów rudy żelaznej świata kapitalistycznego, znajdujących się poza granicami Stanów Zjednoczonych. Po II-giej wojnie światowej walka stalowych monopolii o pokłady rudy żelaznej nabrała szczególnie ostrych form. W tym okresie amerykańskie stalowe monopole szczególnie energicznie realizowały swe ekspansyjne plany, w wyniku czego udział ich w kontroli pokładów rudy żelaznej, poza granicami Stanów Zjednoczonych więcej niż podwoił się w porównaniu z okresem przedwojennym.

Najpotężniejsze stalowe koncerny Stanów Zjednoczonych - United Steel Corporation, kontrolowany przez grupę Morgana, oraz Bethlehem Steel Corporation, w zarządzie którego spletają się interesy wpływowych grup Kuhn - Loeba i Rockefellera - uzyskały koncesje na eksploatację bogatych pokładów rudy żelaznej w Wenezueli - w dorzeczu Orinoko. Zapasy rudy tutaj oblicza się na około 1 miliard ton, a średnia zawartość żelaza w rudzie wynosi 51%. Już w 1950 r. do Stanów Zjednoczonych wysłano pierwsze partie rudy żelaznej z Wenezueli. Te dwa monopolowe koncerny zagarnęły również bogate pokłady rudy żelaznej w Brazylii i spodobały podczas wojny anulowanie angielskiej koncesji Itabira. Dalej Bethlehem Steel zdobyła najbogatsze pokłady rudy żelaznej w Chile, Meksyku i na Kubie. Amerykańskie monopole trzymają w swych rękach większość pokładów rudy żelaznej również i w innych państwach Ameryki Łacińskiej.

Niedawno odkryte bogate pokłady rudy w Kanadzie w rejonie Quebec - Labrador /417 mln ton rudy o zawartości około 60% metalu/ również znalazły się pod kontrolą amerykańskich monopolii stalowych, które posiadają obecnie 90% akcji Iron Ore Company of Canada, eksploatującej te nowe pokłady.

Amerykańskie Republic Steel Corporation jeszcze przed wojną zagarnęła pokłady rudy żelaznej w Liberii. Po wojnie amerykańskie monopole przeniknęły do francuskich kolonii w Afryce; między innymi uczestniczą one w mieszanych towarzystwach utworzonych w ostatnich latach dla eksploatacji złóż rudy żelaznej w Francuskiej Afryce Zachodniej.

Ale pomimo tej spotęgowanej ekspansji stan posiadania amerykańskich monopolii, o ile chodzi o rudę żelazną, zwiększył się w liczbach absolutnych w mniejszym stopniu niż stan posiadania Anglii. W wyniku odkrycia wielkich złóż rudy żelaznej w Południowej Rodezji oraz w Unii Południowo-Afrykańskiej zasięg kontroli źródeł rudy żelaznej przez Anglików zwrósł w ciągu ostatnich 15 lat dwukrotnie.

"Europejska Unia Węgla i Stali" stworzona wg planu Schumana w 1952 roku jest realizacją agresywnych planów amerykańskich monopolii. Za pośrednictwem tej organizacji monopole Stanów Zjednoczonych, w oparciu o odrodzone przez nich zachodnio-niemieckie trusty, dążą do podporządkowania sobie przemysłów hutniczych i węglowych Europy Zachodniej, a to w celu stworzenia tam wojenno-przemysłowej bazy dla agresywnego północno-atlantyckiego bloku.

Amerykańskie monopole zamierzają również wykorzystać tę unię w walce z ich głównym konkurentem - angielskim przemysłem stalowym. Nic też dziwnego, że Anglia odmówiła uczestnictwa w tym zjednoczeniu.

Już przed wojną mniej więcej 50% brazylijskich złóż rudy manganowej znajdowało się w posiadaniu United States Steel Corp. /t.zw. USSCO/. Wielkie pokłady tej rudy odkryte po wojnie w Brazylii również należą do USSCO i do Bethlehem Steel Corp.

W ostatnich latach amerykańskie monopole stalowe usilnie starają się zagarnąć źródła manganu w Afryce. Bethlehem Steel Corp. uzyskała licencję na zbadanie źródeł manganu w Poł. Zach. Afryce. USSCO prowadzi pertraktacje z wydziałem górniczym francuskiej administracji kolonialnej odnośnie rozszerzenia prac związanych ze zbadaniem i eksploatacją złóż manganu we Francuskiej Afryce Ekwatorialnej. Zgóry przy tym przewiduje się, że 65% akcji przyszłej spółki będzie należeć do USSCO. Amerykański kapitał poczynił ostatnio duże wysiłki w kierunku zagarnięcia największych w świecie kapitalistycznym złóż rudy manganowej w Indiach. Jednakże wobec przeciwdziałania angielskiego kapitału większych rezultatów na tym polu nie osiągnął i angielski kapitał w dalszym ciągu zajmuje dominujące stanowisko w kontroli pokładów rudy manganowej w Indiach.

W latach powojennych monopole Stanów Zjednoczonych wykazują żywe zainteresowanie Turcją i Unią Południowo Afrykańską, które posiadają największe pokłady rudy chromowej w świecie kapitalistycznym. Przy pomocy finansowej i innej "pomocy" amerykański kapitał monopolistyczny podporządkowuje sobie te państwa i stopniowo wprowadza swą kontrolę nad eksploatacją tamtejszych źródeł rudy chromowej.

Po drugiej wojnie światowej amerykańscy imperialiści zagarnęli bogate pokłady wolframu w Południowej Korei. 20 lutego 1952 roku ówczesny zastępca sekretarza stanu Thorp oświadczył w senacie, że należy wypracować z Lisymanem "bazę" zapewniającą wydobycie wolframu na Korei przez kapitał Stanów Zjednoczonych oraz "należy przy pomocy armii zlikwidować istniejący ruch sabotażowy. W grudniu 1952 r. amerykański koncern Uta Construction Corp. zawarł umowę z "rządem" Li Symana, na podstawie której otrzymuje on do eksploatacji dwie najbogatsze kopalnie wolframu - Sandon i Darsom.

Amerykańskie monopole, podporządkowane grupom finansowym Rockefellera, Mellona, Morgana i Du Pont'a kontrolują większą część źródeł wydobycia niklu oraz są czynnikiem decydującym na światowym kapitalistycznym rynku zbytu tego metalu. Angielski kapitał w tej dziedzinie reprezentował Imperial Chemical Ltd. W rękach tych monopolistycznych grup znajduje się największy w świecie kapitalistycznym monopol niklu: International Nickel Company of Canada. Udział amerykańskiego kapitału w tej spółce, rozporządzającej 90% pokładów niklu w Kanadzie wzrósł z 46,4% w 1937 r. do 50% w 1950 r.

Ponad 51% akcji największego towarzystwa wydobycia cynku i ołowiu w Kanadzie - Consolidated Mining and Smelting Company of Canada - jest własnością Canadian Pacific Railway będącej pod kontrolą angielskiego, amerykańskiego i kanadyjskiego kapitału.

Udział kapitału amerykańskiego w kontroli nad tym towarzystwem wzrósł z 17% w 1934 r. do 48% w 1952 r. Równocześnie udział monopoli amerykańskich w kontroli nad pokładami ołowiu

produkcje zwiększył się z 0,8% w 1937 r. do 34% w 1951 r. a w kopalniach cynku z 26,5% do 28,8%.

Amerykańska spółka American Metal zakupiła po wojnie akcje wielkiego angielskiego towarzystwa San Francisco ekspluatującego złoża cynku i ołowiu w Meksyku. Po wojnie uzyskali koncesje na wydobycie ołowiu w Gwatemali.

Równolegle z osłabieniem pozycji angielskiego i francuskiego kapitału w Europie, również i tu daje się zauważyć penetrację kapitału Stanów Zjednoczonych. Jeden z większych monopolistycznych koncernów Stanów - Anaconda Copper Mining Company należąca przed wojną do Francji kopalnie miedzi w Borymku w Meżycy /Jugosławia/.

W latach powojennych amerykańskie monopole zwiększają ekspansję w Afryce. Udział amerykańskich towarzystw American Metal Company i Newmont Mining Corporation w kontroli nad kopalniami w Rodezji wzrósł z 12% przed wojną do 50% po wojnie. Amerykanie starają się również zagarnąć bogactwa naturalne marokańskiego Maroka. Choć rozporządzają tylko 4% akcji francuskiej spółki "Société des Mines de Selidga" to jednak trzymają w swych rękach całą tę spółkę, gdyż dostarczają kapitałów niezbędnych dla eksploatacji kopalń. W nowozałożonej spółce akcyjnej Société Nord African du Plomb Amerykanie mają 49% akcji /31,8 - należy do Newmont Mining Cy, a 17,8 do Saint Joseph Lead Cy/ w rękach amerykańskich znajduje się większość akcji towarzystwa Tsumeb, które przejęło po niemieckiej kopalni miedzi, ołowiu i cynku, w Afryce Południowo-Wschodniej. Przy tym podziale American Metal Cy otrzymała 30,37%, a Newmont Mining Cy - 33,82%. Pozostałe 35,75% były podzielone pomiędzy cztery angielskie i mieszane angielsko-amerykańskie spółki.

Amerykańskie monopole zakupiły po wojnie pokłady miedzi w Nigerii, przed tym należące do Anglików, oraz Spółkę Kanativi, posiadającą kopalnię cyny w Południowej Rodezji. American Smelting and Refining Cy przeprowadza szeroką skalę geologiczne badania w Nigerii i stawia do dyspozycji kapitał potrzebny dla eksploatacji tamtejszych ołowianych pokładów. Amerykanie uczestniczą w poszukiwaniu cynku i cynku w Sierra Leone. Jeden z największych koncernów amerykańskich Kennecott Copper Cy łącznie z angielską spółką Transvaal, utworzył mieszane towarzystwo dla badań geologicznych w Unii Południowo-Afrykańskiej.

Monopole Stanów Zjednoczonych zainwestowały wielkie kapitały w kopalniach cyny w Indonezji i na Malezjach /na Malezjach - w dolarów/.

Anglia stara się za każdą cenę zachować swą kontrolę nad produkcją naturalnego kauczuku i nad handlem tym surowcem na całym rynku kapitalistycznym. Stara się też utrzymać wysoki cen tego surowca. Ale Stany Zjednoczone, konsumujące 3/5 światowej produkcji kauczuku, zainteresowane są w imporcie po możliwie niskich cenach. Monopole przemysłu gumowego Stanów Zjednoczonych podważają angielską kontrolę nad produkcją i zbytem naturalnego kauczuku. Częściowo udało się im to drogą rozwinięcia

produkcji kauczuku w niektórych krajach Ameryki Południowej, w Liberii oraz drogą zagarnięcia szeregu pozycji w Holandii, Indonezji i Anglii - na Malajach i w Siamie. Udział Stanów Zjednoczonych w kontroli nad produkcją kauczuku naturalnego w tym czasie kapitalistycznym i w zbycie tego surowca wzrósł z około 6% w 1937 r. do 13% w 1951 r. Udział Anglii w tym czasie zmniejszył się na niezmienionym poziomie około 68%. Jednakże sytuacja uległa dużej zmianie wobec rozszerzenia produkcji syntetycznego kauczuku w Stanach Zjednoczonych.

Należy wziąć pod uwagę, że w ogólnych dochodach amerykańskich monopolii, uzyskiwanych z eksploatacji kolonii, dochód z kauczuku stanowi bardzo poważną pozycję. Wpływ dewiz z kauczuku jest również wielką pozycją angielskich wpływów dolarowych. W okresie od 1946 - 1952 r. dolarowe wpływy Anglii ze zbytu kauczuku wyniosły 1,5 mld. dolarów, to jest w przybliżeniu tyle ile dał w tym czasie eksport artykułów przemysłowych. To jest przyczyną ostrej walki o kauczuk między głównymi imperialistycznymi mocarstwami, szczególnie między Stanami Zjednoczonymi i Anglią.

Walka o kauczuk zaostrzyła się od połowy 1950 r. kiedy Stany Zjednoczone zwiększyły swe zakupy nie tylko na cele bieżącej konsumpcji, lecz również dla stworzenia znacznych zapasów strategicznych. Zapasy te rząd amerykański zamierzał doprowadzić do 1 - 1,5 mln ton /w końcu lutego 1953r./ zapasy wynosiły około 1,25 mln ton/.

Strategiczne zapasy kauczuku wykorzystywane są przez amerykańskie monopole nie tylko dla celów przygotowywania wojny, ale również służą jako oręż nacisku na Anglię i inne produkuje kraje w kierunku zniżki cen kauczuku naturalnego. W wyniku tego od stycznia 1952 roku ceny kauczuku naturalnego zaczęły gwałtownie spadać. Przeciętna cena na kauczuk w 1952 nie w roku 1952 w porównaniu z rokiem 1951 spadła o ponad 40%. W roku 1953 miała miejsce dalsza zniżka cen kauczuku.

Jednocześnie rządzące koła Stanów Zjednoczonych starają się nie dopuszczać do sprzedaży kauczuku naturalnego krajom Obozu Pokoju. Właśnie pod naciskiem Stanów Zjednoczonych rząd Anglii i rządy kolonii brytyjskiego imperium zabroniły w I połowie 1951 roku eksportu kauczuku do Chin Ludowych. Pod tym naciskiem również i Indonezja w owym czasie przerwała dostawy do Chin. To wszystko jeszcze bardziej zwiększa trudności eksportu darcze krajów - producentów kauczuku.

W wyniku zaostrzenia się imperialistycznej walki o kauczuk, pogłębia się pauperyzacja milionów robotników plantacji kauczuku. Ich płace i tak bardzo niskie, jeszcze bardziej spadają. Spadek cen na kauczuk rujnuje również chłopów - producentów tego surowca.

Pod naciskiem robotników plantacji i chłopów - producentów rząd Cejlonu zmuszony był, wbrew zakazowi Stanów Zjednoczonych, zawrzeć pięcioletnią umowę z Chińską Republiką Ludową. Cejlon zobowiązał się dostarczać Chinom 50.000 ton kauczuku rocznie, wzamian za 270.000 ton ryżu. Pomimo gróźb amerykańskich umowa ta weszła w życie 1 stycznia 1953 r.

Wciąż zaostrzająca się walka imperialistyczna o źródła surowców powoduje coraz większe pogłębianie się przeciwieństw polityki amerykańskich. Skutki tej wojny ilustrują podane poniżej dane zawierające dane o udziale kapitałowym Stanów Zjednoczonych, Anglii i Francji w kontroli nad głównymi surowcami. Dane świadczą, że w ciągu ostatnich 15 lat wzrósł udział kapitału amerykańskiego w tej kontroli, a spadł udział angielski.

Udział kapitału Stanów Zjednoczonych, Anglii i Francji w kontroli nad zasobami głównych rodzajów paliw i surowców w świecie kapitalistycznym

Lata	Zapasy świata kapit.	W tym pod kontrolą kapitału w %						
		St.Zjedn. Anglii Francji			St.Zjedn.Anglia Fra ja			
		we własnym terytorium			w całym świecie ka			
1937-39	5.146 mln t.	44,5	-	0,02	57,6	27,3	2,7	
1952	12.930	" "	28,2	0,003	0,03	61,8	14,9	2,7
1937-39	2.761	" "	-	-	0,04	24,5	49,5	5,0
1952	9.154	" "	-	0,01	0,04	47,5	20,5	3,8
1937-39	4.172 mlr.	" "	82,3	4,1	0,25	82,8	8,7	0,26
1950	4.584	" "	82,1	3,8	0,26	83,0	8,4	0,3
1937-39	57,51	" "	37,7	1,4	5,4	48,0	27,7	7,3
1950	107,32	" "	23,7	0,9	6,4	38,3	43,0	6,8
1937-39	131,05mln	" "	0,5	-	0,1	10,4	39,7	9,6
1951	248,14	" "	6,5	-	0,05	20,3	39,2	7,6
1937-39	9,95	" "	0,1	-	-	23,2	15,7	22,1
1951	36,71	" "	1,4	-	-	76,1	3,8	6,0
1937-39	104,60	" "	28,3	-	-	60,2	25,6	0,7
1951	209,77	" "	10,8	-	-	60,2	23,9	0,02
1937-39	26,63	" "	40,9	-	0,8	52,0	36,7	2,0
1951	32,77	" "	23,0	0,04	0,7	40,6	39,1	5,6
1937-39	31,08	" "	35,1	-	1,4	54,6	24,6	1,4
1951	54,71	" "	35,2	-	0,4	53,0	18,2	1,4
1937-39	2,99	" "	0,1	0,1	-	2,8	35,6	1,3
1951	5,17	" "	0,1	0,05	-	10,1	41,1	0,8
1937-39	261,0	" "	3,4	-	3,6	23,5	28,5	13,3
1951	437,2	" "	2,4	-	2,3	39,0	21,8	12,7

Udział kapitałów Stanów Zjednoczonych, Anglii i Francji w kontroli wydobycia lub produkcji głównych paliw i surowców w świecie kapitalistycznym

Surowiec	Lata	Globalne wydobycie świata kap./w mln ton/	W tym pod kontrola kapitałów w Stanach Zjedn. i Francji					w całym świecie
			Stan. Zjedn.	Anglii	Francji	Stan. Zjedn.	Anglii	
Ropa naftowa /cały świat kap./	1937	248,53	68,3	0,02	0,02	79,7	11,1	0,4
	1952	564,58	52,7	0,01	0,06	79,0	9,8	1,0
Ropa naftowa /świat kap. bez USA/	1937	70,87	-	0,1	0,1	40,2	34,6	1,5
	1952	252,80	-	0,02	0,1	58,7	19,5	2,2
Węgiel kamienny i brun.	1937	1159,93	38,9	21,1	3,9	39,3	24,0	5,1
	1951	1269,58	41,2	17,8	4,3	43,3	24,2	5,7
Ruda żelaza /metal w rudzie/	1937	80,1	46,2	5,4	14,4	48,5	10,7	15,9
	1951	108,9	54,5	4,1	10,5	59,0	10,1	2,2
Ruda manganu /metal w rudzie/	1937	1,47	1,6	-	-	30,3	51,9	2,0
	1951	2,0	2,5	-	-	36,2	38,5	7,6
Nikiel /metal w rudzie/	1937	0,11	0,2	-	-	40,1	29,2	6,0
	1951	0,13	0,5	-	-	45,2	25,9	3,3
Miedź /metal w rudzie/	1937	2,19	34,8	-	0,02	66,0	18,6	2,3
	1951	2,35	35,8	-	-	71,4	13,3	2,6
Ołów /czysty metal w rudzie/	1937	1,62	26,1	1,7	0,3	44,5	38,2	3,9
	1951	1,49	23,7	0,3	0,7	52,0	24,2	8,8
Cynk /czysty metal w rudzie/	1937	1,74	32,6	0,4	-	48,1	27,9	1,7
	1951	2,03	30,0	0,01	0,6	51,4	24,0	2,6
Cyna /czysty metal w rudzie/	1937	0,20	0,1	1,0	-	2,2	37,0	1,2
	1951	0,16	0,03	0,7	0,06	15,0	34,0	1,1
Kauczuk naturalny i syntetyczny	1937	1,18	0,04	-	-	6,2	67,4	2,5
	1951	2,80	31,0	-	-	42,0	45,6	1,6

/Powyższe dwie tablice zestawione są wg danych Moody's "Industrial Statistics" 1938, 1952, "Mining Year Book" 1938 i 1952 oraz "Statistics and Comments on 527 American Corporations"

Angielskie i francuskie monopole surowcowe przeciwstawiły się ekspansji gospodarczej monopolu amerykańskich w angielskich i francuskich posiadłościach. Jest wiadomym np., że w ciągu pierwszych lat powojennych amerykańskie monopole przedsięwzięły cały szereg kroków w kierunku zaboru francuskich złóż w irańskiej koncesji naftowej. Jednakże francuskim kapitalistom udało się utrzymać swe pozycje w Iranie. Jak wiadomo z podanych wyżej liczb imperiaлизм angielski nie tylko, że utrzymał ale nawet zwiększył swój udział w kontroli nad zasobami rudy żelaznej i ołowiu w świecie kapitalistycznym. Angielski monopolowy kapitał uporczywie broni swej przewagi w kontroli nad źródłami i wydobywaniem cyny, rudy manganowej oraz w produkcji kauczuku, chociaż amerykański kauczuk syntetyczny siłą podważał pozycję Anglii na tym rynku. Francuski kapitał bronił swój udział w kontroli nad zasobami ołowiu i cynku, oraz w kontroli nad produkcją ropy naftowej, węgla, manganu, żelaza, ołowiu i cynku.

Amerykańskie monopole surowcowe w walce z monopolami innych krajów kapitalistycznych wykorzystują swoją przewagę finansową. Świadczy o tym wzrost prywatnych inwestycji amerykańskich zagranicą. Wg danych oficjalnych od końca 1940 roku do końca 1950 roku amerykańskie bezpośrednie inwestycje kapitałowe wzrosły z 7 miliardów dol. do 11,8 miliardów dol., t.j. 67%. Wg innych danych wzrosły one do końca 1950 roku do 15 mld. dolarów a na koniec 1951 - do 14,9 mld dolarów. Udział inwestycji amerykańskich w przemyśle górniczym i naftowym wzrósł w pierwszym przerobie surowców w 1940 roku stanowił 29,4%, a w początkach 1952 roku - 40% ogólnej sumy inwestycji amerykańskich zagranicą. To świadczy o dążeniu amerykańskich monopolu do zagarnięcia źródeł surowców innych krajów kapitalistycznych.

Inaczej przedstawia się zagadnienie angielskich inwestycji zagranicą. Ich ogólna suma /bez pożyczek rządu i samorządów/ spadła w końcu 1938 roku - 9,46 mld. dolarów /funty szterlingi przeliczone na dolary po bieżącym kursie/. W końcu 1948 roku - tych inwestycji wynosiła tylko 4,68 mld. dolarów to jest w porównaniu z 1938 r. spadła prawie o połowę.

Amerykańskie monopole surowcowe, działające na arenie międzynarodowego kapitalizmu, rozporządzają ogromnymi rezerwami finansowymi. Na początku 1953 roku ogólna suma rezerw kapitałowych tylko 25 amerykańskich monopolu surowcowych wynosiła 9,1 mld. dolarów t.j. cztery razy więcej niż w roku 1937. Te kapitały są w rękach amerykańskich monopolu ogromną potencjalną siłą, którą mogą one wykorzystać w każdej chwili dla wzmocnienia swej pozycji swoich konkurentów.

Monopole amerykańskie w walce z monopolami innych imperialistycznych państw wykorzystują różnego rodzaju międzynarodowe organizacje surowcowe, przez Stany Zjednoczone stworzone, z których ogólności utworzoną w 1951 roku t.zw. Międzynarodową Organizację Surowcową w Waszyngtonie.

W walce o hegemonię w dziedzinie surowców amerykańskie monopole wykorzystują również i różnorodne państwowe organy a w szczególności t.zw. prezydencką komisję dla spraw surowcowej polityki międzynarodowej. Raport tej komisji opublikowany w Waszyngtonie w 1952 roku pod cynicznym tytułem "Resources for Freedom" dobitnie wyraża grabieżcze dążenia monopolistycznego kapitału Stanów Zjednoczonych. W istocie swej raport ten stanowi program amerykańskiego imperializmu ograbienia w ciągu 25 lat z surowców innych krajów kapitalistycznych, szczególnie kolonii i krajów zależnych. Raport ten rekomenduje dwukrotne zwiększenie napływu surowców z innych krajów kapitalistycznych do Stanów Zjednoczonych w ciągu najbliższych 20 - 25 lat.

Przewaga sił w tej walce była i jest po stronie amerykańskiego imperializmu. Ale to wcale nie oznacza, że angielski i francuski kapitał monopolistyczny będzie bez końca znosił dzisiejsze położenie, położenie przy którym pod różnymi demagogicznymi hasłami "wojennych konieczności", pod pretekstem różnego rodzaju "pomocy" - amerykańscy monopolisci zagrabiają źródła surowców we francuskich i angielskich strefach wpływów i koloniach. Nie ulega wątpliwości, że zarówno angielski jak i francuski kapitał będą uporczywie bronić swych źródeł surowców, gdyż dla nich jest to kwestia zabezpieczenia sobie zysków maksymalnych. Wszystko to, rozumie się pogłębi i zaostrzy przeciwieństwa w łonie obozu imperialistycznego, szczególnie pomiędzy Stanami Zjednoczonymi i Anglią.

Pogłębiająca się nieustannie walka imperialistów o surowce nakłada na narody kolonii i krajów zależnych nowe ciężary. Pomimo, że kolonie i kraje zależne posiadają najbogatsze źródła wszelkiego rodzaju mineralnych i rolniczych surowców mimo, że rozporządzają one ogromnymi obszarami urodzajnej ziemi, mają warunki klimatyczne sprzyjające produkcji środków wyżywienia, mają ogromne zasoby siły ludzkiej - narody tych krajów żyją w warunkach skrajnej nędzy i dziesiątki milionów ludzi pracy tam głoduje. Ten stan rzeczy utrzymuje się w wyniku działania systemu podwójnej okrutnej eksploatacji, ucisku i grabieży: po pierwsze - cudzoziemskiego imperializmu, po drugie - miejscowych feudalnych posiadaczy ziemskich.

Prawie wszystkie źródła surowców mineralnych w krajach gospodarczo zacofanych są w rękach obcych monopolii i narody tych krajów nie mają możliwości wykorzystania swych własnych bogactw naturalnych dla poprawy swego bytu. Ponad 1/3 ogólnego tonażu 30 najważniejszych surowców produkowanych w świecie kapitalistycznym pochodzi z tych krajów. W ciągu 15 lat /1937-1951/ wywóz ropy naftowej z krajów gospodarczo zacofanych wzrósł 3,2 razy /z 69,6 mln ton do 225,2 milionów ton/ rudy żelaznej - o 56%, manganu - o 32%, molibdenu i kobaltu - 2,2 razy, miedzi - o 14%, ołowiu - o 17%, cynku - o 86%, antymonu - 2 razy, kadmu - ponad 2 razy, bauxytów - 5,7 razy, diamentów - 1,8 razy, azbestu - ponad 2 razy, kauczuku naturalnego - 1,6 razy.

Robotnicy krajów kolonialnych i zależnych, wydobywający surowce dla monopolii mocarstw imperialistycznych otrzymują za pracę swą minimalną nędzną zapłatę - mniej więcej 5 do 20 razy mniejszą niż robotnicy amerykańscy w górnictwie, chociaż poziom płac amerykańskich robotników jest znacznie niższy od

ziomu koniecznego dla pokrycia minimum egzystencji. Charakterystycznym przykładem tego stanu rzeczy jest okrutny wyzysk robotników przemysłu naftowego w Saudi-Arabii, gdzie stawka godzinę pracy jest o 25 do 27 razy niższa od stawki robotników amerykańskim przemyśle wydobyć ropy.

Nawpół głodowa egzystencja, okropne warunki mieszkaniowe, choroby, brak zabezpieczenia na starość - oto los robotników krajach gospodarczo zacofanych.

Położenie chłopów w tych krajach jest też nie lepsze. Wypędzeni są oni z ziemi, którą zagarnęli właściciele ziemscy i monopole zagraniczne. Zmuszeni są więc albo dzierżawić ziemię na chłopskich warunkach, albo pracować jako robotnicy rolni. W tropiki - drobni producenci kauczuku, juty, bawełny, wełny, kawy, cukru, kopry, i innych rodzajów surowców eksportowych - muszą sprzedawać swe produkty pośrednikom - agentom surowców - monopoli po bardzo niskich cenach.

Jednym z ważnych wskaźników pauperyzacji narodów kolonii i krajów zależnych są dane dotyczące dochodu na głowę ludności. Porównaniu z dochodem na głowę w krajach imperialistycznych.

Dochód narodowy 3 różnych grup krajów
kapitalistycznych w 1949r.

	Główne Kraje kraje na śred- imper. nim po- ziomie rozw.kap.		Kraje gospo- darczo zacofa- ne	Wszystkie kraje
liczba krajów ujętych w ni- szym obliczeniu	3	20	43	66
liczba krajów/w mln/	240,8	294,5	828,1	1.363,4
całkowity dochód narodowy w mln \$ /	275.611	87.232	63.776	426.619
dochód narodowy na głowę ludności /w \$/	1.145	296	77	313

Powyższa tablica wskazuje, że dochód narodowy na głowę ludności w 43 krajach zacofanych jest 15 razy mniejszy niż w krajach imperialistycznych. Te 3 główne kraje imperialistyczne, których ludność stanowi tylko 17,7% całej ludności 66 krajów kapitalistycznych, które ogłaszają dane o dochodach narodowych - uzyskują 65% globalnej sumy dochodu narodowego, a udział 43 krajów gospodarczo zacofanych wynosi tylko 15%.

Jeszcze bardziej jaskrawy obraz tego stanu rzeczy uzyskujemy, rozpatrując kraje gospodarczo słabe - każdy oddzielnie. Wśród krajów imperialistycznych - Stany Zjednoczone, Anglię, Francję i Niemcy, mieści w 1949 r. najniższy dochód na głowę ludności - 25 dolarów. Filipiny mają dochód na głowę ludności - 44 dol., Liberia - 38 dol., Saudi Arabia - 40 dol., itd. Przy tym wziąć pod uwagę, że dane powyższe dotyczą całej ludności, a więc zawierają również udział klas pasożytniczych, których na głowę jest bez porównania wyższy od prze-

ciężnego. Dochód więc na głowę świata pracy jest jeszcze nie niższy od liczb tu podanych.

Narody krajów gospodarczo słabych nie godzą się ze stanem nędzy, głodu i ucisku na jakie skazują je kolonizatorzy. Autorytet imperializmu w koloniach i krajach zależnych jest podważany i imperializm nie jest już w stanie po dawnemu gospodarować w tych krajach.

W wyniku drugiej wojny światowej, odpadnięcia od imperialistycznego systemu całego szeregu krajów w Europie i Azji, a szczególnie w wyniku zwycięstwa rewolucji ludowej w Chinach nastąpiło dalsze pogłębienie kryzysu systemu kolonialnego imperializmu. Ludy kolonii i krajów zależnych zaostrzają walkę narodowo-wyzwoleńczą z imperializmem.

W całym szeregu krajów zależnych narody pogłębiają walkę o nacjonalizację bogactw naturalnych, zagarniętych przez obcych imperialistów. Przykładem tego jest nacjonalizacja przemysłu naftowego w Meksyku, Boliwii, Iranie, nacjonalizacja górnictwa cyny w Boliwii, posiadłości United Trust Company w Gwatemali.

Polityka imperialistów skierowana na spotęgowanie eksploatacji ludów kolonii i krajów zależnych, na zagarnięcie ich bogactw naturalnych, napotyka na coraz większy, coraz bardziej wzmagający się opór mas ludowych i powoduje narastanie narodowo-wyzwoleńczej walki w tych krajach.

III. CIA I POLITYKA IMPORTOWA

Francja	Liberalizacja importu	93
Irlandia	Kontyngenty importowe	93
Izrael	Ograniczenia importu rządowego	93
Liban	Licencjonowanie importu	93
Maroko	Zniesienie opłat celnych od sadzeniaków	94
Meksyk	Podniesienie stawki celnej	94
Pol. Rodezja	Liberalizacja importu	94
Szwecja		94
Wielka Brytania	Zwyżka stawek celnych	94
	Liberalizacja przewozu	95
	Globalne kontyngenty przewozowe	95

ZAJACZNIK: Imperialistyczna walka o surowce strategiczne

